

T. C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIFÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI

YÜKSEK LİSANSTEZİ

NURUOSMANİYE KÜTÜPHANESİ 4957 NO'LU
ŞİİR MECMUASI (Varak 170^a – 184^b)
(Metin – İnceleme - Nesre Çeviri)

MERYEM OLCAY

150101004

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. NİHAT ÖZTOPRAK

İSTANBUL 2018

TEZ ONAY SAYFASI

FSMVÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı yüksek lisans programı 150101004 numaralı öğrencisi Meryem OLCAY'ın ilgili yönetmeliklerin belirlediği tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 No’lu Şiir Mecmuası (Varak 170^a – 184^b) Metin – İnceleme - Nesre Çeviri ”başlıklı tezi aşağıda imzaları olan jüri tarafından **11.06.2018** tarihinde oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK

(Jüri Başkanı – Danışman)

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Prof. Dr. Kemal YAVUZ

(Jüri Üyesi)

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Doç. Dr. Ümran AY

(Jüri Üyesi)

Marmara Üniversitesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Meryem OLCAY

İmza

**NURUOSMANİYE KÜTÜPHANESİ 4957 NO'LU ŞİİR
MECMUASI (Varak 170^a- 184^b)**

(İnceleme – Metin – Nesre Çeviri)

ÖZET

Butez çalışmasında Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 numarasıyla kayda alınmış şiir mecmuasının 170^a-184^b varakları incelemeye tabi tutulmuştur.

Toplamda 252 varaklık bir mecmua olan eserin incelenen kısmında 107gazel mevcut olup, çalışma dâhilindeki varaklarda Bağdâtlı Rûhî(ö.1605-1606)'nin şiirleri vardır.

Üç bölümden oluşan bu çalışmanın birinci kısmında genel itibariyle mecmûanın Türk edebiyatı içerisindeki yeri ve önemi üzerinde durulup, çalışma dâhilindeki mecmûahakkında bilgiler verilmiştir. Bu tez çalışmasının ikinci kısmında mevzu bahis varaklar şekil ve muhteva hususiyetleri açısından incelenmiştir. Son kısım yani üçüncü bölümde isemetin tesisinde kullanılan yöntem anlatılmış, bahsedilen varaklar arasındaki şiirlerin tamamının transkripsiyonlu metni sunulup, divân ile karşılaştırma yapılarak farklılıklar dipnotta gösterilmiş ve metinlerin nesre çevirileri yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mecmua, Nuruosmaniye Kütüphanesi, nesir, Bağdâtlı Rûhî.

**NURUOSMANIYE LIBRARY THE POETRY COLLECTION
(MACMUA) NUMBER 4957 (Page 170^a– 184^b) (Examination–Text–
Prose Translation)**

ABSTRACT

In this thesis study, the poetry collection's pages between 170^a-184^b which are registered with the number of 4957 in Nuruosmaniye Library were examined.

There are 107 ghazals in the studied part of the work which is a macmua of 252 pages in total, and Ruhi of Baghdad(d.1605-1606)'s poems on this subject.

This study has three chapters. In the first chapter the importance and place of macmua in Turkish literature has been dwelt on and informed about macmua on this subject. In the second chapter the mentioned pages have been examined in terms of forms and content specifications. In the last chapter it means third part, the method that used for text building was told, transcribed text of all mentioned pages were showed. Also as the mentioned text has been compared with divân, differences of them have been showed in footnote and made prose translation of texts.

Keywords: Macmua (poetry collection), Nuruosmaniye Library, prose, Ruhi of Baghdad

ÖNSÖZ

Zamanın kültürünü, sanatını, ekonomik durumunu, yaşayış biçimini ve sosyal hayatını göstermesi bakımından şiirlerin yeri ayrı tutulmaktadır. Şiirler, yazıldığı devrin sosyo-kültürel yansıması olurken, aynı zamanda şiirlerin üslûbu, nazım şekilleriyle de nasıl bir gelişme içinde oldukları görülebilmektedir.

Dönem dönem kültür aktarımının en etkili araçlarından olan şiirler, Osmanlı devrinin de edebî türlerinin başında gelmektedir.

Şiirlerini hayata geçirirken kimi zaman devrin padişahları tarafından da himâyeye altına alınan şairler, cesaretlerinden ödün vermeden sanatlarını icra etmeye bakmışlar, dönemin adlandırılmasında kullanılan isimlerden birine de sahiplik eden divânlarda şiirlerini cem⁶ etmişlerdir. Günümüze kadar gelen divânlar klâsik edebiyatın anlaşılmasına öncülük ederken, bir başka kaynak daha olan mecmualar da en az divânlar kadar önem arz etmektedir.

Kelime itibariyle “toplanmış, bir araya getirilmiş” anlamlarına gelen mecmualarda farklı isimlere ait metinlerin derlendiği bilinmektedir. Mecmuaları derleyen mürettepler, derleyip topladıkları şiirleri kimi zaman kendi keyiflerince, kimi zaman dönemin öne çıkan şiirlerinden hareketle ihtiyar etmişlerdir. Mecmualara yerleştirilen metinler bazen metnin yazarına/şairine ait olan eserlerde dahi bulunmaması açısından, mecmuaların kıymetini daha da artırmış ve bu şekilde Türk edebiyatı içerisinde mühim birer kaynak eser hâline gelmiştir.

Bu tez çalışması da özellikle günümüz eski edebiyat araştırmacıları için aranılan, üzerinde çeşitli incelemelerin yapıldığı bir menba⁶ olan mecmualardan bir tanesini konu edinmektedir.

Mecmualar gerek muhtevası gerek dili gerekse şekli bakımından çeşitli sınıflandırmalara uğramaktadır. Bu tezdeki mecmua da şekil açısından bir şiir mecmuası olma özelliği göstermektedir.

Nuruosmaniye Kütüphanesi'ne ait 4957 numarayla kayıtlı bir şiir mecmuasının 170^a-184^byapraklarının transkripli metninin, nesre çevirilerinin ve

Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi(MESTAP)¹dâhilinde tasnifinin verildiği bu tezde, bazı başlıklar altında genel hatlarıyla mecmua ve teze konu olan yaprakların incelenmesi yapılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmanın inceleme kısmında metinler şekil yönüyle açıklanmaya çalışılıp vezin ve beyit tabloları oluşturulmuş, konu çerçevesindeki yaprakların muhteva incelemesinde şairin hayatı anlatılmış, karşılaşılan problemler verilmiş, metinler transkribe edilirken bütün şiirler ve şiirlerin beyitleri numaralandırılmış, sadece Bağdâtlı Rûhî'ye ait metinlerin tevafuk ettiği yapraklardaki şiirler yayınlanmış divân ile mukayese edilmiş, farklılıklar dipnotlarda gösterilmekle beraber “Mecmuanın Rûhî Divânı'yla Karşılaştırılması” başlığı altında çeşitli örneklerle izah edilmiş, metinlere sadık kalınması şartıyla biraz da zorluk çekerek nesre çeviriler yapılmış, tezin sonuç kısmına gelinmeden hemen öncesine yani şiirlerin transkribe işlemi ve nesre çevirilerinin bitimi ardına, yapılan MESTAP tasnifi teze ilave edilmiştir.

Sınırlı bir yaprak aralığı olsa bile edebiyat sahasına katkı sağlayabilmek, faydalı olabilmek ve Türk edebiyatının hakkını layıkıyla amaçladığımız bu çalışmanın hayata geçirilme aşamasında kendisini oldukça yordduğumuz sayın Prof. Dr. Nihat Öztoprak'a, sayın Prof. Dr. Kemal Yavuz'a, Arapça kelimeler ile kelime gruplarının çevrilmesinde bir hayli yardımcı olan Hamza Alkhalaf'e ve desteklerinden dolayı sevgili aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Meryem OLCAY

¹ MESTAP Projesi; Prof. Dr. Fatih Köksal'ın teklifi ve örnek çalışmalarıyla başlayan ve mecmualarla ilgileneen üniversitelerdeki çeşitli öğretim elemanlarının gönüllü destekleriyle yürütölen bir projedir. Projenin amacı; “öncelikli olarak şiir mecmuaları, nihaî olarak da edebiyatla ilgili -cönkler de dâhil olmak üzere- bütün mecmuaların ayrıntılı tasnif ve dökümlerinin yapılmasıdır.”(Köksal 2012: 422). Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığının desteğiyle 30 Haziran 2016'da Ankara'da düzenlenen *Osmanlı Şiirinin Hazineleeri: Mecmualar ve Cönkler Çalıştay*'nda Fatih Köksal'ın öncülüğünde projenin hayata geçirilmesi için ilk adım atıldı. Mecmua ve cönkler hakkında çalışmaları bulunan 39 bilim insanının iştirak ettiği çalıştayda bu projenin ehemmiyeti, edebiyat sahasına katkısı ve yapılması gerekli olan çalışmalar konuşuldu. Üniversitelerin eski Türk edebiyatı araştırmacıları tarafından lisansüstü fakat tercihen yüksek lisans tezleleriyle desteklenmesine karar verildi. Yapılan/yapılacak olan çalışmaların diğler araştırmacılar tarafından ulaşılabilmesi için çalışmaların paylaşılacağı bir veritabanı oluşturuldu. Detaylı bilgi için bkz: <https://mecmualar.tr.gg/MESTAP-Projesi-Hakk%26%23305%3Bnda.htm>

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
KISALTMALAR VE SEMBOLLER.....	ix
TABLO LİSTESİ.....	x
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	xi
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
1. KLÂSİK TÜRK EDEBİYATI'NDA MECMUALARIN YERİ VE ÖNEMİ.....	1
1.1.ŞİİR MECMUASI (NURUOSMANİYE KÜTÜPHANESİ 4957 NO'LU MECMUA)'NIN TANITIMI.....	7
İKİNCİ BÖLÜM.....	9
2. İNCELEME.....	9
2.1. MECMUANIN ŞEKİL YÖNÜYLE İNCELENMESİ (170 ^a –184 ^b VARAKLARI HAKKINDA).....	10
2.1.1.Nazım Şekilleri.....	10
2.1.2. Kafiye ve Redifler.....	13
2.1.3. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Vezinleri.....	16
2.2. MECMUANIN MUHTEVA YÖNÜYLE İNCELENMESİ.....	20
2.2.1. Mecmuada Yer alan Şairler ve Kısa Biyografileri.....	22
2.2.2. Mecmuanın Rûhî Divânı'yla Karşılaştırılması.....	24
2.3.MECMUADA KARŞILAŞILAN BAZI PROBLEMLER.....	28
2.3.1. İmlâ İle İlgili Bazı Problemler.....	29
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	30
3. METNİN TESİSİNDE TAKİP EDİLEN YÖNTEM.....	30

3.1.ŞİİRMECMUASI (170 ^a – 184 ^b) VARAKLARININ TRANSKRİPSİYONLUMETNİ VE NESRE ÇEVİRİSİ.....	31
SONUÇ.....	256
KAYNAKÇA.....	258
EKLER (Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 No'lu Şiir Mecmuası 170^a – 184^b Varaklarının Tıpkıbasımı	260

KISALTMALAR VE SEMBOLLER

a.	Beytin ilk mısraı
a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
b.	Beytin ikinci mısraı
bkz.	Bakınız
C.	Cilt
D.	Dīvān
G.	Gazel
haz.	Hazırlayan
M.	Mecmua
S.	Sayı
s.	Sayfa
v.	Varak
vd.	Ve diğeri
vb.	Ve bunun gibi
[]	Eklemeler

ŞEKİL (TABLO)LİSTESİ

Tablo I. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Beyit Dağılımı.....	10
Tablo II. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Kafiye ve Redif Tablosu.....	13
Tablo III. Şair ve Şiirleri Gösteren Sıralı İndeks	15
Tablo IV. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Vezinleri ve Vezinlerin Kullanılma Sayıları.....	18
Tablo V. MESTAP Tablosu.....	244

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	A, a, E, e, Ā, ā
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	Ṭ, ṣ
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	Ḥ, ḥ
خ	Ḫ, ḫ
د	D, d
ذ	Z, z
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
ش	Ş, ş
ص	Ş, ş
ض	Ž, ž, Ḍ, ḍ
ط	Ṭ, ṭ
ظ	Ẓ, ẓ
ع	'
غ	Ġ, ġ
ف	F, f
ق	Q, q
ك	K, k, G, g, ñ
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
ه	H, h
و	V, v, U, u, Ü, ü, O, o, Ö, ö, Ū, ū, Ō, ō
ی	Y, y, İ, i, Ī, ī,
ء	'

GİRİŞ

Yazma eser kütüphanelerinde arşivlere saklanmış ve günümüz okuyucusuna kavuşmayı bekleyen birçok tarihî nitelikteki eserler, üzerinde çalışılmaya tâbi tutuldukça eski Türk edebiyatında layık olduğu ilgiyi kendinde toplamaya başlamıştır. Araştırmaya meraklı okuyucusunu bekleyen bu eserler kimi zaman henüz adı duyulmamış şairlerin divânları, kimi zaman mürettibi belli olan veya olmayan mecmûalar kimi zaman tezkireler vb. eserler olabilmektedir.

Bu çalışmada Nuruosmaniye Kütüphanesi'nde 4957 numarayla kayda alınmış 252 varaklık mecmuanın 24 varağının transkripsiyonlu metin çalışması, nesre çevirisi yapılmaya çalışılıp, klâsik Türk edebiyatı sahasına katkı sağlamak hedeflenmiştir.

Yüksek lisans tezinin bu kısmında klâsik Türk edebiyatında mecmuaların yeri ve önemi anlatıldıktan sonra, çalışmaya konu olan mecmua ile ilgili genel hatlarıyla bilgiler sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KLÂSİK TÜRK EDEBİYATI'NDA MECMUALARIN YERİ VE ÖNEMİ

Mecmua kelimesi İslâm Ansiklopedisi'nde anlam itibarıyla “*dağınık şeyleri bir araya getirmek, toplamak*” manasındaki “*cem*” masdarından oluşan “*mecmû*”dan geldiği belirtilmiştir.²Edebiyat dünyasındaki anlamı ise genellikle bir ya da daha fazla yazarın, şairin farklı şekil ve hacimdeki eserlerinin, şiirlerinin

² Mustafa Uzun, “Mecmûa”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c. 28., Ankara 2003, s. 265.

toplandığı kitaplardır.³ Anadolu’da ilk örneklerinin XV. yüzyılda⁴ görülmeye başlandığı mecmualar, yazıldığı dönemin şiir zevklerini yansıtılmaları açısından edebiyat tarihimizde ayrı bir öneme sahiptirler. Ali Nihad Tarlan, mecmuaların önemini:

1. Ortaya çıktığı dönemin sanat zevkini yansıtması,
2. Mecmuada toplanan eserlerin bir dönemin edebî temelini şekillendirmesi,
3. O dönemin içsel gereksinimlerini göstermesi,
4. Herhangi bir sebepten dolayı kaybolmuş eserlerin mecmuada karşımıza çıkması,
5. Dikkatsiz hattaların yanlış yazmış olabilecekleri divânların, mecmualarla mukayese edilip doğrunun, yanlışın ortaya konulması,
6. Terci-bend ve terki-bendleri vermesi,
7. Farklı şairlerin tahmis ve nazirelerinin mecmualarda beraber bulunması⁵,

bakımından yedi maddede sıralamıştır. Edebiyat sahasının tartışmasız büyük kaynaklarından olma özelliğine sahip mecmualar,⁶yeri gelmiş geniş çaplı ve hızlı bilgi verme tarafıyla tezkirelerin dahi önüne geçmiştir.⁷

Mecmuaları toplayanın ve toplanma tarihinin bazen tam olarak bilinmediği, kimi zaman özenli bir şekilde düzenlenip kimi zaman ise hattının dahi

³ Atabey Kılıç, “Mecmua Tasnifine Dâir”,*Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s. 77.

⁴ Merve Mutlu, “Süleymaniye Kütüphanesi Nuri Arlasez Koleksiyonu 263 Numarada Mecmû‘atü’l-Eşar Adıyla Kayıtlı Şiir Mecmuası ve Firâkî’ye Ait Şiirler”, *TÜRÜK Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 2014, S. 3, s. 114.

⁵ Ali Nihad Tarlan, “Eski Mecmualar Arasında”, *İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 1946, C. 1, S. 1-2-3-4, s. 122-123.

⁶ Yaşar Aydemir, “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”, *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, Volume 2/3, Summer 2007, s.123.

⁷ O. Kemal Tavukçu, “Berlin Kraliyet Kütüphanesi’ndeki Yazma Bir Mecmuaya Dair”, *Yedi İklim Dergisi*, 1994, S. 48, s. 68.

okunamayacak derecede intizamsız derlendiği⁸ mecmualar, Agâh Sırrı Levend tarafından şu şekilde sınıflandırılmıştır:

- a) Nazîreler mecmuaları,
- b) Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları,
- c) Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- ç) Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- d) Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar.⁹

Bu sınıflandırmadan anlayacağımız üzere; mecmualar antoloji özelliğini taşımakla beraber, sadece şiirleri değil, bununla birlikte o dönemin sosyal hayatına dair gündelik bilgileri de bulundurabilmektedir.

Mürettibin kendi zevkine göre cem^c ettiği mecmularını Atabey Kılıç şu şekilde tasnif etmiştir:

1. Cilt ve tertip hususiyetleri bakımından

1.1 Cönkler

1.2 Mecmualar

1.2.1 Tertip durumuna göre mecmualar

1.2.1.1 Mürettep mecmualar

1.2.1.2 Mürettep olmayan mecmualar

1.2.2 Mürettep durumuna göre mecmualar

1.2.2.1 Mürettibi bilinen mecmualar

⁸ Atabey Kılıç, "a.g.m.",s. 78.

⁹ Agâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2008, C. 1, s. 166-167.

1.2.2.2 Mürettibi bilinmeyen mecmualar

1.2.3 Aynı zümreye mensup şahsiyetlerin eserlerinin toplandığı mecmualar

2. Şekil bakımından

2.1 Manzûm metinler mecmuaları

2.1.1 Kaside mecmuaları

2.1.2 Gazel mecmuaları

2.1.3 Nazire mecmuaları

2.1.4 Mu‘ammâ mecmuaları

2.1.5 Manzûm lugât mecmuaları

2.1.6 İlâhî mecmuaları

2.1.7 Şehrengîz mecmuaları

2.1.8 Na‘t mecmuaları

2.1.9 Hilye mecmuaları

2.1.10 Mi‘râciyye mecmuaları

2.1.11 Matla‘ mecmuaları

2.1.12 Mersiye mecmuaları

2.1.13 Çeşitli mesnevîlerden seçkileri barındıran mecmuaları

2.1.14 Güfte mecmuaları

2.1.15 Müstezâd mecmuaları

2.1.16 Tarih mecmuaları

2.1.17 Musammat mecmuaları

2.1.18 Kıt'â ve rubâ'î mecmuaları

2.1.19 Divân mecmualar

2.2 Mensur metinler mecmuaları

2.2.1 Lugaz mecmuaları

2.2.2 Fetva mecmuaları

2.2.3 Tefsir mecmuaları

2.2.4 Şerh mecmuaları

2.2.5 Sakk mecmuaları

2.2.6 Mekân tasvirlerini içeren mecmualar

2.2.7 Münşe'ât mecmuaları

2.2.8.1 Derleme münşe'ât mecmuaları

2.2.8.2 Tek şahsa ait inşa örneklerinden oluşan münşe'ât mecmuaları

2.3 Karışık manzûm ve mensur eserler mecmuaları

2.3.1 Fevâid ve eş'âr mecmuaları

2.3.2 Farklı türleri barındıran mecmualar

3. Dil bakımından

3.1 Arapça mecmualar

3.2 Farsça mecmualar

3.3 Türkçe mecmualar

3.4 Çok dilli mecmualar

4. Muhteva bakımından

4.1 Din

4.2 Tasavvuf

4.3 İlm-i nücûm / fal ve remil

4.4 Hikâye / latîfe

4.5 Hezel ve hiciv

4.6 Edviye

4.7 Mûsikî

4.8 Hat ve kitâbet

5. Şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilen mecmualar¹⁰

Atabey Kılıç'ın kapsamlı tasnifine nazaran Cemal Kurnaz ve Yaşar Aydemir'in tasnifleri ise şöyledir:

“Mecmualar, amaçları bakımından; farklı tarikatların müntesipleri tarafından tarikat mensuplarının ihtiyaçları gözetilerek hazırlanan mecmualar, geniş halk kitlelerine hitap eden mecmualar, belli bir standardın üzerinde estetik zevki bulunan kimseler için hazırlanmış mecmualar, mürettibinin şiir zevki için hazırlanmış mecmualar, sipariş üzerine hazırlanmış mecmualar, tematik mecmualar vb. şeklinde de tasnif edilebilir.”¹¹

Mecmualar incelendikçederlendiği dönem de göz önünde bulundurularak mecmuaların tasnifleri değişiklik gösterip yeni sınıflandırmalar ortaya çıkabilir. Bununla beraber mecmualardaki şairlerin divânlarında bulunmayan şiirlerinin mecmualarda karşımıza çıkma ihtimalleri, divânlarının aksine şiirlerinin

¹⁰ Atabey Kılıç, “a.g.m.”, s. 81-95.

¹¹ Cemal Kurnaz ve Yaşar Aydemir, “Mecmûalara Sorulması Gereken Sorular”, *Turkish Studies*, Volume 8/1, Winter 2013, s.53.

mecmualarda değişik tarzda bulunabilmeleri, farklı nazım şekilleri, şairlerin veya yazarların hayatlarıyla ilgili daha önce karşılaşılmamış bilgiler¹²düşünüldüğünde, mecmualar üzerine yapılmış ve yapılacak olan çalışmaların ehemmiyeti daha da açık hâle gelmektedir.

1.1. ŞİİR MECMUASI (NURUOSMANİYE KÜTÜPHANESİ 4957 NO'LU MECMUA)'NİN TANITIMI

Bu tezdâhilindeki metin, Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 numarayla kayıtlı, iki vikâye sayfası haricinde 252varaklık bir şiir mecmuasıdır. 323X195 – 245X127 ölçülerinde olan mecmua, III. S. Osman vakfı mührüvardır.

Mecmuanın cildi meşin yaldızlı, çiçekli şemşeli, yaldızlı cetvelli, miklepli şirâzeli olup, alt ve üst kapaklarında sâlbekli, vazıo içinde çiçek motifli birer şemse mevcuttur. Mecmuanın sırtında 4393 / 4957 rakamları yazılıdır. Sertâbında üç tane ortası minik desenli ince çizgiler bulunup, miklebinde ise tek sâlbekli küçük bir şemse vardır.Eser aharlı kağıt üzerine nesih yazı hattıyla intinsah edilmiştir.

İki vikâyesayfasına sahip olunan mecmuanın vikâyelerinde eserin istinsah tarihiyle alakalı bir ibâre bulunmamaktadır. 1^asayfasının ortasında Sultan III. Osman'a ait bir mühür vardır. Mührün sol üst köşesi hafif şekilde silinmiş vaziyette olup üstünde Arapça rakamlarla 4957, altında ise üstüne iptal çizgisi çekilmiş hâlde 4995 yazılıdır. İptal çizgili olan 4995 numarasının hemen altında vakıf kaydı, onun da altında “Müfettiş İbrahim Efendi”ye ait bir mühür mevcuttur. Kapağa bitişik sayfada “Fihrist-i mâ fî hâzâ'l-mücellid” yazılı olup, altında ise“Kaşâyid-i Müteferrika, Kaşâyid-i Nefî, Dîvân-ı Yahyâ Efendi, Kaşâyid-i Müteferrika, Kaşâyid-i Rûhî, Kaşâyid-i Nevî, Kaşâyid-i 'Ulvî ve ğayruhu” başlıkları bulunmaktadır. Fakat başlıklar bir tertip içerisinde olmadığından, başlıkların yaprak numaraları belirlenememiştir.

¹² Fatih Köksal, “Şiir Mecmualarının Önemi ve “Mecmuaların Sistemik Tasnifi Projesi” (MESTAP)”,*Eski Türk Edebiyatı ÇalışmalarıVII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s. 417-419.

1^byaprağı serlevha ile başlamaktadır. Bu serlevha; mavi, kırmızı ve ağırlıklı olarak altın yaldızlı, tığ işlemeli, çiçek desenli ve tezhiplidir. Sayfalardaki metinlerin etrafı ve sütûnlar arası altın yaldızlı cetvellerle çevrilidir. Şiirde başlık yoksa cetvel de çizilmemiştir. Örneğin 177^ayaprağında “velehûharfü’ş-şād” başlığıyla başlayan gazel bittikten hemen sonra cetvelsiz olarak başka bir gazele geçilmiştir. Şiirlerin hepsi siyah mürekkeple yazılmış, başlıklar için de kırmızı mürekkep tercih edilmiştir. Ancak 184^bve192^bvaraklarında derkenar olarak, 193^avarağında ise başlık şeklinde kurşun kalemle yazı vardır. Her varak üçer sütûndan oluşmaktadır. Genel itibariyle beyitler sağdan sola yukarıya doğru yazılmış, fakat 202^bden itibaren kimi varakların bazı sütûnlarında beyitler sağdan sola aşağıya doğru yazılmıştır. 14^bden itibaren iseşiirlerin son beyitleri sağdan sola düz bir şekilde istinsah edilmiştir. Genellikle sütûnlara sığmayan beyitler için bir sonraki sütûna veya yaprağa geçiş yapılmıştır. 170^ayaprağındaki 2 numaralı gazelin birinci beyitinin birinci sütûnda, devamının ise ikinci sütûnda olması bir sonraki sütûna geçiş örneği, 4 numaralı gazelin altıncı ve yedinci beyitlerinin 170^bde bulunması da bir sonraki yaprağa geçiş örneği olarak verilebilir. Mecmuada203^adan 252^bye kadar ara cetvellerdeki boşluklarbeyitler yerleştirilmiştir. Ayrıca 22^a, 57^a, 144^a, 208^a, 211^b, 215^a, 218^a, 222^a, 227^b, 233^a, 234^a, 235^a ve 241^avaraklarında yine sütûn içerisine sığmamasından veya unutulmasından mütevellid derkenara yazılmış beyitler mevcuttur.

Mecmuadaki bazı beyitlerde örneğin 175^a’nın son beyitinde redif, müstensih tarafından eklenmemiştir.

Mecmuanın genelinde Kasîde, Gazel, Terkîb-i Bent, Tercî-i Bent, Muhammes, Tahmis, Müseddes, Rubâî, Naat, Müfret, Eş’ar ve Ebyât adlarıyla şiirler istinsah edilmiştir. Mecmûanın çoğunluğunu gazel ve kasideler oluşturmaktadır.

Mecmuada XVI. ve XVII. yüzyıl şairlerinin şiirleri mevcuttur. Bu şairlerin isimleri şöyledir: Usûlî (ö. 1538/1539), Nev’î-zâde (ö. 1561), Fevrî (ö. 1571), Âzerî (ö. 1585), Ulvî (ö. 1585), Cînânî (ö. 1595), Nev’î (ö. 1599), Gelibolulu Âlî (ö. 1600), Rûhî-i Bağdâdî (ö.1605/1606), Veysî (ö. 1628), Hâletî (ö. 1631), Hâfız Ahmed Paşa (ö. 1632), Nef’î (ö. 1635), Şeyhülislâm Yahyâ (ö. 1644), Atîkî (ö. ?), Belîğî (ö. ?), Zihnî (ö. ?).

Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 numaralı mecmua, çalışma olarak ilk defa Marmara Üniversitesi Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı tarafından tezlerle başlatılmış, daha sonra Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı'na devam ettirilmiştir.

Yapılan tez çalışmalarının dağılımı şöyledir:

2^b-33^bOnur Şahin - Marmara Üniversitesi (tamamlanmadı)

33^b-53^aŞahinalp Şahin - Marmara Üniversitesi (tamamlanmadı)

53^b-72^a(yapılmadı)

72^b-92^bAsım Çakmak - Marmara Üniversitesi - 2014 (tamamlanmadı)

93^a-123^bMervenur Emiroğlu - Marmara Üniversitesi - 2015 (tamamlanmak üzere)

93^a- 108^aÇiğdem Haberdar Külünk - Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi (tamamlanmadı)

108^b-123^aHamdi İlhan - Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi - 2017 (tamamlandı)

123^b-153^aŞerife Sarı - Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi - 2018 (tamamlandı)

153^b-169^bHatice Er - Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi - 2018 (tamamlandı)

170^a- 184^bMeryem Olcay - Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi - 2018 (tamamlandı)

185^a-199^bİffetnur Gülhan -Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi (tamamlanmak üzere)

199^b-220^aAyşenur Özbölük - Marmara Üniversitesi (tamamlanmadı)

220^b-240^aAhmet Ertürkmen-Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi (tamamlanmadı)

İKİNCİ BÖLÜM

2. İNCELEME

Bu tez çalışmasında mecmûanın170^a - 184^bvaraklarıtranskribeli okunup, şekil ve muhteva yönünden incelemeleri yapılmıştır.

Mecmuanın bu kısmında Rûhî'nin gazelleri yer almaktadır. Esâsen Rûhî'nin şiirleri 136^byaprağından başlayıp, 201^a yaprağının birinci sütûnunda sonlanmaktadır.

Ancak bizim çalışmamıza rastgelen kısımda Rûhî'nin şiirlerinin tamamı yoktur. Bu tezin yapılan kısmında Rûhî'ye ait tıplamda 107 şiir mevcuttur.

Bu çalışmada okunan Rûhî'ye ait şiirlerin şekil ve muhteva yönünden incelemesi aşağıda belirtilmiştir.

2. 1. MECMUANIN ŞEKİL YÖNÜYLE İNCELENMESİ (170^a – 184^b VARAKLARI HAKKINDA)

Çalışmanın bu başlığında bahsi geçen varaklarşekil özellikleri yönüyle incelenecektir.

2.1.1 Nazım Şekilleri

Bu mecmuanın 170^a – 184^bvarakları arasında toplamda 107 gazel mevcut olup, 107. gazelin birinci beyiti 184^b'de, devamı ise 185^a'da bulunmaktadır. Teze konu olan sayfalardaki şiirlerin beyit sayıları çıkarılıp aşağıda verilen tablo ile gösterilmiş, beyit sayıları hakkındaki bilgiler tablonun ardından detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Gazellerin beyit sayıları için (bkz. Tablo I.)

Tablo I. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Beyit Dağılımı

Şiir No	Beyit Sayısı	Şiir No	Beyit Sayısı	Şiir No	Beyit Sayısı	Şiir No	Beyit Sayısı	Şiir No	Beyit Sayısı
1	7	23	5	45	6	67	7	89	5
2	5	24	5	46	5	68	7	90	5
3	5	25	5	47	5	69	7	91	7
4	7	26	7	48	5	70	5	92	7
5	7	27	5	49	5	71	5	93	7
6	7	28	4	50	5	72	6	94	5
7	5	29	6	51	5	73	5	95	7
8	5	30	5	52	5	74	5	96	5
9	8	31	7	53	6	75	8	97	5
10	8	32	7	54	6	76	5	98	5
11	5	33	7	55	5	77	7	99	5
12	5	34	7	56	5	78	7	100	8
13	7	35	5	57	5	79	5	101	5
14	12	36	7	58	5	80	5	102	5
15	5	37	5	59	7	81	6	103	7
16	7	38	7	60	5	82	9	104	5
17	5	39	5	61	5	83	7	105	5
18	4	40	5	62	5	84	7	106	7
19	5	41	5	63	5	85	7	107	5
20	8	42	7	64	5	86	5		
21	5	43	5	65	5	87	5		
22	5	44	5	66	5	88	5		

Mecmuada yer alan şiirlerin beyit dağılımlarına ait Tablo I.'e bakıldığında, bu çalışmaya ait varaklardaki şiirlerde 63'ü beş beyitlik, 29'u yedi beyitlik, 6'sı altı beyitlik, 5'i sekiz beyitlik, 2'si dört beyitlik, 1'ion iki ile 1 tanesi de dokuz beyitlik olmak üzere toplamda 623 beyit bulunmaktadır.Mecmuada Bağdâtlı Rûhî'nin daha çok 5 ve 7 beyitlik gazellerine yer verildiği görülür. NitekimRûhî'nin1100'ü aşkın gazellerinde de beyit sayıları ağırlıklı olarak 5 ve 7'dir. Bunlarla birlikte şu bilgiler de ilave edilebilir; mecmuanın bu çalışmaya dâhil olan yapraklarındaki şiirlerden:

- 6. gazel mecmuada 7 beyit iken, divânda 10 beyit olup, 3 beyit mecmuaya alınmamış,
- 7. gazel mecmuada 5 beyit iken, divânda 6 beyit olup, 1 beyit mecmuaya alınmamış,
- 12. gazel mecmuada 5 beyit iken, divânda 7 beyit olup, 2 beyit mecmuaya alınmamış,

- 16. gazel mecmuada 7 beyit iken, divânda 8 beyit olup, 1 beyit mecmuaya alınmamış,
- 17. gazel mecmuada 5 beyit iken, divânda 6 beyit olup, 1 beyit mecmuaya alınmamış,
- 18. gazel mecmuada 4 beyit iken, divânda 7 beyit olup, 3 beyit mecmuaya alınmamış,
- 26. gazel mecmuada 7 beyit iken, divânda 10 beyit olup, 3 beyit mecmuaya alınmamış,
- 28. gazel mecmuada 4 beyit iken, divânda 8 beyit olup, 4 beyit mecmuaya alınmamış,
- 29. gazel mecmuada 6 beyit iken, divânda 7 beyit olup, 1 beyit mecmuaya alınmamış,
- 31. gazel mecmuada 7 beyit iken, divânda 8 beyit olup, 1 beyit mecmuaya alınmamış,
- 45. gazel mecmuada 6 beyit iken, divânda 9 beyit olup, 3 beyit mecmuaya alınmamış,
- 46. gazel mecmuada 5 beyit iken, divânda 9 beyit olup, 4 beyit mecmuaya alınmamış,
- 50. gazel mecmuada 5 beyit iken, divânda 7 beyit olup, 2 beyit mecmuaya alınmamış,
- 64. gazel mecmuada 5 beyit iken, divânda 9 beyit olup, 4 beyit mecmuaya alınmamış,
- 72. gazel mecmuada 6 beyit iken, divânda 7 beyit olup, 1 beyit mecmuaya alınmamış,
- 74. gazel mecmuada 5 beyit iken, divânda 7 beyit olup, 2 beyit mecmuaya alınmamış,
- 81. gazel mecmuada 6 beyit iken, divânda 8 beyit olup, 2 beyit mecmuaya alınmamış,

- 88. gazel mecmuada 5 beyit iken, divânda 6 beyit olup, 1 beyit mecmuaya alınmamış,
- 93. gazel mecmuada 7 beyit iken, divânda 8 beyit olup, 1 beyit mecmuaya alınmamış,
- 100. gazel mecmuada 8 beyit iken, divânda 9 beyit olup, 1 beyit mecmuaya alınmamış,
- 103. gazel mecmuada 7 beyit iken, divânda 8 beyit olup, 1 beyit mecmuaya alınmamış,
- 106. gazel mecmuada 7 beyit iken, divânda 8 beyit olup, 1 beyit mecmuaya alınmamıştır.

2.1.2. Kafiye ve Redifler

Bu mecmuanın 170^a – 184^b varakları arasında kırmızı mürekkep ile yazılmış sırasıyla; “velehûharfü’z-ze”, “velehû harfü’s-sîn”, “velehû harfü’ş-şîn”, “velehûharfü’ş-şād”, “velehûharfü’z-zād”, “velehûharfü’t-tā”, “velehûharfü’z-zā”, “velehûharfü’l-‘ayn”, “velehûharfü’l-‘gayn”, “velehûharfü’l-fā”, “velehûharfü’l-kāf”, “velehûharfü’l-kāf”, “velehûharfü’l-lām” başlıkları yer almaktadır.¹³Bu başlıklar, çalışılan yapraklarda bulunan gazellerin kafiyelerini işaret etmektedir. Başlıklar alfabe sırasına doğru giderken, bu teze konu olan varaklardan sonraki yapraklarda alfabedeki bütün harfler kullanılmamıştır. Bu başlıkların yanı sıra, tez dâhilindeki bütün gazellerin kafiye ve redif tablosu aşağıdaki gibidir:

Tablo II. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Kafiye ve Redif Tablosu

¹³ “velehû harfü’t-tā”, “velehû harfü’ş-şā”, “velehû harfü’l-cīm”, “velehû harfü’l-ḥā”, “velehû harfü’l-ḥā”, “velehû harfü’d-dāl”, “velehû harfü’z-zāl”, “velehû harfü’r-rā” başlıkları 149^b – 181^a yaprakları arasında bulunmaktadır.

Şiir No	Kafiyeler	Redifler
1	-āl	yürür
2	-ül	cānibindendür
3	-ār	maḥabbetdür
4	-	bir bir
5	-et	-i var
6	-āl	-uñ var
7	-āde	degüldür
8	-üş	añlar
9	-ā	-sıdur
10	-ī	görinür
11	-ār	-ımuз
12	-et	-ımuз
13	-ār	-ın çekerüz
14	-ā	-yuz biz
15	-āne	ḳaydın çekmezüz
16	-er	ḳalmaz
17	-ile	-rüz
18	-ān	-ıyuz
19	-ū	düşmez
20	-et	-ımuз
21	-ān	-a biraz
22	-ūr	-ımuз
23	-āz	-laruz
24	-er	gelmez
25	-āh	-uz biz
26	-ān	-uz biz
27	-īne	-müz
28	-ān	-a incinmez
29	-ār	-suz
30	-āh	dirüz

Şiir No	Kafiyeler	Redifler
31	-āne	-yüz
32	-āre	-müz
33	-ir	-üz
34	-ūd	-ımuз
35	-āğ	-ımuз
36	-ār	-uz
37	-ān	gitmez
38	-ād	-umuz
39	-ā	ḳılmaz
40	-en	bilürüz
41	-es	-
42	-ūs	-
43	-is	-
44	-eb	meclis
45	-ā	meclis
46	-ās	-
47	-ān	eylemiş
48	-aḥş	-
49	-āb-veş	-
50	-āb-veş	-
51	-ān	imiş
52	-āş	-
53	-āl-i ḥāş	-
54	-āl-i ḥāş	-
55	-ār	-ı aş
56	-	‘arż
57	-ā	-dan ğaraz
58	-āl	imiş ğaraz
59	-aḥ	-
60	-ār	-dan eyler ḥazż

Şiir No	Kafiyeler	Redifler
61	- ā ^c	-
62	- ū ^c	-
63	- i ^c	-
64	-er	tāze dāğ
65	-ağ	-
66	-ef	-
67	-āf	-
68	-et	ancağ
69	-ān	-ı var yok
70	-ā	ancağ
71	-āb	-ı 'ışk
72	-āb	-uñ
73	-en	-üñ
74	-āk	-
75	-īn	-üñ senüñ
76	-l	-uñ
77	-ān	-a düşdük
78	-er	-üñüñ
79	-ār	didük
80	-a	geldüñ
81	-ār	-ı görüñ
82	-ār	olduğum bildüñ
83	-āh	- uñda senüñ
84	-en	- duñ
85	-ām	-uñ
86	-ān	eyledüñ
87	-ül	- üñ
88	-eg	- üñ
89	-ār	itsem gerek
90	-el	-üñ

Şiir No	Kafiyeler	Redifler
91	-īn	-e çek
92	-ād	-uñ
93	-ān	-uñ
94	-āk	-
95	-eng	-
96	-ān	-uñ
97	-en	-üñ
98	-āğ	-uñ
99	-z	-üñ
100	-ül	ikiden hālī degül
101	-āh	ile ol
102	-ākār	degül
103	-ān	degül
104	-ān	-a gel
105	-ā	mı degül
106	-l	-
107	-m	hayāl

Yukarıdaki tablo incelendiği vakit; Bağdâtlı Rûhî'nin bu tez dâhilinde bulunan 107 şiirinin 17'sinde yarım kafiye, 75'inde tam kafiye, 13'ünde zengin kafiye kullandığı ve 2 şiirde kafiye kullanmadığı görülmektedir. Ayrıca redifi tek kelimedenden oluşan 26 şiir, iki kelimedenden oluşan 5 şiir, üç kelimedenden oluşan 1 şiir, iki kelime ve tek ekten oluşan 2 şiir, bir ek ve bir kelimedenden oluşan 15 şiir, tek ekten oluşan 32 şiir mevcuttur. Arapça, Farsça ve Türkçe kökenli redif ve kafiyelerin görüldüğü tabloda Türkçe rediflerin yoğunlukta olduğu, 7 redifin Arapça kökenli olup, sadece 1 adet Farsça kökenli redifin kullanıldığı anlaşılmaktadır.

2.1.3. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Vezinleri

Tablo III. Şair ve Şiirleri Gösteren Sıralı İndeks

Aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere; mecmuanın çalışılan kısmında 13 farklı aruz kalıbı kullanılmıştır. Sıklıkla kullanılan vezinlerin başında 32 defa kullanımla fâ'ilâtün fâ'iâtün fâ'ilâtün fâ'ilün kalıbı gelmekte olup, 28 defa kullanımla fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün kalıbı ikinci sırada, 20 defa kullanımla mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün kalıbı ise en çok kullanılan kalıplar arasında üçüncü sıradadır.

Şiir No	Şiir Türü	Vezni	Bahri
BAĞDÂDLI RŪHÎ			
1	Ġazel	fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtünfe'ilün	Remel
2	Ġazel	mefâ'ilün mefâ'ilünmefâ'ilünmefâ'ilün	Hezec
3	Ġazel	mefâ'ilün mefâ'ilünmefâ'ilünmefâ'ilün	Hezec
4	Ġazel	mefâ'ilünmefâ'ilünmefâ'ilün mefâ'ilün	Hezec
5	Ġazel	fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	Cedîd
6	Ġazel	mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	Hezec
7	Ġazel	mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün	Hezec
8	Ġazel	mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	Hezec
9	Ġazel	mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	Hezec
10	Ġazel	fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	Remel
11	Ġazel	mef'ülü fâilâtü mefâ'ilü fâilün	Muzâri'
12	Ġazel	mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	Müctes

13	Ġazel	fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	Remel
14	Ġazel	mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün	Hezec
15	Ġazel	fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	Remel
16	Ġazel	mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün	Hezec
17	Ġazel	fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	Remel
18	Ġazel	fā'ilātünfā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	Remel
19	Ġazel	mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün	Hezec
20	Ġazel	fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün	Remel
21	Ġazel	fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	Remel
22	Ġazel	fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	Remel
23	Ġazel	fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	Remel
24	Ġazel	mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün	Hezec
25	Ġazel	fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	Remel
26	Ġazel	fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	Remel
27	Ġazel	müfte'ilün mefā'ilün müfte'ilün mefā'ilün	Recez
28	Ġazel	mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün	Hezec
29	Ġazel	fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	Remel
30	Ġazel	fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	Remel
31	Ġazel	fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	Remel
32	Ġazel	müfte'ilün mefā'ilün müfte'ilün mefā'ilün	Recez
33	Ġazel	müfte'ilün müfte'ilün fā'ilün	Serī'
34	Ġazel	müfte'ilün müfte'ilün fā'ilün	Serī'
35	Ġazel	mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün	Muzāri'
36	Ġazel	fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	Remel
37	Ġazel	mefā'ilün mefā'ilünmefā'ilünmefā'ilün	Hezec
38	Ġazel	müfte'ilün mefā'ilün müfte'ilün mefā'ilün	Recez
39	Ġazel	mefā'ilün mefā'ilünmefā'ilünmefā'ilün	Hezec
40	Ġazel	fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	Remel
41	Ġazel	fā'ilātün fā'iātün fā'ilātün fā'ilün	Remel
42	Ġazel	mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün	Muzāri'
43	Ġazel	mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fā'ilün	Hezec
44	Ġazel	mefā'ilün mefā'ilünmefā'ilünmefā'ilün	Hezec
45	Ġazel	mefā'ilün mefā'ilünmefā'ilünmefā'ilün	Hezec
46	Ġazel	fā'ilātün fā'iātün fā'lātün fā'ilün	Remel
47	Ġazel	fā'ilātün fā'iātün fā'lātün fā'ilün	Remel
48	Ġazel	fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	Remel
49	Ġazel	fā'ilātün fā'ilātün fā'lātün fā'ilün	Remel
50	Ġazel	mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün	Muzāri'

51	Ġazel	fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	Remel
52	Ġazel	fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	Remel
53	Ġazel	mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün	Muzāri'
54	Ġazel	mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün	Hezec
55	Ġazel	fā'ilātün fā'iātün fā'lātün fā'ilün	Remel
56	Ġazel	fā'ilātün fā'iātün fā'lātün fā'ilün	Remel
57	Ġazel	fā'ilātün fā'iātün fā'lātün fā'ilün	Remel
58	Ġazel	müfte'ilün mefā'ilün müfte'ilün mefā'ilün	Recez
59	Ġazel	fā'ilātün fā'iātün fā'lātün fā'ilün	Remel
60	Ġazel	mef'ülü mefā'ilün mef'ülü mefā'ilün	Hezec
61	Ġazel	fā'ilātün fā'iātün fā'lātün fā'ilün	Remel
62	Ġazel	fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	Remel
63	Ġazel	fā'ilātün fā'iātün fā'lātün fā'ilün	Remel
64	Ġazel	fā'ilātün fā'iātün fā'lātün fā'ilün	Remel
65	Ġazel	fā'ilātün fā'iātün fā'lātün fā'ilün	Remel
66	Ġazel	fā'ilātün fā'iātün fā'lātün fā'ilün	Remel
67	Ġazel	mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün	Muzāri'
68	Ġazel	mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün	Muzāri'
69	Ġazel	fā'ilātün fā'iātün fā'lātün fā'ilün	Remel
70	Ġazel	mefā'ilün mefā'ilünmefā'ilünmefā'ilün	Hezec
71	Ġazel	mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün	Muzāri'
72	Ġazel	mefā'ilün mefā'ilünmefā'ilünmefā'ilün	Hezec
73	Ġazel	fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	Remel
74	Ġazel	müfte'ilün müfte'ilün fā'ilün	Serī'
75	Ġazel	fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	Remel
76	Ġazel	fā'ilātün fā'iātün fā'ilātün fā'ilün	Remel
77	Ġazel	mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün	Hezec
78	Ġazel	fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	Remel
79	Ġazel	fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	Remel
80	Ġazel	mefā'ilün mefā'ilünmefā'ilünmefā'ilün	Hezec
81	Ġazel	mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün	Müctes
82	Ġazel	mefā'ilün mefā'ilünmefā'ilünmefā'ilün	Hezec
83	Ġazel	fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	Remel
84	Ġazel	mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün	Hezec
85	Ġazel	fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	Remel
86	Ġazel	fā'ilātün fā'iātün fā'lātün fā'ilün	Remel
87	Ġazel	fā'ilātün fā'iātün fā'lātün fā'ilün	Remel
88	Ġazel	mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün	Müctes

89	Ġazel	fā'ilatün fā'iatün fā'latün fā'ilün	Remel
90	Ġazel	fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün	Remel
91	Ġazel	fā'ilatün mefā'ilün fā'ilatün mefā'ilün	Remel
92	Ġazel	fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün	Remel
93	Ġazel	mefā'ilün mefā'ilünmefā'ilünmefā'ilün	Hezec
94	Ġazel	fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün	Remel
95	Ġazel	fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün	Remel
96	Ġazel	fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün	Remel
97	Ġazel	fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün	Remel
98	Ġazel	fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün	Remel
99	Ġazel	fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün	Remel
100	Ġazel	fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün	Remel
101	Ġazel	fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün	Remel
102	Ġazel	fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün	Remel
103	Ġazel	fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün	Remel
104	Ġazel	fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün	Remel
105	Ġazel	fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün	Remel
106	Ġazel	fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün	Remel
107	Ġazel	fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün	Remel

Tabloda yer alan kalıpların kullanım sıklığını göstermek için aşağıda görüldüğü gibi ayrıca bir tablo yapılmıştır.

Tablo IV. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Vezinleri ve Vezinlerin Kullanılma Sayısı

KULLANILAN VEZİN	VEZİN KULLANILMA SAYISI
HEZEC	
mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün	20
mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün	1
mef'ülü mefā'ilün mef'ülü mefā'ilün	1
mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün	3
RECEZ	
müfte'ilün mefā'ilün müfte'ilün mefā'ilün	4
REMEL	
fā'ilatün fā'iatün fā'latün fā'ilün	32
fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün	1
fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün	28
MUZĀRİ'	

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün	7
mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün	1
MÜCTEŞ	
mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	3
SERİ'	
müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün	3
CEDİD	
fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	2

Klâsik Türk edebiyatı içerisinde sıklıkla kullanılan hezec bahrininmefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün kalıbına, remel bahrininfâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün ve fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilünkalıplarınaBağdâtlı Rûhîde şiirlerinde çokça yer vermiştir.

2.2. MECMUANIN MUHTEVA YÖNÜYLE İNCELENMESİ

170^a – 184^bvarakları arasındaki 107 gazel dikkate alındığında Bağdâtlı Rûhî'nin yalın, anlaşılır, anlam karışıklığına yer bırakmayan, yerli ağızla yazılmış, âşıkâne, rindâne, nasihatâmez vs.şiirlerinin yer aldığı görülebilmektedir.Aynı zamanda bu gazellerden anlaşılıyor ki; sosyal meselelere alâkadârlığıyla nâm salmış olan Rûhî, yaşadığı dönemde karşılaştığı adaletsizlikleri, toplum içindeki bozulmayı, menfaatperestlerin menfaat-i şahsiyye uğruna yaptıklarını hicvetmeyi kendisine adeta düstûr edinmiştir.

Rûhî,gazellerinin birçok yerinde ifadeyi güçlendirmek için deyimlere başvurmuş, kimi yerlerde Arapça ve Farsça kelimelere yer vermiş ama çoklukla okuyucunun anlayacağı dilin ötesine geçmemiştir.

Rûhî'nin kullandığı deyimlere 17. gazelin dördüncü beyitindeki dış bilemek:

Hân-ı ihsânına irmez elimüz ol şāhuñ
Nî'met- i vaşluna beyhüde heman dış bilerüz

31. gazelin birinci beyitindeki taş çalmak:

Şanmañuz rüsvâyıluğdan ğam çeker ferzāneyüz
Taşa çalmış şīşe-i nāmūsı bir dīvāneyüz

97. gazelin üçüncü beyitindeki serden geçmek:

Yâr meydāna girüp zülfini çevgān itmiş
Günidir ey dil-i sevdā-zede serden giçenüñ

örnek olarak gösterilebilir.

Kimi zaman vezne uyum sağlamak adına deyimlerin kelimelerinde yer değişikliğine gidilmiştir. 77. gazelin üçüncü beyitindeki zincire çekmek örneğindeki gibi:

Çeker dīvānesin zencir-i zülfe
Anuñçün biz dağı dīvāne düşdük

Mahallî üslubundan ayrılmayan Rûhî'nin 20. gazeldeki mahabbetimiz (muhabbetimiz), ferāsetimiz (ferasetimiz) ve şikāyetimiz (şikāyetimiz) kelimeleri anlaşılır diline örnek teşkil etmektedir:

Şimdi bir şūhadur mahabbetimiz
Andadur fikrimüz ferāsetimiz

Kalmazuz itdügine ađyāruñ
Yardıandur bizüm şikāyetimiz

Rûhî, kimi zaman şiirlerinde Arapça âyet, hadis, ibâre gibi iktibâslara da yer vermiştir. Mecmuanın 170^a-184^b varakları incelendiği zaman, 9 gazelde 10 farklı ibâre (Arapça tamlamalı) ile karşılaşılmaktadır. Bahsi geçen varaklardaki toplam 107 gazel dikkate alındığı vakit; Rûhî'nin şiirlerinde Arapça ve Farsça metin iktibaslarına fazla yer vermediği anlaşılmaktadır. Dilinin anlaşılır olması da herhalde bu ve benzer sebeplere dayanabilmektedir.

Adı geçen ibâreler, bunların anlamları ve hangi gazelerde buldukları şu şekildedir:

1. Mużtaribü'l-hāl: Keyfi yerinde değil, sıkıntıda.

(Bağdadlı Rûhî; G. 1/2)

2. Bü'l-heves: Çok hevesli, heveskâr.

(Bağdadlı Rûhî; G. 31/5)

3. Nākısu'l-fi'l: Ameleksikliği.

(Bağdadlı Rûhî; G. 39/3)

4. Lā ḥayre illā fi'l-vasaṭ: İşlerin en hayırlısı orta olanıdır. (Hadis-i şerif ve ayet – Bakara/134)

(Bağdâdlı Rûhî; G. 59/3)

5. Külli sırrun cāvizü'l-işneyni şā' : Bütün sırlar iki kişiden yayıldı.

(Bağdâdlı Rûhî G. 61/2)

6. Kāmilü'l-'ıyār: Ölçüsü noksansız, tam ayarlı.

(Bağdâdlı Rûhî G. 81/6)

7. 'Aleyküm bi's-şām: Şam'ı tavsiye ederim. (Hadis-i şerif)

(Bağdâdlı Rûhî; G. 85/2)

8. Zevi'l-efhām :Anlayış sahipleri.

(Bağdâdlı Rûhî; G. 85/5)

9. 'Ale'l-ḥuşuş : Özellikle.

(Bağdâdlı Rûhî; G. 88/4)

10. Ulü'l-ebşār: Basîret sahipleri.

(Bağdâdlı Rûhî; G. 99/3)

170^a–184^b varakları arasında karşılaşılan bir başka husus da; müstensih tarafından şiirlerin sütunlara sığdırılması amacıyla, genellikle gazellerin ikinci mısraında rediflerin yazılmamış olmasıdır. Örneğin 51. gazelin birinci beytinin ikinci mısraında “imîş” kelimesi tarafımızca ilave edilmiştir:

Her gedâsı kûyınıñ 'älemlere sultân imîş
Şüretâ dervîş ma'nâda velî şâhân imîş

2.2.1 Mecmuada Yer Alan Şairler ve Kısa Biyografileri

Bu tez çalışmasına konu olan mecmuanın 170^a–184^bvarakları arasında sadece Bağdâtlı Rûhî'ye ait şiirler mevcuttur. İncelenen varaklar arasında Bağdâtlı Rûhî'ye ait toplam 107 gazel bulunup, 107.gazelin birinci beyiti 184^b'de, devamı ise 185^a'da'dır.

Doğum tarihi hakkında kesin bir bilgiye sahip olamadığımız Bağdâtlı Rûhî'nin doğum tarihi, Mehmet Tevfik Efendi'nin *Mecmuatü't-Terâcim* adlı

eserinde 941/1534-1535 yılı olarak yazılıdır.¹⁴ Bağdat doğumlu olan Rûhî'nin babası, dönemin Şam Beylerbeyi olan ve günümüzde türbesi Eyüp Sultan Camii avlusunda bulunan Ayas Mehmet Paşa'nın askerlerindedir. Asıl adının Osman olduğu bilinen fakat eserlerinde Rûhî mahlasını kullanan Rûhî, Bağdatlı olması Bağdatlı Rûhî olarak bilinir. Bağdatlı Ahdî, Gülşen-i Şu'arâ isimli tezkiresinde bu durumu şöyle izâh etmektedir:

“Zîrâ ki vâlid-i ekremi sâbıkân merhûm Sulţân Süleymân zamanında vilâyet-i Bağdâd'a beglerbegi olan Ayâs Pâşâ'nuñ bendelerinden olup, Bağdâd'agönüllü bölüğüne geçüp, te'ehhul itmişler. Mezkûr Rûhî Bağdâd'da vücûda gelmegin Bağdâdî yâd olundu.”¹⁵

Nerede ve kimler tarafından eğitildiği bilinmeyen¹⁶Rûhî, babası gibi bir süre askerlik yapmıştır. Serâzıdına düşkün olan, seyahat etmekten zevk alan, tüm Türkiye'yi gezip, İstanbul'a oradan Galata ve Konya Mevlevîhânelerini ziyarete giden Rûhî'nin Mevlevî olduğu tahmin edilmektedir. Nitekim Esrar Dede Tezkiresi'nde de bu durum kayıtlı olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁷

Mevlevîhâne ziyaretlerinden sonra Hicaz'a, daha sonra Şam'a geçiş yapan Rûhî'nin burada vefat ettiği bilinmektedir.¹⁸

Genç yaşlarda şiire başlamaya heveslenen¹⁹Rûhî, fikirlerini şiirlerine yansıtmak için tasavvufî öğelere başvurmuş, rindane şiirler sunmakla beraber, açık sözlülüğüyle adından söz ettirmiştir. Şiirlerine nazirelerin yazıldığı Rûhî, bilhassa en meşhur olduğu 17 bentlik terki-bendinde hiciv sanatını ustaca kullanmıştır. Yaşadığı dönemin problemlerini, insanların mağruriyetini, nefsanî zayıflıklarını, bencilliklerini, iki yüzlülüklerini hicivleriyle ortaya koyan Rûhî'nin riyâkârlığa karşı

¹⁴ Coşkun Ak, *Bağdatlı Rûhî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divân'ından Seçmeler*, Gaye Kitabevi, Bursa 2000, s. 11.

¹⁵ Ahdî, *Gülşen-i Şuarâ*, haz. Süleyman Solmaz, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2014, v. 99a.

¹⁶ Nihat Öztoprak, *Rûhî*, Timaş Yayınları, İstanbul 2001, s. 11.

¹⁷ Nihat Öztoprak, *a.g.e.*, s. 12. ; Mine Mengi, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2009, s. 177.

¹⁸ İbrahim Ethem Buyruk, *Bağdatlı Rûhî Divânı'nda Sosyal Hayat*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2015, s. 7.

¹⁹ Murat Uraz, *Bağdatlı Rûhî Hayatı, Şahsiyeti, Şiirlerinden Seçme Parçalar*, İstanbul Kültür Basımevi, İstanbul 1941, s. 3.

cephe aldığı, kalbe ferahlatan şaraptansa, ikiyüzlülüğün bırakılması gerektiğine işaret ettiği şu beyti, yakınmalarını temsil eder niteliktedir:

Saňa zâhid eger dirse şarâb-ı dil-güşâdan geç

Şarâb-ı dil-güşâdan geçme ey dil sen riyâdan geç

Rûhî, divân tertiplerine uygun bir şekilde muhtevasındaiki tanesi manzum mektup hâlinde 40 kaside, 6 mersiye, 1 terkîb-bend, 1 tercîf-bend, 3 muaşşer (onlu), 2 müsemmen (sekizli), 7 müseddes (altılı), 1 muhammes (beşli), 94 tarih, 2 murabba‘, 1 muamma, 8 gazel tahmisi, 1115 gazel, 28 rubâî, 26 kıt‘a ve birkaç manzumeyi²⁰barındıran bir *Divân* sahibidir. Tezimizde ziyâdesiyle istifade ettiğimiz Rûhî’nin *Divân*’ını da 2001 yılında iki cilt şeklinde Coşkun Ak çalışmıştır.²¹Rûhî,1014/1605-1606yılında Şam’da vefât etmiştir.

2.2.2. Mecmuanın Rûhî Divânı’yla Karşılaştırılması

Bu mecmua çalışmasındaki gazellerCoşkun Ak tarafından hazırlananBağdatlı Rûhî’nin*Divânı*’yla(Uludağ Üniv. Yay., Bursa 2001, IIC.)karşılaştırılmış, farklılıklar metinlerin dipnotlarında belirtilmiştir. Karşılaşılan farklılıklar şu şekilde gruplandırılarak gösterilebilir:

a. Mecmuada Bulunup da Divânda Bulunmayan Gazel:

Mecmuanın 177^ayaprağında bulunan bu çalışmanın 51 numaralı gazeli divânda bulunmamaktadır.

Her gedâsı kûyınunñ ‘âlemlere sulţân imiş

Şûretâ dervîş ma‘nâda velî şâhân imiş

Ka‘be-i vaşlıñ koyup hâr-ı muğaylân özleyen

Râh-ı sevdâya düşüp cîrân-ı sergerdân imiş

²⁰ Nihat Öztoprak, *a.g.e.*, s. 15.

²¹ Coşkun Ak, *Bağdatlı Rûhî Dîvânı, Karşılaştırmalı Metin*, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa 2001, 2 cilt, 1062 s.

Cān gözi açıldı vasluñdan müferrehdür gönül
Gerd-i rāhuñ tütüyā-yı dīde-i giryān imiş

Cismüñi terk it özüñ ref' eyle zāhid hākden
Maḥz-ı rūḥ ol kim hemān cānāna cānān cān imiş

Cān saña cism oldı ey rūh-ı revānı cismimüñ
Cānı cismüñ Rūḥiyā bildüm yine cānān imiş

b. Mecmuada Bulunmayan Beyitler

Mecmuadaki bazı gazellerin beyit sayısı divāndakilere göre değişiklik göstermektedir. Bu beyitler dipnotlara eklenilmiştir fakatbeyitlerin nesre çevirileri yapılmamıştır. Mecmuada bulunmayan beyitlere örnek verecek olursak; mecmuada 7 beyitlik, divānda ise 8 beyitlik olan 16 numaralı gazelin şu beyti:

Ṭarīk-i ıışkda ölmekde kōrkūtma dil-i zārı
O vādīde yelen bī-bākda ḥavf u ḥaṭar kalmaz

mecmuada 7 beyitlik, divānda ise 10 beyitlik olan 26 numaralı gazelin şu beyitleri:

Ṭutmağa zülf-i çelīpāsını dil bağlamışuz
Dāḥil-i ḥalka-i zünnār-perestānuz biz

Çekmek istermiş esīrān-ı ğamı zencīre
Yine ser-ḥalka-i zencīre esīrānuz biz

İışk dīvānesiyüz Kaysa çıkar silsilemüz
Rehber-i kāfile-i silsile-dārānuz biz

mecmuada 5 beyitlik, divānda ise 9 beyitlik olan 64 numaralı gazelin şu beyitleri:

Efser-i zerrīn-mihre yeridür baş egmesem
Yağdı ol gül farḫuma mestāne bir ter tāze dāğ

Bir şehūñ abdālıyuz kim nār-ı şevkıyla yaḫar
Tekye-i ıışkında her gün biñ kalendar tāze dāğ

Sine micmer aḫker-i sūzānı dāğ-ı ḥūn-feşān
Olmış ol micmerde yer yer ḫurş-ı anber tāze dāğ

Vaşf-ı ḥāl-i yārdur hep sözden ḥālī degül
Olsa şi'rümde aceb midür mükerrer tāze dāğ

mecmuada bulunmayıp, divânda bulunmaktadır.

c. Mecmuada Bulunup da Divânda Bulunmayan Beyitler

Mecmuanın divânla karşılaştırılması yapılırken 79 numaralı gazelin mahlas beyitinin divânda bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu gazelin mecmuada yer alan mahlas beyiti şöyledir:

Terkiñ urmaz apuñuñ bunca ki redd eylersin
Hele bu bâbda biz Rûhiye bî-‘âr didük

. Beyit Farklılıkları:

Mecmua divân ile mukayese edildiği zaman, mecmuadaki bazı gazellerin beyitlerinin divândakilerden farklı olduğu görülmektedir. Örneğın 30 numaralı gazelin 5.beyiti şöyle iken:

ande bir vech-i asen kim görürüz ey Rûhî
İrmezüz esmimizi aña nazâr-gâh dirüz

divânda şu şekildedir:

Gösterüp fakra nazâr kılmazuz ey Rûhî biz
Nefsini añlayana ‘ârif-i billâh dirüz

46 numaralı gazelin 5.beyiti şöyle iken:

Rûhiyâ bir şahâ kûl olduñ bugün ‘âlemde kim
Azdur her demde kılsañ aa yüz şükr ü sipâs

divânda şu şekildedir:

Rûhiyâ şekvâyı o bir feyze maharsın bu gün
Kim cenâb-ı aa senden vâcib olmışdur sipâs

d. Beyitlerin Yer Farklılıkları:

Mecmudaki bazı gazellerin bazı beyitleri sıralanış bakımından divândakilere göre farklılık arz etmektedir. Örneğın 78 numaralı gazelin aağıda verilen 2.beyiti, divânda 6.beyit olarak geçmektedir:

Tel-kâm olur olan alibi şîrîn-lebüñüñ
Zev ider ânî‘ olan lufına nergislerüñüñ

Yine aynı şekilde bir başka gazel olan 85 numaralı gazelin aağıda görterilen 2.beyiti, divânda 3.beyit şeklinde geçmektedir:

Ehl-i ʿiṣka bû imiş remz-i ʿaleyküm bi’ş-şām
Zülfine bend olalar sen büt-i hûn-âşāmuñ

e. Kelimelerdeki Diziliş Farlılıkları:

Çalışmanın incelenen kısımlarındaki bazı gazellerde görülmüştür ki; kelimelerin tertibi, divândakiyle farklılık arz etmektedir. Örnek verecek olursak:

Bilur mu’cize cemālun halk-ı ʿālem māh-ı Ken’ānuñ
Senüñ hōd āfitābum hem cemāluñ hem celāluñ var(Bağdātli Rūhī
G.6/4b)

bu beyitin ikinci mısraındaki “hem cemāluñ hem celāluñ” kelime grubu divânda “hem celālun hem cemāluñ” şeklinde sıralanmıştır.

Sen beni ol bü’l-heves şanma ki küyuñdan geçüp
Yā dutam baş kühsāra yā koyam yābāne yüz(Bağdātli Rūhī G.31/5b)

Bu beyitteki ikinci mısra mecmûada “yā dutam baş kühsāra ya koyam yābāne yüz” iken divânda “yā koyam baş kühsāra yā dutam yābāne yüz” şeklinde dizilmiştir.

Ben dilāver o kemāndāra dirin kim felege
Aşa āhum gibi ay başına bir zerrīn-baḥş(Bağdātli Rūhī G.48/2b)

Yukarıdaki beyitin ikinci mısraındaki “āhum gibi ay başına” kelime grubu divânda “ay başına āhum gibi” şeklinde sıralanmıştır.

f. Kelime Farklılıkları:

Mecmuanın konu dâhilinde bulunan yapraklarındaki gazellerin bazı beyitlerinde divândakinin aksine farklı kelimelerle karşılaşılmıştır. Farz-ı muhâl:

Vaşluñ dilemez cān ol ruhsārdan eyler ḥazz
ʿIşkunda olan şādık-ı dīdārdan eyler ḥazz(Bağdātli Rūhī G.60/1a)

bu beyitteki “vaşluñ” kelimesi divânda “cennet” şeklinde yazılıdır.

Senüñle yerde gökde kim bugün baḥşi cemāl eyler
Gül-i aḥmerse pek rengin meh-i enverse bī-tābuñ(Bağdātli Rūhī
G.72/2b)

72 numaralı yukarıdaki beyitin ikinci mısraında geçen “pek rengin” kelimesi divânda “üftādeñ” olarak yazılmıştır.

Ġayrılar gibi n’ola kılmazsa Rūhī seyr-i bağ
Neylesün bī-çāre bend eylemüştür kākülüñ(Bağdātli Rūhī G.87/5a)

Bu beyitin birinci mısraında ise “kılmazsa” diye geçen kelime divânda “bulmazsa” olarak yazılmıştır.

g. Harf Farklılıkları:

Mecmua divân ile karşılaştırıldığı vakit, bazı gazelerde geçen bazı kelimelerin harfleri, divândakiyle farklılık göstermektedir. Örneğin:

Ṭa'n idenler bize keyfiyyetimüz fehm idemez
Kimse bilmez ki ne esrâr ile hayrânuz biz (Bağdâtlı Rûhî G.26/5a)

birinci mısraıdaki “idenler” kelimesi divânda “iderler” olarak geçmektedir.

Bâzâr-ı fikri geşt ü güzâr eyleyüp arar
Ṭab'um nişâr-ı bezmüne lâıyık lâl-i hâş (Bağdâtlı Rûhî G.53/5a)

Bu beyitin birinci mısraındaki “fikri” kelimesi divânda “fikre” olarak yazılıdır.

Halkı sipihr mest-i ğurûr ider oynadur
Manşıbdan ellerine virüp destmâl-i hâş (Bağdâtlı Rûhî G.54/4b)

Yukarıdaki beyitin ikinci mısraında geçen “virüp” kelimesi divânda “virür” şeklinde geçmektedir.

2.3. MECMUADA KARŞILAŞILAN BAZI PROBLEMLER

Yazma eserlerin günümüze taşınabilmesi ve aydınlatılabilmesi için eserin yazıldığı dönemin koşulları çalışma yapan araştırmacılar tarafından olabildiğince göz önünde bulundurulmalıdır. Matbaanın Osmanlı topraklarına çok sonraları gelmesi hasebiyle müstensihleriin kendi hattıyla yazması, müstensihleriin yazarken bazı dikkatsizlikler yapabilmesi, kâğıt, mürekkep gibi bazı teknik imkânların yetersizliği yazma eserlerin yazılma aşamasını etkileyen unsurlardandır. Nitekim bu çalışma dâhilindeki mecmuanın 170^a–184^b varakları arasında da yukarıda sayılan unsurlar çerçevesinde bazı problemler bulunmaktadır.

Bahsi geçen varaklarda karşılaşılan problemler kısımlar bir alt başlıkta şu şekilde tespit edilmiştir:

2.3.1. İmlâ İle İlgili Bazı Problemler

Genel itibariyle mecmuaya bakıldığında, müstensihin el yazısı rahat okunur görünse de imlâ konusunda müstensihin kendi tercihleri, çalışma yapanların işini biraz zorlaştırmaktadır. Bununla beraber mecmuada Sultan III. Osman'a ait bir mühür haricinde tarih hakkında herhangi bir açık ibârenin bulunmaması, eserin yazıldığı dönemin dil vasıflarını izah edilmesini engellemektedir.

Bu çalışmanın tamirinde *Divân*'la karşılaştırılmalı olarak gidilip, vezinler ve manalar baz alınarak problemler çözülmeye çalışılmış, yapılan tamirler, eklemeler dipnotlarla ve işaretlerle gösterilmeye çalışılmıştır.

170^b yüzünde bulunan 5 numaralı şiirde aslında “cefâ” olması gereken “çefâ” kelimesi, 183^b yüzünde bulunan 97 numaralı şiirde “p̄irehen” olması gereken “p̄ürhen” kelimesi, 184^a yüzünde bulunan 103 numaralı şiirde “pinhân” olması gereken “binhân” kelimesi, 103 numaralı şiirin 184^b yüzündeki “b̄usuñdan” olması gereken fakat “p̄usuñdan” diye yazılan kelime, 107 numaralı şiirin 185^a yüzündeki aslında “telh-kām” olması gereken fakat “delh-kām” şeklinde yazılan kelime, harf hatalarına örnek olarak gösterilebilir.

170^b yüzünde bulunan 5 numaralı şiirde “h̄ünr̄iz” kelimesindeki “z” harfinin noktasının yazılmamış olması, 183^b yüzünde bulunan 96 numaralı şiirde “yārı” kelimesindeki akuzatifin yazılmamış olması, 183^b yüzünde bulunan 100 numaralı şiirde “şebbū” kelimesindeki şeddenin yazılmamış olması harf eksikliklerine dair hata olarak gösterilebilir.

Bazen bir sonraki kelimenin ilk harfi, evvelki kelimenin son harfiyle birleşmiştir. Örneğin; 100 numaralı şiirin 184^a yüzündeki “gül” kelimesi “كلر “ şeklinde yazılıp, bir sonraki “ruhın” kelimesiyle birleşmiştir.

Birçok yerde atıf vavları kullanılmamıştır. 96 numaralı gazelde “dürr ü yākūt”, 98 numaralı gazelde “mey ü maḥbūb” kelimeleri örnek gösterilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. METNİN TESİSİNDE TAKİP EDİLEN YÖNTEM

Metin tesis edilirken takip edilen metot şöyledir:

- a. Metinlerin vezinleri ve bahirleri şiirlerin boyutuna göre bir boyut azaltılıp, italik şekilde yazılmış ve metnin üst kısmına eklenmiştir.
- b. Metinde geçen başlıklar koyu (**bold**) harflerle vezinden sonra yazılmıştır.
- c. Gazelin numarası veznin üstüne yazılmış, gazelin yer aldığı sayfalar gazelin numarasının yanına geçilen dipnotla belirtilmiştir.
- d. Metnin divân ile karşılaştırılması yapılırken farklılıklar bulunduğu mecmuada kullanılanlar “M”, divânda kullanılanlar “D” şeklinde dipnotta gösterilmiştir.
- e. Mecmua ve divân arasında farklılık arz eden kısımlarda anlamca uygun olan kelime tercih edilmiş, dipnotta gösterilme önceliği ona verilmiştir. Yine aynı şekilde mecmûada geçen kelime vezni aksatıyorsa, divânda geçen kelime kullanılmış, dipnotta öncelik o kelimeye verilmiştir.
- f. Mecmuada bulunup divânda yer almayan gazel, divânda bulunup mecmuada bulunmayan beyitler dipnotlarda belirtilmiştir.
- g. Tamir gereği metinde bulunmayan kısımlar köşeli parantezle “[]” ile gösterilmiştir.
- h. Metinde geçen özel isimlerin birinci harfleri büyük harfle yazılmıştır.
- i. Metin içindeki ikinci şahsa ait kelime veya cümleler nesre çevirilerde çift tırnak işaretiyle belirtilmiştir.
- j. Mecmuadaki “-İb” zarf fiilleri “-İp” şeklinde, “heb”zarfı ise “hep” şeklinde okunmuştur.
- k. Sonuçtan önce MESTAP tablosu eklenmiştir.
- l. Eserin konu dâhilindeki varaklarının tıpkıbasımı kaynakça sonrasına ilave edilmiştir.

3.1. ŞİİR MECMUASI (170^a – 184^b) VARAKLARININ
TRANSKRİPSİYONLU METNİ VE NESRE ÇEVİRİSİ

[BAĞDÂDLI RŪĤĪ]

122

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + - -

1. Doğrılup kūyına yāruñ dil-i meyyāl yürür
Yürür ammā ki atı mutaribü'l-hāl yürür
2. Didüm ol zülf-i siyehden ne ok efgānlar olur
Aılan düzdüñ öñince didi dellāl yürür
3. İstemez āh-ı figān eyleyeler ardınca
Bilmez ammā ki idüp 'ālemi pā-māl yürür
4. Yār gelmezse saña pāyına sen git yāruñ
Yürümezse n'ola ađ ey göñül abdāl yürür
5. Zāhid-i ar yürümezse rāh-ı devr ey sākī
Oña feyz-i nazar-ı himmetüñi al yürür
6. Şöyle mađlūb-ı riyādur ki yanınca gidenüñ
alk üşer başına gūyā ar-ı deccāl yürür
7. Kimi alkuñ irişür menzile bī-zamet-i rāh
Kimi Rūĥī gibi dehr ire meh u sāl yürür

²²¹. / 169^b –170^a

(5a) yürümezse rāh-ı devr M : yürümez rāh ise dūr D

1. Nesre Çeviri

1. Sevgiliyemeyl eden gönül sevgilinin köyüne yönelip yürür fakat üzüntülü bir halde yürür.
2. O siyah zülfünden (dolayı) ne çok feryâtlar yükselir dedim, asılan hırsızın önünde dellâllar yürür dedi.
3. (Sevgili) ardından âh-ı figân edilmesini istemez ama âlemi mahvedip yürüdüğünü (de) bilmez.
4. Ey gönül! Yâr senin ayağına gelmezse sen yârin ayağına git (ki) bilirsin dağlar yürümez, dervişler yürür.
5. Ey sakî! Eşek tabiatlı zahid devr yolunda yürümezse sen onun üstüne himmetli bakışının feyzini sal ki yürüsün.
6. Öylesine riyaya mağlup olmuş, kapılmış biridir ki, onunla birlikte gidenin sanki deccalın eşiği yürüyormuş gibi halk başına toplanır.
7. Kimi insanlar zahmetsiz bir yolla menzile erişirken, kimileri de dünyanın içinde Rûhî gibi aylarca, yıllarca yürür.

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Eğerçi bülbülün nālişleri gülcānibindendür
Gülün ammā şafā-yı hūsni bülbülcānibindendür
2. Gören keyfiyyetüm mest-i müdām añlar beni ammā
Lebüñdendür bu hālet şanma kim mülcānibindendür
3. Şabānuñ bağa cān-bağş olduğun gülden kıyās itmeñ
Bu cān-perver nesīm ol zülfcānibindendür
4. Ruħuñdur beste-i 'ışık eyleyen 'āşıkları gerçi
Velī ayak dolamak hep o kākülcānibindendür
5. Faķirüz gerçi ammā eylerüz gerdūna istiğnā
Bu istiğnālar ey Rūhī tevekkülcānibindendür

2. Nesre Çeviri

1. Her ne kadar bülbülün inlemeleri gül yüzünden olsa da, gülün güzelliğinin keyfini sürmesi de bülbül sebebiyledir.
2. Hâlimi görenler beni devamlı sarhoş diye düşünür ama bu hâlimin şaraptan olduğunu sanma, bu senin dudaklarından (aşkıdan)dır.
3. Sabah esen rüzgârın bağlara can verdiğini gülden sanma, kalbi ferahlandıran bu rüzgâr senin saçlarındandır.
4. (Ey sevgili)! Âşıkları aşkına bağlayan senin yanağıdır gerçi, aşığın ayağının daima dolanması kâkülün sebebiyledir.
5. Ey Rûhî! Gerçi fakiriz ama dünyaya da tamah etmeyiz, bu gözümüzün tokluğu tevekkülden dolaydır.

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Cihānda her kimi görseñ talebkār-ı maḥabbetdür
Anuñçün söylenen dillerde güftār-ı maḥabbetdür
2. Düşelden dürüş-i 'ışka ḥāṭırumdan naḥv maḥv oldı
Oḳuyup yazduğum şimdi hep eş'ār-ı maḥabbetdür
3. Derūnumda olan sūz-i ḥarāret 'arızıñdandır
Beni 'ālemde yaḳup yanduran nār-ı maḥabbetdür
4. Kemend-i kākülinden ḳurtuluş yoḳdur kimi görseñ
Esir-i dām-ı miḥnetdür giriftār-ı maḥabbetdür
5. İder 'arż-ı hüner şāhum ḥuzūruñda ki Rūḥinüñ
Bu arz-ı ḥālden ḳaşdı bir izhār-ı maḥabbetdür

²⁴³. / 170^a

(2a) dürüş M : ders D // (3a) derūnumda M : zamirümde D // (5a) ḥuzūruñda M : kıyas itme D // (5b) ḳaşdı M : hep ḳaşdı D

3. Nesre Çeviri

1. Cihanda kimi görsen muhabbete taliptir ki onun için dillerde söylenen muhabbet sözleridir.
2. Aşk yolunda gayrete düştüğümden beri gramer ilmini unuttum, uymaz oldum. Benim şimdi okuyup yazdığım hep aşk şiirleridir
3. İçimdeki o yakıcı hararet senin yanağından olup, beni âlemde yakıp kavuran da muhabbet ateşindedir.
4. Bela tuzağının esiri ve muhabbete yakalanmış kimi görsen onun, (sevgilinin) kâkülünün kıvrımlarından kurtuluşu yoktur.
5. Ey şahım! Rûhî senin huzurunda hünerlerini arz eder ki onun bu halini arz edişinden maksadı muhabbetini göstermektir.

mefā ʿilün mefā ʿilün mefā ʿilün mefā ʿilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Dil ü cānım n'ola derd-i belā ki çıksalar bir bir
Bilürsin pehlevānlar cenge sulṭānım çıkar bir bir
2. Ruḥuñ manendi bir gül görmedi bāḡuñ bu deñlü kim
Gül-i ra'nāların gözden geçürdi çeşm-i ter bir bir
3. Ser-i kūyuñ gibi bir kūşe ister bula bulmaz
Fiḡānum bu toköz eflāki arar her gice bir bir
4. Gice kimlerle mey-nüş itdüğüñ ma'lumumuz oldu
Yine hem-demleriñden sevdüğüm alduḡ haber bir bir
5. Bir idüp bu toköz mirkātı kaşr-ı vaḡdete çıkdum
Çıkanlar nerdübāna gerçi kim ayak başar bir bir
6. Gice derd-i ḡamuñla olduğum ma'lūmuñ olmaḡcün
Uçurdum kuyuña murḡ-i dil ü cānı seḡer bir bir
7. Bilürdüñ şabrda Eyyūba ḡālib olduğun Rūḡī
Eger derdin saña 'arz eylese ey sīm-ber bir bir

²⁵4. / 170^a – 170^b

(1a) belā ki M : belāya D// (3b) arar her gice M : her gice ara D// (7b) eylese M : eyleye D

4. Nesre Çeviri

1. (Ey) sultanım! Belalar bir bir çıksa ne olur sen de bilirsin ki pehlivanlar cenge tek tek çıkar.
2. O taze gözyaşları güzel güllerin hepsini gözden geçirdi, yanağına benzer bu denli güzel bir gül hiç görmedi.
3. Figanım, feryadım senin sokağının başı gibi bir köşe bulmak ister, her gece bir bir dokuz feleği arar fakat yine de bulamaz.
4. Sevdiğim, tek tek senin arkadaşlarından gece kimlerle sarhoş olduğunun haberini yine öğrendik.
5. Gerçi merdivenleri çıkanlar her basamağı tek tek çıkar, fakat ben dokuz katı bir eyleyip, bir hamlede vahdet sarayına çıktım.
6. Ey sevgili! Geceleri senin derdinin gamını çektiğimi öğrenmen için seher vaktinde senin semtine tek tek gönül ve can kuşunu gönderdim.
7. Ey gümüş bedenli sevgili! Eğer Rûhî sana derdini birbir arzederse sabırda Hz. Eyüp'ten üstün olduğunu anlardın.

fe'îlâtün mefâ'ilün fe'îlün

Cedîd ++ -- / + - + - / + + -

1. Dil-i pür-süzumuñ harâreti var
Bir cefâ-pîşeye maḥabbeti var
2. Hâ'il olmaz o günde kevn ü mekân
Süz-ı 'ışkuñ 'aceb sirâyeti var
3. Zâr zâr ağlasa 'aceb mi gönül
Çarh-i ğaddârdan şikâyeti var
4. Bir kadehle gedâyı şâh eyler
Pîr-i deyrüñ ne 'âlî himmeti var
5. Benzemez selsebîle ey şüfî
Bâde-i nâbuñ özge hâleti var
6. Çeşmi katl eylemekde 'uşşâkı
Tîġ-i hûn-rîziñ elde hücceti var
7. Yedi deryâyı içse kandurmaz
Gönlümüñ Rûhiyâ harâreti var

²⁶⁵. / 170b

(3a) zâr zâr M : zâr u zâr D // (4b) ne 'âlî M : bülend D // (6b) hûn-rîziñ elde hücceti M : hûn-rîz elinde kuvveti D

5. Nesre Çeviri

1. Cefâyı adet edinmiş güzele muhabbeti olan gönlüm, baştan sona ateşle kaplıdır.
2. Kıyamette aşk ateşinin öyle bir yayılışı var ki, o günde, kıyamette hiç kimse ona engel olamaz.
3. Zalim felekten şikâyeti olan gönlün zar zar ağlamasına şaşılır mı?
4. Şeyhin himmeti öyle yücedir ki, bir kadehle köleyi sultan ediyor.
5. Ey derviş! Saf şarabın öyle üstün bir vasfı var ki, o hiçbir suya benzemez.
6. Sevgilinin gözü âşıkları katlettiğine dair kan dökücü oklardan elde delil var.
7. Ey Rûhî! Gönlümün öyle harareti var ki yedi deryayı içse de o yedi derya onu kandıramaz.

mefā ʿilūn mefā ʿilūn mefā ʿilūn mefā ʿilūn

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Yürütmez serv-i bāğı sīm-sīmā bir nihāluñ var
Götürmez gonca-i güftāra cān-perver maqāluñ var
2. Yaraşur gün gibi tenhā şalınsañ ey sehī-kad kim
Benüm gibi reh-i ʿışkuñda yüz biñ pāymāluñ var
3. Kemāl ehlini biñ cān ile itmişsin harīdāruñ
Saña Yūsuf disem lāyık cemāl-i bā-ķemāluñ var
4. Bilur muʿcize cemālun halk-ı ʿālem māh-ı Kenʿānuñ
Senüñ hod āfitābum hem cemāluñ hem celāluñ var
5. Ğam-ı ʿışkuñla hayrān olduğumdan kim görenler dir
Ne geldi başıña bī-çāre kim bunca melāluñ var
6. Şeb- ārālıkda gögsin māh germezdi eger bilse
Cihānı hüsn ile āralamış zībā cemāluñ var
7. Uzandı ķāmetüñ vaşfında şiʿrüm ķorķaruz dirler
Nice ʿāşıkıñ ey Rūhī ki güftāra mecāluñ var

²⁷⁶. / 170^b

(4b) hem cemāluñ hem celāluñ M : hem celālun hem cemāluñ D

- D'da 10 beyittir. M'da olmayan beyitler şunlardır:

Niçün sıgmaz felek nāhīd-i dem-sāz ile dünyāya
Meger bilmez bütün dünyā deger bir dāne hāluñ var

Eyitmişler saña üftādelük ʿarz itdüğün güyā
Ki mihr-i ʿālem-ārāyı görenler dir zevāluñ var

Vücūdı yok yanuñda āb-ı Hızır ʿaynuña alma
Leb-i laʿluñ gibi ser-çeşme-i āb-ı zülāluñ var

6. Nesre Çeviri

1. Bağın selvisini yürütmeyen gümüş tenli bir nihâl sevgilin var, aynı zamanda goncayı konuşmıyan kalbi ferahlandırıcı sözün var.
2. Ey uzun boylu sevgili tenhalarda gün gibi salınsan, bu sana yaraşır ki benim gibi senin aşkının yolunda ayaklar altına serilmiş yüz binlerce aşğın var.
3. Ey sevgili! Kemâl ehlini bin canınla müşterin etmişsin, onun için sana Yusuf (as)'ın yüzü gibi güzel yüzlü dersem layıktır.
4. Bütün âlem Kenan'ın mahı olan Yusuf'un mucize güzelliğini bilir, ey güneşim gerçi senin de hem celâlin hem güzelliğinin var.
5. Ey sevgili! Aşkınin derdiyle şaşkına döndüğümü görenler, “ey çaresiz, senin başına neler geldi, neden bunca kederin var” dediler.
6. Ey sevgili! Ay, senin alıcı güzelliğinin cihâmı süslediğini bilseydi, geceyi ışıktandırmada, süslemede göğsünü germezdi.
7. Boyunu vasf ederken şiirim uzadı gitti korkarız ki ey Rûhî sen nasıl âşkınsın, hâlâ bir şeyler söylemeye nasıl gücün kuvvetin var derler.

mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec ---+ / +---+ / +---+ / +---

1. Ol bezme ayak başma ki âmāde degüldür
Ol şışeye el urma ki pür-bāde degüldür
2. Eflāke irişse başı üftāde geçinme
Ol serv-i ser-efrāza ki āzāde degüldür
3. Adāb ile baş pāyuñı hāk-i der-i yāre
Ey zāhid-i şeyyād bu seccāde degüldür
4. Cānlar virür üftādelere tāze nihālüñ
Kimdür saña biñ cān ile üftāde degüldür
5. Rūhī alımaç 'aqlımuza bāde ne sırdur
Güyā ki bizüm içdügümüz bāde degüldür

²⁸⁷. / 170^b

(3b) bu M : su D

- D'da 6 beyittir. M'da olmayan beyit şöyledir:
Halvetde umarsın ki Hūdā-bīn olasın līk
Ol gevher-i nāyāb bu deryāda degüldür

7. Nesre Çeviri

1. O (şarap içmeye) hazır olmayan o meclise ayak basma ve ağzına kadar dolu olmayan kadehe de el değdirme.
2. O selvi boylu güzelin başı göklere erişse de serbest değildir, bu yüzden onun düşkünü olmaz.
3. Ey riyâkâr zâhid! Ayağımı, sevgilinin kapısının tozuna edep ile bas ki bu seccade değildir.
4. Ey sevgili! Senin fidan gibi boyun âşıklarına canlar verir, sana bin canıyla âşık olmayacak kişi var mıdır?
5. Ey Rûhî! Badenin ne sırrı olduğunu aklımız almaz, bizim içtiğimiz de zaten bade değildir.

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Ruḥuñdan ḥayretüm bilmez beni zāhid ḥāmūş añlar
Ġam-ı la'lüñle bî-huş olduġumdan bāde-nuş añlar
2. N'ola sermest isem hem-meşreb-i erbāb-ı taḥkīkem
Beni zühhāda şormañ ehl-i hūşı ehl-i hūş añlar
3. Tesellisin ġam-ı la'lüñde bulmuş bādeden geçmiş
Göñül ḳan içmeġi devrüñde ġüyā 'ıyş u nūş añlar
4. Getür cām-ı sürür-encāmı sākī kim ser- encāmı
Ne rind-i bāde-nuş añlar ne şeyḥ-i hırḳa-pūş añlar
5. Ḥaṭ-ı naḳşında cānānuñ felek 'āciz melek ḥayrān
Nuḳūşıñ sırrın ey Rūḥī yine şāḥib-nuḳūş añlar

²⁹⁸. / 171^a

(1a) ruḥuñda : ruḥuñdan M // (2b) ehl-i hūşu : ehli ḥōşı M

8. Nesre Çeviri

1. Ey sevgili! Yanağından dolayı hayretler içinde olduğumu bilmez, zahid uyduğumu zanneder ve senin dudağının aşkıyla kendimden geçmemi de şarap içmiş de ondan dolayı sarhoş olmuş diye düşünür.
2. Benim sarhoşğumdan ne çıkar, ben hakikat sahipleriyle aynı meşrepteyim, beni zahitlere sorma, akıl sahiplerini akıl sahiplerine sor.
3. Gönül, badeden geçerek tesellisini dudağının gamında bulmuş, o kan içmeyi senin meclisindeki eğlenceye, yeme içme zevkine benzettir.
4. Ey saki! Neşe veren kadehi getir ondan neşe veren kadehten, ne şarap ehli anlar ne tarikat hırkası giyen şeyh anlar.
5. Ey Rûhî! O sevgilinin bakışlarının çizgisini çekmede felek aciz, melek ise hayran kalır; bakışlarının sırrını yine Cenâb-ı Allah anlar.

mefā ʿlün mefā ʿlün mefā ʿlün mefā ʿlün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. ul oldum bir Şeh-i isne ki ʿalem mbtelsıdur
Dil-i zrum gibi herkes ser-i ky gedsıdur
2. DŐprh-ı belda sye-veş ignendgm bu kim
O serv-i ser-firzn add-i bls belsıdur
3. Reg-i cismm ki tr-ı eng-veş iler fiĒn eyler
Mdm ehl-i dile let viren ann Őadsıdur
4. Yolunda lmege cn virirn bir aşı ynun kim
Dil-i ʿuŐŐk mecrh eyleyen tr-i cefsıdur
5. ekp cev u ceflar byle maĒzn olduĒun ey dil
Vef  mihr umarsın yrdan ann sezsıdur
6. Lebleb bde-i gl-reng olan peymneden yegdr
Leb-i yrun Ēamin ekmek dil-i zrun Őafsıdur
7. Bel dirsem n'ola r- aŐına ol Ēamzesi trn
Tamm erbb-ı ʿiŐk zr iden zr bu rsıdur
8. Yter Rh Őikyet eyle dildrun cefsından
Hev-y ʿiŐknı terk itme kim devlet hevsıdur

³⁰⁹. / 171^a

(2a) bu kim M : d'im D // (4a) cn virirn bir aşı ynun M : bir aşı ynun cn virrdm D // (4b) tr-i cefsıdur : ann Őadsıdur M // (5a) maĒzn M : mecrh D // (7a) r-aŐına M : y aŐına // (7b) bu rsıdur M : burasıdır D

9. Nesre Çeviri

1. Öyle bir güzeller sultanına kul oldum ki âlem onun tutkunu olduğu gibi, aynı zamanda zavallı gönlüm gibi herkes sevgilinin sokağının dilencisidir.
2. Belâ yoluna düşüp de gölge gibi çiğnenmemin sebebi o mağrur sevgilinin uzun boyunun belâsına düşmemdendir.
3. Cismimin can damarı, çengin teli gibi inler, figan eyler, gönül ehline devamlı haz veren onun çıkardığı sestir.
4. Kaşı yay gibi olan güzelin yolunda canımı veririm, âşıkların gönlünü yaralayan onun sesidir.
5. Ey gönül! Cefâlar çekip böyle hüznü olduğundan (sevgiliden) vefa ve şefkat dilersin fakat bu durum ancak yârin layık görmesine bağlıdır.
6. Ağzına kadar dolu olan gül renkli şarap, kadehle birdir ki yârin dudağının gamı zavallı gönüle keyiftir.
7. O gamzesi ok gibi olan sevgilinin râ kaşına da belâ dersen ne var? Zira bütün aşk sahiplerini inleyen bu râ kaşıdır.
8. Ey Rûhî! Yeter artık, sevgilinin zulmünden şikâyet et, onun aşkının arzusunu terk etme ki sana saadet, mutluluk ancak onun sevgisidir.

fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Kime cüz'ü bu cihân kimine küllî görünür
Cüz' ü küll 'âlem-i ma'nâda müsâvî görünür
2. Olmayan pey-rev-i pîrân-ı kütübhâne-i 'ışk
Ne bilür şüret-i eşyâda ne ma'nâ görünür
3. Ezelî vâsıtâ-i 'ışk imiş andan geçmek
Göze her seng-i siyeh tûr-ı tecellî görünür
4. Hâk-şinâsân-ı hâk-ı sebzüñe hâl-i siyehüñ
Noқта-i dâ'ire 'ilm-i İlâhî görünür
5. Pîr-i râh âdeme dünyâda gerekdür yoksa
Bir kadem taşra ki çıkduñ reh-i 'uqbâ görünür
6. 'Uzmeti cübbe vü destâr iledür Ferhâda
İlk ağızlıkda saña her biri ma'nâ görünür
7. Gird-i bād-ı reh-i pür-vaḥşet-i şahrâ-yı 'adem
Kays-ı sergeşte-dile kâmet-i Leylî görünür
8. Mâlik olsañ dem-i 'İsâ'ya sözüñ diñler yok
Rûhiyâ ṭab'a sükût eylemek evlâ görünür

³¹10. / 171^a

(3a) ezeli vâsıtâ-i 'ışk imiş andan geçmek M : "erini" vâsıtâ-i kurbdur andan geçecek D // (6a) iledür Ferhâda M : der-i zühhâde D // (6b) ma'nâ M : müftî D

10. Nesre Çeviri

1. Bu cihan kimisine büyük kimisine küçük görünür, büyük olsun küçük olsun mânâ âleminde aynı şekildedir.
2. Aşk kütüphanesinin müdavimi olmayan, izinden gitmeyen eşyanın suretinde hangi mananın görüldüğünü bilmez.
3. Ondan geçmek ezelden beri aşkın vasıtasıymış, her siyah taş göze dağın tecellisi gibi görünür.
4. Ey sevgili! Senin yüzünün siyah, dairemsi nokta olan beni, yeşil hattının hakikatini arayanlara ilahî bir ilim görünür.
5. İnsana dünyada yol gösteren tecrübeli insan gerektir, bu yoldan bir adım dışarıya çıkarsan sana ahret yolu görünür.
6. Büyüklük, Ferhad'a cübbe ve sarık iledir ki ilk başta her biri sana iç yüzüyle görünür.
7. Yokluk çölünün vahşet dolu hortumunun dönüşü, gönlü tepe taklak olmuş Mecnun'a Leyla'nın boyu gibi görünür.
8. Ey Rûhî! İsa (as)'nın devrine malik olsan sözünü dinleyen olmaz ama unutma ki tabiatında sükût eylemek daha iyidir.

mef'ülü fâi'lätü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

Velehü Harfü'z-ze'

1. Râh-ı vefâda hâk olsa cism-i nizârumuz
A'dâ gözini kör ider şâyed ğubârumuz
2. Faḥr itmezüz zemâne de biz mâl ü câhile
'Âriflerüz kemâl iledür iftiḥârumuz
3. Şalduḡ zemâna ğulġule âh u fiġân ile
Ṭutdı zemîni velvele-i iştihârumuz
4. Çoġdur egerçi derd-i belâsı maḥabbetüñ
Ammâ ne çâre elde degül iḥtiyârumuz
5. Başduḡ kadem kemâl ile eflâke Rûḫiyâ
Müşkil bu kim zemâne de yoġ i'tibârumuz

³²11. /171^b

(1a) olsa M : ola D

11. Nesre Çeviri

1. Bizim zayıf vücudumuz vefa yolunda şayet toprak olursa, tozumuz düşmanın gözünü kör eder.
2. Biz yaşadığımız şu zamanda mal ve cahillikle övünmeyiz, biz arif kişileriz bizim iftiharımız kemâl iledir.
3. Ah ve figan haykırışımızı zamana salınca, ünümüz bütün yeryüzüne yayıldı.
4. Gerçi muhabbetin (aşkın) derdi çoktur ama ne çare ki seçme şansımız yoktur.
5. Ey Rûhî! Dünyaya olgunlukla ayak bastık fakat sıkıntı şudur ki; bu dönemde itibarımız yoktur.

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes+ - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. O mäh içüñdi bu şeb ğayrılarla şöhetümüz
Şafâyı gör sebep-i vaĥdet oldı keşretümüz
2. Ğayāl-i bātlı ider ĥaĥķımızda ehl-i mecāz
Ğaĥķat ehline ma'lūmdur ĥaĥķatümüz
3. Tarīķ-i Ka'be-i maĥşüdü itdüren bize tayy
Kemāl-i diĥķatımızdır 'uluvv-ı himmetümüz
4. Ğamuñla göñlimüz iñlemedür ğaraż yoķsa
Yoluñda bī-ĝarażuz pākdur maĥabbetümüz
5. Kemāl-i ĥüb olıcaķ kimden olsa ĥübdandur
Ğaraż ki ĥulķ ile yoķ Rūĥiyā 'adāvetümüz

³³12. / 171^b

(4a) iñlemedür ĝaraż M : iñletmedür D // (5a) kelām-ı ĥüb : kemāl-ı ĥüb M // (5a): ĥüb dirüz : ĥübdandur M

- D'da 7 beyittir. M'da olmayan beyitler şunlardır:

Libās-ı faķra ĝirelden 'aceb 'afāmuz var
Ne cāha raĝbetümüz var ne çarĥa minnetümüz

Ba'iddür cühelādan zarīf-ţab' olmaķ
Suĥanda mālīk-icād iken ţabī'atümüz

12. Nesre Çeviri

1. Rakiplerle olan sohbetimiz o ay yüzlü sevgili içindi, şu güzelliğe bak ki çokluğumuz birliğimize sebep oldu.
2. Mecaz ehli olanlar hakkımızda batılı hayal eder fakat bizim hakikatimiz, hakikat ehli tarafından bilinir.
3. Maksad kâbesinin yolunu açmamıza vesile olan, dikkatimizin olgunluğu ve himmetimizin yüceliğidir.
4. Ey sevgili! Bizim maksadımız senin gamınla gönlümüzün inlemesidir, zira senin yolunda sevgimiz saftır.
5. Ey Rûhî! Güzel kelimeler, güzel söz kimden olursa olsun, biz ona güzel deriz, güzel yaratılışla bizim düşmanlığımız yoktur.

fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Қапуñуñ зерrece ki çeşme ğubārın çekerüz
Тағларca felegiñ minneti bārın çekerüz
2. Encüm ü lâle degül meş'al-i āhuñ giceler
Yere nārın dokerüz çarħa şerārın çekerüz
3. Oluruz ğāh ğazālān-ı cefā-kāra esīr
Pençesinden esedūñ ğāh şikārın çekerüz
4. Peyrev-i kāfile-sālār-ı beyābān-ı ğamuz
Üştür-i 'ışkuñ o vādīde mehārın çekerüz
5. Şişe-i 'ıyşımızı seng-i cefa kıldı şikest
Mey-i zevküñ nice demdür ki ğumārın çekerüz
6. Kılmadan kaţ' reh-i vādī-i pür-ħār-ı ğamı
Şubħa dek pāy-ı dilüñ her gice ğārın çekerüz
7. İstemezmiş bize yār ola 'arūs-ı devlet
Çarħ-ı kec-rev şanur ey Rūhī nigārın çekerüz

³⁴13. / 171^b

(1a) ki M : ger D // (3a) esīr M : şikār D // (5a) cefā M : belā D

13. Nesre Çeviri

1. Ey sevgili! Kapının zerre kadar tozunu gözümüze çekmek için; dağ gibi feleklerin sıkıntısının yükünü çekeriz.
- 2.(Ey sevgili!) geceleri gökte ve yerde yıldızlar ve lale değildir; biz ahın meşalesinin ateşini yere döker, kıvılcımlarını da gökyüzüne çekeriz.
3. Bazen cefa veren ceylan gözlü güzele esir oluruz, bazen ise aslanın pençesinden avını alırız.
4. Biz gam çölünün kabile başının takipçisiyiz, o vadide aşkın devesinin yularını çeken biziz.
5. Cefa taşının hayat şişemizi kırdığı andan beri zevk içkisinin baş ağrısını çekeriz.
6. Gamın (aşkın) dikenli vadisinin yolunu kat etmekten dolayı gönül ayağına batan dikenleri her gece sabaha kadar ayıklarız.
7. Ey Rûhî! Eğri yürüyüştü felek, güzelini elinden çekip aldığımızı düşünür, o saadet gelininin bize yâr olmasını istemezmiş.

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Ne şāh-ı dehre mensūbuz ne mün'im ne gedāyuz biz
Egerçi ehl-i fakruz lık meslūbu'r-ricāyuz biz
2. Edānī kısmına baş egmezüz yüz ser-bülend olsa
Kemāl ehli olan yārāna ammā hākipāyuz biz
3. Ne denlü hāk-sār isek yine ser-tācıyuz halkuñ
Şeref var zātımızda hāk-ı burc-ı evliyāyuz biz
4. Seneddür nüktemüz hep t̄alib-i 'irfān olan rinde
Mürīd-i p̄ir-i 'ışkuz 'arif-i sırr-ı Hudāyuz biz
5. Ğam-ı dünyā ile dil-teng olanlardan kıyās itmeñ
Küşāde-meşrebüz hem-şoḥbet-i ehl-i şafāyuz biz
6. Mey-i gülgūna inkār eyleyenlerden şafāmuz yok
Sözüñ taḥkīki bu kim münkir-i ehl-i riyāyuz biz
7. Ne şekl olduḡını sāğarda gördük zāl-ı dünyānuñ
Hemīşe nāzır-ı āyine-i 'ālem-nümāyuz biz
8. Diyār-ı 'ışkda çok mācerāmuz geçdi Vāmıkla
Ezelden ol ġarīk-i baḥr-ı 'ilme āşināyuz biz
9. 'Aceb mi şı'rimüz pür-süz olursa senden ey muṭrib
Bilürseñ bülbül-i gül-berg-i bāğ-ı innemāyuz biz
10. N'ola eş'arımız makbül-ı ṭab'ı olsa yārānuñ
Ferīdüz 'aşrımızda başka bir şāhib-edāyuz biz
11. Alanlar şı'rimüz keyfiyyetin elden bırakmazlar
Şarāb-ı rüḥ-perver gibi dā'im dil-güşāyuz biz

³⁵14. / 171^b – 172^a

(3a) halkuñ M : çarḥuñ D // (4a) her : hep M // (8b) 'ilme M : ġamla // (9a) şı'rimüz M : ṭab'ımız D // (11b) rüḥ-perver M : behcet-efzā D // (12b) āvāz ile M : āvāzeyüz D

12. Bugün meddâhıyuz bir himmeti ‘ālīnūñ ey Rūhī
Bülend-āvâz ile erbâb-i ‘irfâna şalâyuz biz

14. Nesre Çeviri

1. Biz ne şu dünyanın şahlığına sahibiz ne nimet veren ne de fakiriz; biz ricası kabul edilmiş fakr ehliyiz.
2. En yüksek makamda bile olsa, biz alçak kimselere boyun eğmeyiz, sadece kemal ehli olan dostun ayağının toprağıyız.
3. Biz ne kadar toz toprak içinde kalmış olsak da halkın baş tacıyız, bizim şahsımızda şeref olup, evliyaların şahının toprağıyız.
4. Bizim nüktemiz her zaman irfan talep eden rinde senettir ki biz aşkın yaşlı müridi olmakla birlikte Huda'nın sırrına vakıfız.
5. Gönül derdi ile taşa dönenlerle bizi mukayese etmeyiz, biz gönlü ferahlandıran olup, safa ehliyle sohbet arkadaşımız.
6. Gül renkli şarabı inkâr edenlerden hoşlanmayız, doğrusunu söyleyecek olursak biz ikiyüzlülüğü reddedenlerdeniz.
7. Daima dünyayı gören aynaya bakan bizler yaşlanmış dünyanın ne şekil olduğunu içki bardağında gördük.
8. Vamıkla aşk diyarında maceramız çok oldu, çünkü biz ezelden beri denizde boğulmuş ilme aşınayız.
9. Ey çalgıcı sevgili! Senin yüzünden bizim şiirimizin ateşle dolu olduğuna şaşılmaz, biz zaten innema bağının gül yaprağının bülbülüyüz.
10. Şiirlerimiz dostların ruhuna hitap etse buna şaşılır mı? Biz başka bir üsluba sahip olduğumuzdan dönemimizde tekiz.
11. Şiirimizin keyfini alanlar elden bırakmazlar, biz ruha ferahlık veren şarap gibi her zaman gönülleri ferahlandırırız.
12. Ey Rûhî! Biz bugün yardımı büyük olanı övmekteyiz, irfan ehlini de bu medhi (dinlemeye) çağırırmaktayız.

fā'īlātūn fā'īlātūn fā'īlātūn fā'īlūn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ekl ü şürb için gelüp efgâne kaydın çekmezüz
Bir bölük 'anķāyuz āb u dāne kaydın çekmezüz
2. Sākin olmaķsa ğaraż virānede bir nesne yoķ
İki günlük 'ömr için kāşāne kaydın çekmezüz
3. Hānümānı neylerüz bu 'ālem-i ma'nāda biz
Bir bölük bī-hānümānuz hāne kaydın çekmezüz
4. 'Aķldan dūr olmaķ ile şūfiye ta'n itmezüz
Kimsenüñ biz ey dil-i dīvāne kaydın çekmezüz
5. Biz şarāb-ı 'ıřķ ile mest-i elestüz Rūhīyā
Bezme rāğīb olmazuz peymāne kaydın çekmezüz

³⁶15. / 172^a

(2a) virānede bir nesne M : meyhāneden yeg küşe D // (3a) 'ālem-i fānide : 'ālem-i ma'nāda
M

15. Nesre Çeviri

1. Biz yiyip içmek için feryad etmeyiz, biz ankalara benzeyen bir bölüğüz ki ankalar gibi yeme-içmeye tamah etmeyiz.
2. Maksat bir virânedede kalmaksa, bu virânedede bizi bağlayan bir şey yoktur, biz iki günlük ömür için saraylara itibar etmeyiz.
3. Biz, eve barka bağlanmayan ve bu istekten uzak olan bir bölük evsizler olarak bu fani dünyada evi barkı neyleriz?
4. Ey divâne gönül! Biz akıldan noksan diye sûfiyi kınamayız, biz kimsenin durumuna karışmayız.
5. Ey Rûhî! Biz aşk şarabıyla elest meclisinin sarhoşuyuz, biz bu dünyadaki meclise tamah etmeyiz ve bu dünya meclisinin peymanesine itibar etmeyiz.

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Göñül ğam çekme dā'im dīdemüz cān-ı pür-keder almaz
Beher hāl el virür vuşlat bu miñnetler gider almaz
2. Nişān itmezsin ol aşı kemāna orarın nāgeh
Eser bād-ı ecel hāk-i vücūduñdan eşer almaz
3. Meded o ğafleti bir hāl kesb it furşat elde-ken
Hemīşe sīne āteş-nāk almaz dīde ter almaz
4. Riyā zann itme aşdum terk-i meyde sırr-ı 'ışkuñdur
Ki meyden fāş olur rāz-ı derūn inkāra yer almaz
5. Eger yoluñda her cān virene 'arz-ı cemāl itseñ
Saña cān virmedük 'ālemde bir şāhib-nazar almaz
6. Kimūñ 'aynindedür ğamzeñ tūtalum pür-silāh olmuş
Şarāb-ı 'ışķ ile bī-hoş olanda fikr-i ser almaz
7. Nişān oldısa sīneñ tīĝ-i hicr-i yāra ğam çekmez
Bir iki gün taħammül eyle ey Rūhī gezer almaz

³⁷16. / 172^a

(1a) dīdemüz cān-ı pür- M : dīde-i terden D // (4a) terk-i meyde M : terk-i meyden D //

(7a) tīĝ-i hicr M : tīr-i hicr D

- D'da 8 beyittir. M'da olmayan beyit şöyledir:

Tarķķ-i 'ışķda ölmekte orutma dil-i zārı

O vādīde yelen bī-bākda hāvı u haşar almaz

16. Nesre Çeviri

1. Ey gönül! Gam çekme, gözümüz her daim kederli kalmaz, vuslatımız gerçekleştiği zaman bu sıkıntılar gider, hiçbir şey kalmaz.
2. Ansızın korkup da keman kaşlı güzele nişan almazsın, (o zaman) ecel rüzgârından dolayı vücudunun toprağından eser kalmaz.
3. Ey âşık! (Bil ki) gönül her zaman ateşli, göz ise yaşlı kalmaz. Bu sebeple fırsat elde iken medet eyle, gafleti terk et ve iyi bir hal kazan.
4. Ey sevgili! Şarabı terk ettiğimi iki yüzlülük olarak anlama, senin aşkının sırrı dökülmesin şarabı diye terk ettim zira terk etmezsem aşkının sırrı ortaya çıkacak.
5. Eğer yolunda can veren herkese yüzünü gösterirsen, bu âlemde sana can vermeyen âşık kalmaz.
6. Ey sevgili! Bilsinler ki aşk şarabıyla sarhoş olanların akli başından gittiği gibi gamzen de kimin gözündeysen o silah olmuştur.
7. Ey Rûhî! Senin göğsün sevgilinin ayrılık kılıcına nişan olduysa o artık gam çekmez, sen birkaç gün tahammül et, bu gam geçer hiçbir şey kalmaz.

fe'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ılün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. add-i bālāsınuñ a'lālıgın ister dilerüz
Nice yıldur ki hevāsında o servüñ yelerüz
2. Ağlayup çāk iderüzgāh girībānumuzu
Gözümüz yaşını gāh dāmenimüzle silerüz
3. Derdine derd virürüz mergine merg ağyāruñ
Kūh-sāruz bize a'dā ne dise yañşılaruz
4. Hān-ı iħsānına irmez elimüz ol şāhuñ
Ni'met- i vaşluna beyhūde heman diş bilerüz
5. Ğayrdan қағ'i-i ümīd eylemişüz ey Rūhī
Ne dilersek kerem-i lüṭuf-ı Hūdādan dilerüz

³⁸17. / 172^a – 172^b

(5b) kerem-i lüṭuf-ı Hūdādan M: suħan-ārā-yı cihandan D

- D'da 6 beyittir. M'da olmayan beyit şöyledir:

Kimdür ol vāl-i Cem-mertebe 'Oşmān Pāşā

Ki yiyüp ni'metini ħayr du'alar kılaruz

17. Nesre Çeviri

1. Kendisine olan isteğimizi yıllardır sürdürdüğümüz selvi boylu sevgilinin yüceliğini isteriz.
2. Kimi zaman ağlayarak yakamızı yırtarız kimi zaman ise gözyaşımızı eteğimizle sileriz.
3. Rakibin derdine, hastalığına hastalıkla, ölüme ölümlle karşılık veririz. Zira biz dağ gibiyiz düşmanın söylediğini aynen yansıtırız.
4. O şahın ihsan sofrasına bizim elimiz ermez, ulaşamayız, onun vasıl nimetine boş yere diş bileriz.
5. Ey Rûhî! Başkasından ümidimizi kestiğimizden ne dilersek lütuf ve kerem sahibi olan Hüdâ'dan dileriz.

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. S̄nemüz gevherle memlūdur ma'ārif kānuvuz
Cismdür 'ālem-i ḥaḳīḳatde biz anuñ cānuvuz
2. Ağlasaḳ biz ḡam degül sen gül ki bāḡ-ı 'ālemüñ
Sen gül-i ḥandānısın biz bülbül-i nālānuvuz
3. Şanmasun şūfī bizi ālūde-i nefsüz ki biz
Mazhar-ı feyz şafā-yı 'ālem-i rūḥānüvüz
4. 'Ömre Rūḥī i'tibār olmaz hemān 'ıyş idelüm
Bir iki gün kim bu fānī tekyenüñ mihmānuvuz

³⁹18. / 172^b

(3b) şafā-yı 'ālem-i rūḥānüvüz M : şafā-baḡş-ı dem-i rūḥānüvüz D

- D'da 7 beyittir. M'da olmayan beyitler şunlardır:

Gird-bād-āsā belā deştinde yelsek ḡam degül
Gerçi ser-gerdānuvuz ammā 'ışḳ ser-gerdānuvuz

Ṭutmuşuz 'ālemde İbrāhīm Pāşā dāmenin
Şimdi ol zāt-ı kerīmüñ bende-i fermānuvuz

Feyz-i Ḥaḳdan bulsaḳ İbrāhīm Pāşā rütbesin
Yine ol şāḥib-kemālün ḳulıvuz ḳurbānuvuz

18. Nesre Çeviri

1. Biz marifet madeniyiz ve sinemiz madenle doludur, gerçekte âlem cisimdir, biz ise onun canıyız.
2. (Ey sevgili)! Eğer biz ağlarsak bu gam değildir, sen gülmeye devam et, zaten sen âlem bağının gülüsün biz de ağlayan bülbülüyüz.
3. Ey sâfi! Bizi nefsine uymuş, nefsinin esiri olmuş sanma, biz ruhanî âlemin safasında feyze mazhar olmuş kimseleriz.
4. Ey Rûhî! Ömre itibar edilmediğinden hemen zevke, eğlenceye dalalım zira biz bu fânî tekkede bir iki günlük misafiriz.

mefā ʿilūn mefā ʿilūn mefā ʿilūn mefā ʿilūn

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Bilür kim ağzına vaqt-i tekellüm güft ü gū düşmez
Kaçar hep güft ü gūdan yārdan ‘adū düşmez
2. Yoluñda sāye-veş üftādelikden dem urur ağyār
Düşüp yanuñca şalınmağ aña ey māh-rū düşmez
3. O kākül қаңğı birin bağlasun dīvāneler çokdur
Eger baḡş eyleseñ her birine bir tār-ı mū düşmez
4. Haṭādur dir imişsin çīn-i zūlfūñ miske beñzetmek
Var ey şūfī hemān öz ḡālūñi gör saña bu düşmez
5. Düşer bir cūr‘a nūş eylerse Rūḡī bu ne sırdur kim
Bugün devlet ne deñlü meclis-i meyde sebū düşmez

⁴⁰19. / 172^b

(1b) yārdan M : yanına yāruñ D // (2a) sāye-veş üftādelikden dem urur ağyār M : kendüyi
üftādelerden ‘add ider sāyeñ // (3a) bağlasun M : şaḡlasun D // (4a) zūlfūñ miske
beñzetmekM : zūlf-i yār sevdāsı D // (5a) bir M : düşerse D // (5b) devlet M : tutsa D

19. Nesre Çeviri

1. Bilinir ki konuşma anı geldiğinde âşığın dili tutulur, konuşamaz, bir şey söylemekten kaçınır fakat düşman (da) yardan, sevgiliden asla uzak durmaz, onu terk etmez.
2. Rakip gölge gibi seni takip eder, âşığına ise senin yanına düşerek salına salına yürümek nasip olmaz.
3. Divâneler çok olduğundan sevgilinin kâkülü hangi birini tutsun, zira sevgili bahş eylese de her birine bir saç teli düşmez.
4. Ey sûfi! Sevgilinin saçını miske benzetmek hatadır diyormuşsun, bu yüzden hemen kendi haline bakarak sana bu sözlerin düşmediğini gör.
5. Rûhî bir damla bile (şarap) içtiğinde düşer, sarhoş olur, bugün mey meclisinde bir damla yerine bir testi olsa yine sarhoş etmez, bu nasıl bir sırdır?

fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Cedīd ++ -- / + - + - / ++ -

1. Şimdi bir şühadur maḥabbetümüz
Andadur fikrimüz ferāsetümüz
2. Kalmazuz itdügine aġyāruñ
Yārdandur bizüm şikāyetümüz
3. Eksük itme selāmuñı bizden
Çün odur mūcib-i selāmetümüz
4. Bizi evvelki ḥālde şanmañ
Kıatı çok oldu şimdi miḥnetümüz
5. Böyle zālīm degüldüñ ey kāfir
Bir zemān var idi ferāġatümüz
6. Giryeler āhlar mı eylerdük
Olmasaydı eger ḥarāretümüz
7. Biz ne ḥācet ki lāf-ı nazm iderüz
Gösterür kendü ṭabī'atümüz
8. Rütbemüz ehl-i faẓla ey Rūḥī
Bildürür şı'r-i pür-selāsetümüz

⁴¹20. / 172^b

(4a) şanmañ M: şanma D // (7b) kendü M: kendüyi D

20. Nesre Çeviri

1. Fikrimiz, ferâsetimiz ve de muhabbetimiz şimdi nazlı bir sevgilidir.
2. Bizim şikâyetimiz sevgiliden yana olduğundan rakibin yaptıklarıyla ilgilenmeyiz.
3. Ey sevgili! Selamını bizden esirgeme çünkü bizim kurtuluşumuzun sebebi senin selamınladır.
4. Ey sevgili! Bizi daha önceki hâlde sanma, zira aşk derdimiz daha da çoğaldı.
5. Ey kâfir! Bir zamanlar biz bir şey istemezdik ama sen de böyle zâlim değildin.
6. Şayet bizde aşk iştıyakı olmasaydı böyle gözyaşı döker, ahlar mı çekerdik?
7. Bizim bir şey söylemeye ve şiir yazmaya ihtiyacımız yok, zaten tabiatımız halimizi yansıtmaktadır.
8. Ey Rûhî! Bizim şairlik rûtbemiz fazilet ehline şiirimizin acıklılıkla dolu olduğunu anlatır.

21⁴²

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. İşidüp şî'rümi sögdi dil-i nālāna biraz
Eşer itdi sözüml ol āfet-i devrāna biraz
2. Yine bel bağlamış öldürmege üftādelerin
Varayın yalvarayın ol şeh-ı hūbāna biraz
3. Koma öz hālūme sākī beni bī-hūş it kim
'Arz-ı hāl eyleyin ol āfet-i devrāna biraz
4. Çekdi el silsile-i zülf-i girih-giriñden
Bugün uşlanmışa beñzer dil-i divāne biraz
5. Rūhiyā āteş-i ğam def'ine yoğ çāre meger
Şu sepe şî'ir-i terüñ sine-i sūzāna biraz

⁴²21. / 173^a

(3a) koma M : koyma D

21. Nesre Çeviri

1. O sevgili şiirimi işitip inleyen gönlüme sövdü, (bu da gösterdi ki) sözüm biraz (da olsa) o âfet-i devrâna tesir etti.
2. Bîçâre âşıkları öldürmeye niyet etmiş o güzeller şahının yanına gidip biraz yalvarayım.
3. Ey sâkî! Beni kendi halime bırakma, (şarapla) aklımı al ki ben (sarhoş) akılla halimi o sevgiliye anlatayım.
4. Divâne gönül, sevgilinin düğümlü saçının bağından el çektiği için bugün uslanmışa benziyor.
5. Ey Rûhî! Senin taze, yeni tarz şiirin yanan gönle biraz su serpse de, meğer gam ateşinin yok edilmesine bir çare yokmuş.

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gitdi elden cān-ı maḥzūn u dil-i mehcūrumuz
Rāh-ı ıŝık-ı yārda ŝarf eyledük maḥdūrumuz
2. Sevmesüz bir kāfiri kim merḥamet bilmez nedür
Ġam degül āzürde olsa ḥātır-ı meksūrumuz
3. Çekmeden bār-ı belā-yı hicri olduḡ nā-tuvān
Yār eger mihr ü vefā itmezse yoḡdur rūzumuz
4. Miḥnet-i ışık ile biz ġāyetde kılduḡ imtizāc
Kim ŝafā ü zevk ü ŝevk olmuŝ durur manzūrumuz
5. Rūhiyā zevk ü ŝafā dirseñ yiriyle ḳalmadı
Gitdi ġam menzil-gehi oldu dil-i mesrūrumuz

⁴³22. / 173^a

(2a) sevmesüz M : sevmiŝüz D // (3b) rūzumuz M : zūrumuz D // (4b) manzūrumuz M : maḡfūrumuz D

22. Nesre Çeviri

1. Biz yârin aşkının yolunda gücümüzü sarf ederken terk edilmiş gönlümüz ve hüznü canımız elden gitti.
2. Kırılmış gönlümüzün incinmiş olsa bu gam değildir, zira biz merhamet nedir bilmeyen bir kâfiri sevmeyiz.
3. Biz daha ayrılık belasının yükünü çekmeden güçsüz kaldık, bu durumda eğer sevgili vefa göstermez, sevgisini esirgerse gün yüzü görmeyiz.
4. Aşk derdiyle hemhâl, içli dışlı olduğumuzdan beri bakışlarımız sefa, zevk ve şevkle dolu olmuştur.
5. Ey Rûhî! Zevk ve safa istersen bunlara yer kalmadı, çünkü sevinçli gönlümüzden gam gitti, bunun yerine gönlümüz sevgilinin oklarının atıldığı yere döndü.

23⁴⁴

fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Vâdi-i 'ışkda biz rind-i naẓar-bâzlaruz
Gözi âhûları şayd itmede şeh-bâzlaruz
2. Oğuruz nazm idüp evşâfını gül-çehrelerüñ
Gülşen-i 'ışkda biz murğ-ı suhan-sâzlaruz
3. Giceler nâlemüzi dinledürüz nâhîde
Nağme-sâzuz seg-i küyuñ ile hem-âvâzlaruz
4. Kande bir serv-i sehî var ise üftâdesiyüz
Gerçi hâk-ı rehüz ammâ ki ser-efrâzlaruz
5. Rûhiyâ vird-i zebândur sözimüz yârâna
Böyle rindâne ğazel dimede mümtâzlaruz

23. Nesre Çeviri

1. Biz, aşk vadisinde neşe ile bakan kalenderleriz, ahu gözlüleri avlamakta ise marifetliyiz.
2. Biz aşkın gül bahçesinde söz yazan kuşlar olduğumuzdan o güzel yüzlerin vasıflarını okuyup nazmederiz.
3. Biz geceleri inlemelerimizi, feryatlarımızı nahid yıldızına bile dinletiriz, biz musikî şinaslarız ki senin semtinin köpeğiyle arkadaş olup, birlikte inleriz.
4. Nerede fidan boylu bir selvi var ise biz onun tutkunuyuz gerçi o selvinin yolunun toprağıyız ama aynı zamanda başımız dik kişileriz.
5. Ey Rûhî! Biz rindâne gazel söylemede usta olduğumuzdan, bizim sözümüz sevgiliye karşı yaptığımız bir zikirdir.

mefā ʿilün mefā ʿilün mefā ʿilün mefā ʿilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Nice gündür o mäh-1 ‘âlem-ârâdan haber gelmez
Dili irsâl iderdüm qorqaram ol da gider gelmez
2. Ta‘alluq eyleyen zülfüñ ile neyler manşib-1 cāha
Anuñ dünyā ü mā-fī-hā gözine kıl kadar gelmez
3. Çıkarma medḥ ile aġyār-1 bed-girdārı eflāka
Yoluñda ‘āşık-1 zāruñ dime göñline yer gelmez
4. Ne ‘uşşāka vefā eyler ne aġyār-1 siyeh-gāra
O tıfl-1 nāz-perverdün elinden ḥayr u şer gelmez
5. Belāġat ile gidenler bunda taḥşīl itdiler cümle
Cihāna yoqsa ey Rūḥī gelen şāḥib-hüner gelmez

⁴⁵24. / 173^a

(2a) neyler manşib-1 cāha M : ‘izz ü cāha bağlanmaz D

24. Nesre Çeviri

1. Nice gündür o âlemi süsleyen ay yüzlü güzelden haber gelmez, gönlümü de gönderdim fakat korkarım ki gittiğinde o da geri gelmez.
2. Ey sevgili! Senin saçına bağlanan makam sevdası çekmez, dünya ve onun içinde olan her şey onun gözüne kıl kadar bile görünmez.
3. Senin için inleyen âşığın gönlüne (ne de olsa) tesir etmez, (o) etkilenmez diyerek kötü tabiatlı rakibi meth ederek göklere çıkarma.
4. O nazlı çocuk gibi olan sevgili âşıklara ve ağıyara vefa vermediği gibi, elinden hayır ve şer de gelmez.
5. Ey Rûhî! Cihâna her gelen hüner sahibi olarak gelmez, burada belâgatı kullananlar bunda tahsil etmişlerdir.

25⁴⁶

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Ne gedâyuz ne esîr kerem-i şâhuz biz
Sâkin-i künc-i tevekkeltü 'alâllâhuz biz
2. 'Ârifüz t̄alib-i 'irfâna seneddür sözimüz
Menşe'-i mes'ele-i 'ışkdan agâhuz biz
3. Yoğ bilüp virmezüz a'dâ-yı bed-endişe-i vücūd
Dostum mu'tekid-i âh-ı seher-gâhuz biz
4. Umaruz kim buluna Ka'be-i maqşūda vuşūl
Çün bugün kâfile-i 'ışk ile hem-râhuz biz
5. Men 'aref sırrını fehm eylemişüz ey Rūhî
Ehl-i şekden degülüz 'arif-i billahuz biz

⁴⁶25. / 173^a – 173^b

25. Nesre Çeviri

1. Biz ne fakiriz ne de esir, biz şahların en cömertiyiz, Allah'a tevekkül köşesinin sakiniyiz.
2. Biz ârif kişiler olduğumuzdan bizim sözümüz ilim talep edenlere senettir, aşk meselesinin esasından haberdarız.
3. Dostum! Biz kötü düşünceli düşmana yaşama hakkı vermeyip, onu yok biliriz, biz sabah vaktinde yapılan ahın (etkisine) inananlardanız.
4. Kâbe arzusu olanın bu kavuşmaya nail olmasını umarız, çünkü bugün biz aşk kfilesiyle arkadaşız.
5. Ey Rûhî! Biz “men aref” sırrını anlamış, şüpheli olmayan, Allah'ı bilen ve inananlardanız.
“Men ‘aref” sırrı ile; kâmil insan olma mertebesine gelenlerin nefislerini bilip, kutsal sırta vakıf olmaları kastedilmektedir.

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Gerçi her hâr u hassa âteş-süzânuz biz
Lîk ehl-i nazara tâze gülistânuz biz
2. Bâğ-ı 'âlemde bize yer komadı zâğ u zeğan
N'ola kıan ağlar isek bülbül-i nâlânuz biz
3. Meclis-i va'za ayak başmaz isek ma'zûruz
Beste-i hizmet-i nâkûs-perestânuz biz
4. Almamuz virmemüz erbâb-ı harâbatladur
Münkir-i ta'alluğa-i zühd-fürüşânuz biz
5. Ta'n idenler bize keyfiyyetümüz fehm idemez
Kimse bilmez ki ne esrâr ile hayrânuz biz
6. 'Âlemi nîm-kadeh bādeye bulsağ şataruz
Bize kec bakma nazâr-kerde-i merdânuz biz
7. Gelemez yolımıza ehl-i ğarağ ey Rûhî
Tağlar sedd olamaz bize ki tûfânuz biz

⁴⁷26. / 173^b

(4b) münkir-i ta'alluğa M: münkir-i lağlağa D // (5a) idenler M: iderler D
- D'da 10 beyittir. M'da olmayan beyitler şunlardır:

 Tutmağa zülf-i çelîpâsını dil bağlamışuz
 Dâhil-i halka-i zünnâr-perestânuz biz

 Çekmek istermiş esîrân-ı ğamı zencîre
 Yine ser-halka-i zencîre esîrânuz biz

 İşk dîvânesiyüz Kaysa çıkar silsilemüz
 Rehber-i kâfile-i silsile-dârânuz biz

26. Nesre Çeviri

1. Biz her çalı çırpı, o kötü niyetli düşman ve rakiplere karşı yakışı ateş oluruz ama ehl-i nazara karşı ise taze gül bahçesiyiz.

Hz. İbrahim'in içine atıldığı ateşin gül bahçesine dönüşmesine telmih vardır.

2. O uğursuz fitneci âlem bağında bize yer vermedi ama (bilmiyor mu ki) biz inleyen bülbülüz, ağlamak bizim işimizdir.

3. Bizler kiliseye tapanlar olduğumuzdan vaaz verilen meclise ayak basmıyorsak geçerli sebebimiz vardır.

4. Zahidmiş gibi görünenlere bağlılığı reddedenlerdeniz, bizim alışverişimiz (gösterişten uzak, ilâhî aşkı arayan) tekke ehli iledir.

5. Bizi kötöleyenler, alay edenler ne yaptığımızı anlayamaz ve hangi sırlarla (sırlara) hayran olduğumuzu bilmezler.

6. Bize öyle eğri bakma, biz yiğitlik yapan bakışlara sahip olduğumuzdan bu âlemi yarım kadeh şaraba bile satarız.

8. Ey Rûhî! Biz tufan olduğumuzdan dağlar bize duvar olamayacağı gibi, bizim yolumuza gelmek isteyen kötü niyetli kişiler de yolumuza dâhil olamaz.

müfte'ülün mefâ'ilün müfte'ülün mefâ'ilün

Recez - +- - / + - + - / - + + - / + - + -

1. Şöyle şafâ-yı 'ışk ile doldı derün-ı s̄inemüz
Kimseye zerre deñlü yok hâtırumuzda k̄inemüz
2. Biz ki şeh-i belâğätuz 'äleme feyzümüz deger
Gevher-i tâbdâr ile toptoludur haz̄inemüz
3. Her ne kadar faķır isek himmetümüz büleddür
Salṭanatına baķmazuz 'âlemüñ eñ kem̄inemüz
4. Bezmimüze ayak başan cānına cān kıatar gider
Bāde-i rūḥ-baḥş ile toptoludur āb-ḡinemüz
5. Lenger-i fikri şalmışuz ka'r-ı yem-i ferāğata
Dürr-i suḥan ile Rūḥiyā toptoludur sefinemüz

⁴⁸ 27. / 173^b

(1a) şöyle M: zevk-i D // (2a) şeh-i belâğätuz 'äleme feyzümüz deger M: 'uluvv-ı ṭab' ile feyz-
resān-ı 'âlemüz D // (3b) baķmazuz 'âlemüñ M: 'âlemüñ baķmazuz D // (5a) lenger-i fikri
şalmasuz ka'r-ı yem-i ferāğata M: ṭalmada ṭab'-ı pākımız ka'r-ı yem-i tefekküre D

27. Nesre Çeviri

1. Göğsümüzün içi öyle bir aşk sefasıyla doldu ki kimseye karşı gönlümüzde zerre miktar kin yoktur.
2. Hazinesi parlak cevherlerle dopdolu olan bizler, belagatın ustası olduğumuzdan cihan bizden feyz alır.
3. Her ne kadar fakir isek dehimmetimiz yücedir. Bizim en düşüğümüz bile âlemin saltanatına bakmaz, ona tamah etmez.
4. Ey sevgili! Bizim sürahimiz ruh veren şarap ile dolu olduğundan meclisimize ayak basan canına can katıp gider.
5. Ey Rûhî! Gemimiz söz incisiyle dopdoludur. Biz düşünce demirini feragat okyanusunun derinliklerine salmışız.

müfte'ilün mefā'ilün müfte'ilün mefā'ilün

recez - +- - / +- +- / - +- - / +- +-

1. Ne teklif olsa şūfiden dil-i dīvāne incinmez
Tekellüf ber-ṭaraf 'ākıl olan nādāna incinmez
2. Fiğān u girye terkin urma ey dil ğayr ṭa'n ile
Maḥabbet iktizāsıdur buña cānāna incinmez
3. Vişāle 'ahd ider 'uşşāka aġyāra vefā eyler
Bu vaz'ından kim ol bī-'ahd u peymāne incinmez
4. Bilür kim ölmeyince kırtuluş yoķ derd-i 'ışkında
Anuñçün derd-mendüñ irmese dermāna incinmez

⁴⁹28. / 173^b

(3a) vişāle M : vişālin D // (4a) 'ışkında M : 'ıŝkuñdan D

Not: son 4 beyit mecmuada yok, divanda var

- D'da 8 beyittir. M'da olmayan beyitler şunlardır:

Eger vādi-i firḳatda aġarsa giryeden çeşmi

Yine Ya'ḳūb-ı dil ol Yūsuf-ı Ken'āne incinmez

Bir iki gün bilürsin tekye-i 'ıŝkuñda mihmānuz

Bize incinme kim ehl-i kerem mihmāne incinmez

Bizümçün zevki yoķ esrārdan dirse ne ğam şūfi

Ne isterse disün huşyār olan ḥayrāne incinmez

Ser-i küyma çok varduñ diyü miskīni ḳorḳutmañ

Kime incinse ol meh Rūḥi-i bī-cāne incinmez

28. Nesre Çeviri

1. Sûfiden hangi teklif gelirse gelsin divâne gönül ondan incinmez. Zira gösretişten uzak olan akıllı kimse cahillerin sözünden incinmez.
2. Ey gönül! Başkalarının ayıplaması sebebiyle ağlamayı ve inlemeyi terk etme. Zira canana incinmemek, aşkın gereğidir.
3. Kavuşmaya söz verip şairlere ve rakibe vefa gösteren sevgilinin bu sözlerinden kim incinmez.
4. Bilinir ki senin aşkının derdinden ölmeyince kurtuluş yoktur, bunun için derdine derman bulunmazsa incinmek de olmaz.

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ğam degül kıan ağlasam ol serv-i gül-ruhsārsuz
‘Āşıkam bulmaz tesellī hātırım dildārsuz
2. Yārsuz ister beni ağyār ümmīdüm bu kim
Ola dā'im yārsuz ağyār u ben ağyārsuz
3. Devr-i çeşm-i yārda dārü'ş-şifā-yı kâ'ināt
Şöyle mālāmāldur bir küşe yoķ bī-mārsuz
4. Cāna yetdün nice bir beyhūde feryād idelüm
Biz der-i dildārsuz sen küşe-i gülzārsuz
5. Böyle kılmış hikmet ey bülbül ezelden iktizā
Kim ne yār ağyārsuz ola ne gonca hārsuz
6. Yanmasun yakılmasun ölsün mi Rūhī neylesün
Gel sen inşāf eyle nice şabr eyler ādem yārsuz

⁵⁰29. / 173^b – 174^a

(2b) ben M : yār D // (6a) Rūhī M : ‘āşık D // (6b) eyle M : it D

- D'da 7 beyittir. M'da olmayan beyitler şunlardır:

Cismde cān gibidür gözde hayāl-i rüy-ı yār

Olsun ey Rūhī ne ten cānsuz ne göz dīdārsuz

29. Nesre Çeviri

1. O gül yanaklı, servi boylu sevgilinin yokluğunda kan ağlasam gam değil. Çünkü ben âşığım, sevgilinin yokluğunda gönlüm teselli bulmaz.
2. Rakip, benim sevgiliye kavuşmamı istemediğinden ümit ederim ki rakip hiçbir zaman sevgiliye kavuşmasın benim de rakibim olmasın.
3. Sevgilinin gözü kâinat şifahanesidir. Orası öylesine doludur ki, hastanın bulunmadığı bir köşe yoktur.
4. Ey sevgili! Biz senin kapın olmadan, sen gül bahçesi olmadan yapamayız. Bu konuda niye boş yere feryat ediyoruz?
5. Ey bülbül! Yâr rakipsiz, gonca dikensiz olmazç bunun hikmeti ezelden böyle oluşturulmuş.
6. Rûhî, yasnmasın yakılmasın da ölsün mü? Gel insaf et, insan yalnızlığa nasıl sabreder?

30⁵¹

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şanmañuz cevr-i felekden acıyup āh dirüz
Zevk idüp çekdügimiz cevrden Allāh dirüz
2. Tālib-i Ka'be-i taḥkīk olan āvārelere
Gösterüp rāh-ı ḥarābatı budur āh dirüz
3. Bir gedā kim ola gencīne-i 'iṣṣā mālik
Biz begüm 'ālem-i ma'nāda aña ṣāh dirüz
4. Ol iki āyīne kim 'arız-ı dildārdadur
Birine mihr-i münevver birine māh dirüz
5. Qande bir vech-i ḥasen kim görürüz ey Rūḥī
İrmezüz çesmimizüzi aña naẓar-gāh dirüz

⁵¹30. / 174^a

(2a) āvārelere M : āzādelere D // (3a) bir M: her D // (4a) āyīne kim 'arız-ı dildārdadur M:
ruḥ ki iki ōem'-i cihān-ārādur D // (5) D'da:

Gösterüp faqra naẓar kılmazuz ey Rūḥī biz

Nefsini aňlayana 'arif-i billah dirüz

30. Nesre Çeviri

1. Feleğin eziyetlerinden dolayı canımızın yandığını ve âh çektiğimizi sanmayın (zira) biz çektiğimiz eziyetlerden zevk alıp, bu zevke karşı Allah deriz.
2. Meyhane yolunu, Kâbe'nin hakikatlerini araştırmaya talip olan avarelere gösterip, "işte âh çektiğimiz yol burasıdır" deriz.
3. Aşk hazinesine sahip olan fakir bir kula mana âleminde biz şah deriz.
4. Sevgilinin yanağında bulunan o iki aynadan birine parlak güneş birine de ay deriz.
5. Ey Rûhî! Nerede güzel yüzlü görsek, ona nazar değdirmemek için bakmayız.

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şanmañuz rüsvāyluğdan ğam çeker ferzāneyüz
Taşa çalmış şīşe-i nāmūsı bir dīvāneyüz
2. Ğonca dir illersaña biz şem' -i bezm-ārā dirüz
Ğonca iseñ 'andelībüz şem' iseñ pervāneyüz
3. Gencsin gözden nihān olmağ münāsibdür saña
Dōstum gel bizde pinhān ol ki biz vīrāneyüz
4. Āşināluğ bilmeyenlerden kıyās itmeñ bizi
Āşināya āşinā bīgāneye bīgāneyüz
5. Sen beni ol bü'l-heves şanma ki kūyuñdan geçüp
Yā dutam baş kūhsāra yā koyam yābāne yüz
6. İsterüz pend-i şalāħa bulmaya zāhid mecāl
Geçmezüz meyden anuñçün dā'imā mestāneyüz
7. Rūhiyā zarfı olan gelsün şalādur 'āleme
Biz mey-i vaħdetle mālāmāl bir ħum-ħāneyüz

⁵²31. / 174^a

(5a) geçüp M: geçem D // (5b) yā dutam baş kūhsāra ya koyam yabāne yüz M: yāköyam baş kūhsāra yā dutam yabāne yüz D

- D'da 8 beyittir. M'da olmayan beyit şöyledir:

Sākin-i künc-i firākuz lik tenhā olmayup

Ğamla maħrem helme hem-dem derdile hem-ħāneyüz

31. Nesre Çeviri

1. Rezil bir halin gamını çeken bilge bir kişi olduğumuzu sanmayın zira biz ar namus şişesini taşa çalmış divâneyiz.
2. Başkaları sana gonca der, biz ise meclisi süsleyen (aydınlatan) mum deriz. Ne fark eder şayet sen gonca isen biz senin bülbülün, mum isen pervâneniz.
3. Dostum! Sen bir hazine olduğundan gözlerden uzak olman gerek, biz harap olmuş kişiler olduğumuzdan gel bizde saklan. (Çünkü hazineler virâne yerde saklanır.)
4. Gönül işlerinden haberdar olmayanlarla bizi kıyas etmeyin, zira biz âşıklara dost, rakiplere uzağız.
5. Ey sevgili! Sen beni mahallenden geçip dağda başkaldıran (eşkiya) ya da çölde yüz süren o heveskâr zannetme.
6. Ey zahid! Biz rahatlığa dair nasihati bulmak için kuvvet isteriz, bunun için şaraptan vazgeçmeyip daima sarhoş oluruz.
7. Ey Rûhî! Biz birlik şarabıyla dopdolu meyhane olduğumuzdan, istidâdı olan gelsin bu bizim davetimizdir.

müfte'ülün mefā'ilün müfte'ülün mefā'ilün

Recez - +- - / + - + - / - + + - / + - + -

1. Derd-i derünü açmağa yāra olaydı çaremüz
Kā'il idük oñılmayup işledüğine yāremüz
2. Zaḥm-ı ḥadeng-i firḳate vaşluñı merhem eyleseñ
Açmazuz raḳīb ile ḳan bıçaḳ olsa aramız
3. Bir gün ola esīrūme raḥm iderin didüñ 'aceb
Ol günü biz görür müyüz var mıdur ol sitāremüz
4. Dilde du'ā-yı devletüñ başda ise maḥabbetüñ
Hep bilür ehl-i ḥāl olan gizlemez āşikāremüz
5. Şafvet-i mey gidermedi ṭab'umuzüñ kesāfetin
Gelmese āh eger bu şeb meclise māh-pāremüz
6. Dīde-i pāk-bin ile vech-i cemīle ṭālibüz
Olsa cemāliñe n'ola şubḥ u mesā nezāremüz
7. Geldi ḥurūşa ṭab'umuz baḥr-i mişāl Rūḥiyā
Dür gibi pāk nazmımız şī'r-i sevādı ḳāremüz

⁵³32. / 174^a – 174^b

(3a) didüñ M: diseñ D // (4a) dilde du'ā-yı devletüñ başda ise maḥabbetüñ M: daḡ-ı ḡam-ı maḥabbetüñ sīnede bir göñülde biñ D // (6a) dīde-i pāk-bin ile M: dīde-i pāk u sünbül-i vech-i cemīle D // (7b) dür gibi pāk nazmımız M: dürrimiz oldı şī'rimüz D

32. Nesre Çeviri

1. İçimizdeki derdi sevgiliye açmaya çaremiz olsaydı, sevgilinin yaptığına razı olup, kurtuluşa ermezdik.
2. Sevgili! Sana kavuşmayı ayrılık okunun yarasına merhem etsen, rakip ile kanlı bıçaklı olsak da aramızı açmayız.
3. Bir gün o esirime (âşığıma) rahmet ederim demiştin, acaba o günü görür müyüz, şansımız var mıdır?
4. Dilde devletinin duası, başta ise muhabbet vardır, hal ehli olan hep bilir ki biz kendimizi gizlemeyiz.
5. Bu gece o ay parçası sevgili meclise gelmezse eğer, eyvahlar olsun ki şarabın temizliği tabiatımızın kirliliğini gideremez.
6. Sevgilinin güzel yüzüne sabah akşam baksak ne olur ki, zira biz temiz gözler ile o güzelin yüzüne talibiz.
7. Ey Rûhî! Tabiatımız deniz misali coştı, inci gibi değerli şiiirimiz.

müfte'ülün müfte'ülün fā'ilün

Serī' - + + - / - + + - / - + -

1. Ğayr idemez nükte bize şā'irüz
Nükte-serāluğda 'aceb māhirüz
2. Kaşd idicek sihr iderüz sözde biz
Kādirüz işbāta disek sāhirüz
3. Hüsn-i tekellüm bize maḥşūşdur
Kim sözüñ icādına biz kadirüz
4. Bāḥınımız nūr-ı ma'ārifle pür
Gün gibi ehl-i nazara zāhirüz
5. Ğayr gibi ağlamazuz hicrden
Cevrüñe ey çarḥ-ı denī şābirüz
6. Baḥt-ı siyah-kār iledür cengimüz
Yoksa biz ol muğbeçeden şākirüz
7. Şi're karışdı cühelā Rūḥiyā
'Ār ider olduk dimege şā'irüz

⁵⁴33. / 174^b

(4a) ma'ārifle M : ḥaḳīkatle D // (5a) hicrden M: faḳrden D

33. Nesre Çeviri

1. Biz şair olduğumuzdan, ince ve nükteli söz söylemede ustayız. (Bu yüzden rakip) bizi iğneleyemez.
2. Şiir söylerken sihir gibi sözler söyleriz, bunu ispat edecek güce sahibiz.
3. Sözü icat etme gücüne sahip olduğumuzdan sözü güzelleştirmek bize mahsustur.
4. Gün gibi açık bir şekilde tefekkür ehli olduğumuzdan, içimiz ilim nuruyla doludur.
5. Ey soysuz felek! Biz başkaları gibi ayrılık için ağlamadığımız gibi, senin cefana karşı da sabırlıyız.
6. Bizim savaşımız günah işlemiş bahtımız iledir, yoksa biz zaten o meyhaneciye şükrederiz.
7. Ey Rûhî! Cahil kimseler şiir işine girdiğinden kendimize şair demeye utanır olduk.

müfte'ülün müfte'ülün fā'ilün

Serī' - + + - / - + + - / - + -

1. Yağdı bizi eşk-i ğam-efrūzumuz
Varluğumuz kaldı hemān dūdumuz
2. Biz ki bu bāzārda çekdük ziyān
Fazl-ı Hūdādan dilerüz sūdumuz
3. Oldı bize āyīne-i 'ıřđdan
Çehre-nümā řāhid-i maķřūdumuz
4. Kıldı bizi zūlmet-i ğamdan ħalāř
Áteř-i āh-ı řerer-ālūdumuz
5. Kādrimūzi ğün gibi kıldı refī'
Meymenet-i řāli'-i mes'ūdumuz
6. Cürmimūzi rūz-ı cezā umaruz
Yüzimūze urmaya ma'būdumuz
7. Kalmaya böyle umaruz Rūĥiyā
Fetĥ ola bir ğün der-i mesdūdumuz

⁵⁵34. / 174^b

(1a) eşk-i ğam-efrūzumuz M : 'aşđ-ı ğam-efzūdumuz D

34. Nesre Çeviri

1. Yakıcı gamımızın gözyaşları bizi daha da yaktı, varlığımızdan sadece dumanımız kaldı.
2. Bu pazarda zarara uğrayan bizler, zararımızın karşılığını Allah'ın cömertliğinden isteriz.
3. Arzumuzun şahidi aşk aynasından bize çehresini gösterdi.
4. Kıvılcımlara karışmış âhımızın ateşi, bizi gam zulmetinden kurtardı.
5. Mutluluğumuzla gelen bereket, itibarımızı gün gibi açık bir şekilde yüceltti.
6. Ümid ederiz ki Allah, kıyamet gününde günahlarımızı yüzümüze vurmaz.
7. Ey Rûhî! Umarız kapalı kapılar birgün açılır, böyle kalmaz.

35⁵⁶

mef'ülü fā'ilātü mefā'îlü fā'ilün

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Tāb-ı cemāle bā'ış olur anlı dāğumuz
Sönsün erağı söndüre her kim erağumuz
2. Cām-ı belāyı bir Őunacađ kimse bilmezüz
Bezm-i maĥabbetüñde alur yoğ ayāğumuz
3. Evtād-ı eşk-i eŐm ile cenk eyleyüp bizi
Üstād-ı 'ışk burmuş ezelden ulağumuz
4. Dilden rađīb-i āteŐ-i 'ışk ile dilberüñ
Sönsün ocağı söndüre her kim ocağumuz
5. Rūĥi egerçi zerreyüz ammā ki gün gibi
Bezm-i suĥanda var nice rüşen erağumuz

⁵⁶35. / 174^b – 175^a

(3a) evtād M : eŐvār D // (4a) 'ışk ile dilberüñ M : 'aŐkuñ diler kese D

35. Nesre Çeviri

1. Bizim kanlı yaramız güzel yüzün ışıldamasına sebep olur, bizim ışığımızı kim söndürürse, onun da ışığı sönsün.
2. Bela kadehini sunacak kimseyi tanımayız, muhabbet meclisinde kadehimizi alacak kimse yok.
3. Aşk üstadı, gözyaşı ırmaklarıyla cenk edip bu hususta bizim kulağımızı çekmiş ve uyarmıştı.
4. Her kim bizim ocağımızı söndürürse, onun da ocağı aşk ateşi ile sönsün, gönülden dileğimiz budur.
5. Ey Rûhî! Belki biz açık bir şekilde zerre gibi olsak da, söz meclisinde nice parlak kandilimiz yanmaktadır.

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Cümledir gerçi biz zerre-i bî-miḳdāruz
Olıcaḳ zāta nazar gün gibi pür-envāruz
2. Evc-i taḥḳīḳde ṣābit-ḳademüz ḳuṭb-miṣāl
Zāhirā gerçi ki ḥürşid-şıfat seyyāruz
3. Şanmañ ālāyiş-i dünyā ile ālūde bizi
Nazar-ı pāk ile biz muntazır-ı didāruz
4. Her kişi seyr idemez şāhid-i maḳşūd yüzün
Anı biz seyr iderüz kim giceler bî-dāruz
5. Şeyḥ-i şehreylemesün lāf-ı kerāmet ki biz
Bilürüz her kişinüñ mertebesin mi'yāruz
6. Elem-i dehrden ālūde olursak ne 'aceb
Biz ki cām-ı mey-i nāb ile bugün evkāruz
7. Tālibe virmedeyüz sırr-ı ḥaḳīḳat ḥaberin
Rūḥiyā nākil-i aḥbār-ı şafā-āşāruz

⁵⁷36. / 175^a

(1a) cümledir M: cismile D // (6a) ālūde M : āsūde D // (6b) bugün M: müdām D

36. Nesre Çeviri

1. Hakkın zatına bakıldığı ve onun güneş gibi nurlarla dolu olduğu görülünce; herkes bizvarlığı olmayan aşağılık bir toz zerresiyizdir.
2. Görünürde güneş gibi hareket halindeyiz ancak hakikat burcunda kutb gibi sabitiz.
3. Bizi dünyanın gösterişine dalmış sanma, zira biz temiz bakışlarımızla sevgilinin güzelliğini gözleriz.
4. Senin niyetini belli eden yüzünü herkes değil, (sadece) geceleri uykusuz kalan bizler seyredebiliriz.
5. Şehrimizin şeyhi kerâmetli söz söylemesin. Zira biz herkesin mertebesini biliriz.
6. Bugün saf şarap kadehinden dolayı kuş yuvası olmuşsak, dünyanın kederine bulaşmamız şaşılacak şey midir?
7. Ey Rûhî! Sefaya dair haberlerin naklini yapanlardan olduğumuz için hakikat sırlarına dair haberleri de isteyene verimiz.

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hecez+ ---/+--- /+--- /+---

1. Oğından bir nişān olmayıcağ cānāna cān olmaz
Egerçi gitmege cān virür ammā bī-nişān gitmez
2. Kaşuñla kāmētüñ yād ile dā'im eglenür gönüm
Dilāverdür elinden muttaşıl tīr ü kemān gitmez
3. 'Aceb gördüm bu dehr-i dūnı bir ğam-ḥānedür gūyā
Gelen elbetde bir ğam ḥāşıl eyler şādmān gitmez
4. Gör ol bī-pākı kim 'ālem yıķılsa 'aynına gelmez
Elinden gül gibi cām-ı şarāb-ı erguvān gitmez
5. Yanınca şalınur dā'im uyup aġyāra ey Rūḥī
Bizümle 'ār idüp bir yerde ol serv-i revān gitmez

⁵⁸37. / 175^a

(1a) olmaz M: gitmez D // (1b) kime kim: gitmege M // (2a) kaşuñla kāmētüñ yād ile dā'im M : kaşıyla kāmēti yād ile gerçi D // (2b) elinden M: dilinden D // (4a)gör ol bī-pākı kim 'ālem yıķılsa 'aynına gelme M: hemān ol bī-pervāyadur 'ālemde reşküm kim D // (5b)'ār idüp bir yerde M: bir kadem yār olup D

37. Nesre Çeviri

1. Ey sevgili! Senin okundan canana bir iz olmayınca can olmaz. Gitmek için can verse de sevgiliden nişan olmayınca gitmez.
2. Gönlüm,kaşını ve boyunu her daim anarak eğlenir. Bu haliyle o elinden ok ve yay düşmeyen bir dilâver gibidir.
3. Güya bu alçak dünya bir gam yeriymiş, buraya gelen elbette mutlu bir şekilde değil, kederli bir şekilde gider.
4. O temiz olmayan kişiyi gör ki dünya yıkılsa umurunda olmayıp, güle benzeyen erguvan renkli şarap kadehini elinden düşürmez.
5. Ey Rûhî! Salınarak yürüyen o sevgili bizden utanıp da bizimle bir yere gelmez ama salına salına yürüyerek her daim rakibe uyar, onunla gezer.

müfte'ülün mefā'ülün müfte'ülün mefā'ülün

Recez - + + - / + - - - / - + + - / + - - -

1. Bahş̄e mecāl̄ k̄almadı halk ile yok 'inādumuz
Şübheyi ref' kılmışuz pākdur i'tikādumuz
2. Her ne ki māsivā ola t̄alibe maḥz-ı kayddur
Biz ki kemāle irmişüz Hakkadur inkiyādumuz
3. Fikr-i ma'ş̄et itmezüz kısmetimüz olan gelür
Naḥn-ı kašem umurına vardurur inkiyādumuz
4. Münkir-i zevk-i 'ışk olan cāhile virmezüz vücūd
'Ārif-i Rab ile durur rüz u şeb ittiḥādumuz
5. Ḥaṭṭ-ı 'izār-ı yārdan kaṭ'-i nazār ider miyüz
Biz ki anuñla kāmilüz açan odur sevādumuz
6. 'ışk-ı cemāl ile bugün mülk-i vücūda gelmişüz
Seyr-i cemāl-i yārdur maḫşadumuz murādumuz
7. Cismimizi bugün ki biz nuṭk ile rüh kılmışuz
Mülk-i vücūdda n'ola Rūḥi olursa adumuz

⁵⁹38. / 175^a

(2a) t̄alibe M: kāmile D // (3b) inkiyādumuz M: i'timādumuz D // (4b) durur M: durur bizüm D // (6a) 'ışk-ı cemāl M : 'aşk-ı cemal D // (7a) bugün ki M: bugünde D

38. Nesre Çeviri

1. Halkla bir sorunumuzun olmadığını, imanımızın temiz oluşundan şüpheyi ortadan kaldırdığımızı söylemeye artık gücümüz kalmadı.
2. Dünyadaki her şeyden kendini soyutlamaya çalışıp, masivaya talip olan bizler, sadece Allah'a itaat ettiğimizden kâmil oma mertebesine erişmişizdir.
3. Biz yaratılmadan önce kısmetimiz belirlendiğinden, buna itaat edip, yaşamak için gerekli şeyleri düşünmeyiz, zira kismette ne varsa o olur.
4. Aşk zevkini inkâr eden cahile destek olmayız. Bizim işimiz gece gündüz Allah'ı bilen ârif kimselerdir.
5. (İçimizdeki) karanlığı açıp, bizi kâmil insan yapan sevgilinin yanağındaki ayva tüyüne bakmayı bırakır mıyız?
6. Bugün güzel bir aşk sayesinde varlığımız vücut bulmuştur, (bu sebeple) bizim maksadımız, arzumuz (sadece) sevgilinin güzel cemalini seyre dalmaktır.
7. Ey Rûhî! Bugün biz varlığımızı sözle, kelamla ruha kavuşturmuşuz, varlık mülkünde adımız olursa ne olur ki?

mefā ʿilün mefā ʿilün mefā ʿilün mefā ʿilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Durup ʿahdine şanmañ ʿaşıka ol meh cefākılmaz
Vefāya ʿahd ider gerçi velī ʿahde vefā kılmaz
2. Nice reşk itmesün meh-pāreler bu cezbe-i hüsne
Nażar bir ʿaşıka kılmaz ki anı mübtelā kılmaz
3. Harām olsun zer-i kāmil-ʿayār ol nāķışuʿl-fiʿle
Ki bir maħbūb-ı sīm-endāma şarf idüp safā kılmaz
4. Niķābuñ ref idüp ʿuşşāka ʿarż-ı ʿarız eylersin
Bilürsin sevdüğüm hürşid-i ʿālem-tāba bakılmaz
5. İşāret cānib-i aġyārdandur cümle ey Rūhī
Anuñçün ol perī-peyker nażar bizden yana kılmaz

⁶⁰39. / 175^a – 175^b

(3a) nāķışuʿl-fiʿle M : nāķışuʿl-ʿaķla D //(5a) cümle M : añla D //(5b) nażar : nażardan

39. Nesre Çeviri

1. O ay yüzlü sevgilinin âşığa cefa çektireceğini sanmayın. Gerçi veli kimseler vefa edeceğimiz diye söz verip, sözünde durmaz (ahde vefâ etmez).
2. Baktığı anda kendine müptela etmediği (tutlmadığı) bir âşığı yok. (Bu yüzden) ay parçası güzeller, bu güzelliyle kendinden geçiren sevgiliyi nasıl kıskanmasınlar?
3. Tavrı ve davranışları bozuk, seviyesiz kişilere yüksek ayarlı saf altın haram olsun. Onlar (o altınları) gümüş bedenli bir sevgili için sarf etmezler.
4. Sevdiğim! Örtünü kaldırıp âşıklara (yüzünü) arz edersin (ama) bilirsin ki dünyayı aydınlatan güneşe bakılmaz.
5. Ey Rûhî! Bütün işaretler rakip tarafından olduğu için o peri yüzlü güzel bizden tarafa bakmaz.

fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Yârsuz dehr- çemen zârını külhan bilürüz
Yâr ile olıcağız dehrini gülşen bilürüz
2. Doludur vech-i hasenlerle cihân ammâ kim
Ey Hâbîbim seni biz cümleden ahsen bilürüz
3. Gevher-i 'ışka ki ma'den olımaz kevn ü mekân
Kalb-i 'uşşâkı biz ol gevher-i ma'den bilürüz
4. İhtiyârı geçinür vâ'ız-ı şehri ortalığuñ
Biz anı 'âlem-i ma'nâda bir oğlan bilürüz
5. Bu cefâlar ki yolunda çekerüz cânânuñ
Kimseden bilmezüz ey Rûhî Hüdâdan bilürüz

⁶¹40. / 175^b

(1) D'da şu şekildedir:

Yârile gerçi ki biz külhanı gülşen bilürüz

Yârsuz şahn-ı bihişt olsa da külhan bilürüz

(2b) Hâbîbim M : Hüseynüm D // (5a) yolunda M: elinden D // (5b) Kimseden bilmezüz
ey Rûhî Hüdâdan bilürüz M: Rûhiyâ hep biz anı cânib-i Hâkdan bilürüz D

40. Nesre Çeviri

1. Yâr olmadan dünyanın çimenliği bize cehennem gibi görünür, (çünkü) biliriz ki eğer yâr bizimle olursa dünya bize gül bahçesi olur.
2. Ey habibim! Bu cihan güzel yüzlülerle doludur ama biz seni hepsinden güzel biliriz.
3. Kâinat, aşk cevherine maden olmadığından, biz âşıkların kalbini o cevherin madeni olarak biliriz.
4. Şehrin vaizi ortalıkta o şehrin ihtiyarı diye dolandır (ama) biz onu mana âleminde genç bir oğlan olarak biliriz.
5. Ey Rûhî! Sevgilinin yolunda çektiğimiz bu cefaları kimseden değil, (yalnız) Allah'tan biliriz.

41⁶²

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Velehu harfü's-sîn

1. Göñlimüz feryād ider hecrüñde mānend-i ceres
Bu ümîd ile ki bir gün olasın feryād-res
2. Eylemekdi kaçdı vāķıf Ƙaysı Leylādan yaña
Eylemezdi yoķ yere feryād şahrāda ceres
3. Ārzü-yı bāde-i la'lüñ göñülde çıkmaya
'Ömrüm olduķça eger biñ cām çeksem her nefes
4. Ƙasret-i hālüñle za'fım şimdi şol ğāyetdedür
Ƙam olur Ƙaddüm hemān üstüme Ƙonsa bir nefes
5. Virme dil her hūba Rūhī bu hevesden fāriğ ol
'Ārif oldur kim ola 'ālemde yek-dil yek heves

⁶² 41. / 175^b

(2a) vaķıf M : Ƙaysı küy-ı Leylādan D // (4b) Ƙam olur Ƙaddüm hemān üstüme Ƙonsa bir nefes M: Kim olur Ƙaddüm düta Ƙonsa kafama bir meges D // (5b) 'Ārif M : 'Āşık D

41. Nesre Çeviri

1. Senin ayrılığında gönlümüz birgün yardımımıza koşarsın ümidiyle çan gibi feryat eder.
2. Çanın çölde feryadının sebebi; Kays'ı Leyla'dan haberdar etmektir. O, yok yere feryat etmiyor.
3. Ömrüm boyunca her nefes bin kadeh içsem yine de senin kadeh dudağının arzusu gönülden çıkmaz.
4. O siyah benine olan hasretim, zaafım şimdi gayet çoktur, senin nefesin üstüme gelse boyum hemen eğiliverir.
5. Ey Rûhî! Her güzele gönül verme, bu hevesten vazgeç, zira (bilirsin ki) tek bir gönle vurgun olan ve tek bir hevesin peşinden giden arif kişidir.

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' - - + / - - + / + - - + / - - -

1. Kıldı serir-i hüsne o Yūsuf-likā cülüs
'Uşşāk muntazır k'ola fermān-ı hāk-būs
2. Ağyār sürmek ister imiş pāyuña yüzün
Haḫka bu luḫfa yaraşur ol çehre-i 'abūs
3. İcrā-yı 'ādet it ser-i a'dā-yı қағ idüp
Şāh-ı nev olıcaḫ yeñilenmek gerek rü'ūs
4. Beñzer қаşuñla ğamzelerüñ iki hañçere
Kim dest-i şun' қabzaların қılmış ābnūs
5. Gel bezme kim şafāmuza reşk eylesün felek
Şevkuñla ay u gün gibi devr eylesün kü'ūs
6. Göğsin döğüp çekilmede mülk-i beḫāya ḫaḫ
Sen mest-i ḫub u 'ālemi dönmiş şadā-yı kūs
7. Rūḫi şaḫın zamāne saña virmesün firīb
Kendin bu köhne nicelere şatdı nev-'arūs

⁶³ 42. / 175^b – 176^a

(3a) a'dā-yı қағ M: ağyār-ı қағ D // (6b) tutmuş :dönmiş M

42. Nesre Çeviri

1. O Yusuf yüzlü sevgili, güzellik tahtına oturunca âşıklar (da), toprağı öpme fermanını beklerler.
2. Rakip yüzünü sevgilinin ayağına sürmek istemiş, hakkı da var ki o asık suratlı çehreye bunu yapmak düşer.
3. Yeni şah geldiğinden başkaları yenilemek icap eder, (bu sebeple) düşmanın başını kesip âdeti yerine getirmek gerekir.
4. Ey sevgili! Senin kaşın ve gamzelerin kabzaları sanatkâr tarafından abanozdan yapılmış iki hançere benzer.
5. Ey sevgili! Meclisimize gel ki felek bizim sefamızı kıskansın, şarap kadehleri de şevkinle ay ve gün gibi dönüp dursun.
6. Köş sesi, uyku sarhoşu olan seni ve âlemi tutmuş, halk beka ülkesine göğsünü döve döve çekiliyor.
7. Rûhî! Bu köhne dünya nicelere kendini yeni gelin diye sattı. Sakın zaman seni de aldatmasın.

mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fā'ilün

Hecez - - + / + - - + / + - - + / - - -

1. Hâll eyle[ye]mez mes'ele-i 'ışkı müderris
'İşk ehline olmağ ne revā dāhıl-i meclis
2. Çeşmüñ gibi olsaydı eger ğamzeye mālîk
Fettān-ı cihān olur idi bāğda nergis
3. Girseydi eger serv-i sehī hıl'at-ı nāza
Bālā kadüñe eylemek olurdu melābis
4. Tenhā degülüz künc-i belāda yanımızda
Ey ğonca-dehen var hayālün gibi mūnis
5. Reyhān haṭunuñ vaşfun ider illere dā'im
Dirsem n'ola Rūhī-i suhan-sāza mūnis

⁶⁴ 43. / 176^a

(1b) olmağ ne revā M : zīrā degül ol D // (2b) Fettān-ı cihān olur idi M : Fettān olur idi
güzelüm D // (4b) ğonca-dehen M : sīm-beden D // (5a) vaşfun ider illere dā'im M : vaşfını
dā'im rağam eyler D // (5b) dirsem M : dinse D / mühendis : mūnis M

43. Nesre Çeviri

1. Müderris, aşk meselesini çözemez, aşk ehlinin meclise dâhili olması ne mümkün?
2. Senin gözünün yan bakışına sahip olsaydı nergis, bağda dünyayı karıştıran fattan biri olurdu.
3. Düzgün boylu sevgili naz elbisesi içine girseydi, onun boyuna göre yüce (uzun) elbiseler dikmek gerekirdi.
4. Ey gonca ağızlı sevgili! Bela semtinde yalnız değiliz, (çünkü) yanımızda senin güzel hayalin vardır.
5. Rûhî, senin reyhana benzeyen ayva tüylerinin vasfını başkalarına daima anlatırdurur. Onun gibi bir söz ustasına mühendis dersem olur?

mefā ʿilūn mefā ʿilūn mefā ʿilūn mefā ʿilūn

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Gel ey sāķī ki kesb itsün kudümüñden tarab meclis
Şafā-yı seyr-i dīdāruñla geçsün rüz u şeb meclis
2. Gelenler meclise bī-hüş olurlar çeşm-i sāķiden
Şarāba ihtiyāc olmaz ‘aceb sāķī ‘aceb meclis
3. Güşāde-ţab‘-ı erbāb-ı vefāda vaķf-ı luţfūñdur
Kadeh şun kim açılsun gül gibi ey gonca-leb meclis
4. Bugün meyhānedidi vā‘ız-ı müşkil-pesend ammā
Anı söyletmedük vaşf-ı ruĥuñla geçdi hep meclis
5. Bir iki şīşe mey hāzır gerek hānuñda ey Rūĥī
Gel[e] ol māh şāyed lāzım ola nīm-şeb meclis

⁶⁵ 44. / 176^a

(3a) vefāda vaķf-ı luţfūñdur M: suĥan mevkūf-ı luţfūñdur D // (3b) şun kim açılsun gül gibi M: sürilsün u gül gibi gül D // (4a) meyhāne didi vā‘ız-ı müşkil-pesend M: meyhānede vā‘ız açılmak istedi D // (5a) gerek hānuñda M: yanuñda D

44. Nesre Çeviri

1. Ey saki! Gel ki bu meclis senin ayak basmanla sevinsin, bu meclis gece ve gündüzünü güzel yüzünün seyrinin sefasıyla geçirsin.
2. Meclise gelenler sakinin güzel gözleriyle sersemleşeceklerinden, bu mecliste şaraba ihtiyaç yoktur. Ne acâyip sâkî, ne acâyip meclis.
3. Ey gonca ağızlı sevgili! Meclise kadeh sun ki meclis gül gibi açılsın, sefâ erbâbının şen tabiatı senin lütfundur.
4. O zor beğenen vaiz bugün meyhane dedi, ama biz onu konuşurmamak, (günümüzü) mecliste hep yanağını vasf etmekle geçirdik.
5. Ey Rûhî! O ay yüzlü sevgilinin gece yarısı meclise gelme ihtimaline karşılık, evinde bir iki şişe mey olması gerekir.

mefā 'īlün mefā 'īlün mefā 'īlün mefā 'īlün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Şafā ol ehl-i zevkuñdur kim eyler dā'imā meclis
Göñülde ğam kıomaz zīrā olinca dil-güşā meclis
2. Ne beñzer şoħbet-i mey meclis-i erbāb-ı 'ırfāna
Olur anda perākende bulur bunda beķā meclis
3. Olup dāħil ne mümkin söz dimek her ħāric-i mebħaş
O mecma'da kim eyler ehl-i diller cābecā meclis
4. Söze ķādir olanlar söylesünler 'özre yer yokdur
İder ol ser-firāz-ı ehl-i dil şubħ u mesā meclis
5. Bilür şaff-ı fi'ālin ehl-i devlet pāye-i rıf'at
Zihī behcet-nümā meclis zihī 'işret-fezā meclis
6. Bu ta'rif itdüğüm meclis kime maħşüşdur dirseñ
O 'ālī-ķadr kim rüz u şeb eyler Rūħiyā meclis

⁶⁶45. / 176^a

(5a) fi'ālin M: ni'ālin D // (5b) meclis M: mecma' D // (6b) ķadr M: ķadre D
-D'da 9 beyittir. M'da olmayan beyitler şunlardır:

Aña lāyıkdur el-ħaķ şadr-ı meclis ola kim her şeb
Fürüg-ı şems-i iħsānından olur pür-ziyā meclis

Veziir-i 'ādil ü kāmil Sinān Pāşā-yı deryā-dil
O kāmil kim kudūminden ider kesb-i şafā meclis

Şafālar ħā'il olur meclisinde ehl-i 'ırfāna
İlāhī ķā'im olsun 'ömri itsün dā'imā meclis

45. Nesre Çeviri

1. Her zaman mecliste sürdüğün o sefa senin zevkindir, eğlencendir, zira o gönülleri açan sevgili mecliste olunca gönüllerde gam, keder kalmaz.
2. İçki sohbeti, ilim erbabının meclisine benzemez, (çünkü) içki sohbeti dağıtırken, ilim meclisi dağınıklığı toplar.
3. Meclis toplantısında yer yer söz söyleyen gönül ehli olanların sözünün haricinde bir şey demek mümkün müdür?
4. Söz söyleme yetkisi olanlar konuşsunlar, özür beyân etmesinler. Gönül ehlinin önde geleni sabah akşam meclistedir.
5. Devlet ehli meclisin saflarını yüksek bir makam bilir. Güzelliklerin görüldüğü, eğlencenin zirvede olduğu ne güzel meclis.
6. Ey Rûhî! Bu tarif ettiğim meclisin kime ait olduğunu sorarsan, o kişi gece gündüz mecliste çok takdir edilen biridir.

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şoḥbetüñden feyz ider ehl-i maḥabbet iktibās
Kendüñi sâ'ir güzeller gibi sen kıılma kıyās
2. Ğam degül ağyār kim miqdār-ı kadrüñ bilmese
O şeh-i ḥüsn egnine dâ'im giyür gül-gün libās
3. Gördüm ol şüh-ı cefā-cū'aksine eyler işi
İzdiyād-ı derd ü firqat eyler oldum iltimās
4. 'Aşık-ı şeydāya ḥünî olduḡuñ bildürmege
Sen dür-i pākı ne bilsün olmayan cevher-şinās
5. Rūḥiyā bir şahā kıl olduñ bugün 'ālemde kim
Azdur her demde kılsañ Ḥaḳḳa yüz şükr ü sipās

⁶⁷ 46. / 176^a – 176^b

(2b) O şeh-i ḥüsn egnine dâ'im giyür gül-gün libas M :Sen dür-i pākı ne bilsün olmayan cevher-şinās D // (3a) eyler M : işler D // (4b)Sen dür-i pākı ne bilsün olmayan cevher-şinās M : O şeh-i ḥüsn egnine dâ'im giyür gül-gün libas D // (5) D'da :

Rūḥiyā şekvāyı ḳo bir feyze mazḥarsın bu gün
Kim cenāb-ı Ḥaḳḳa senden vācib olmuşdur sipās

- D'da 9 beyittir. M'da olmayan beyitler şunlardır:
Sen ne zî-şānsın ki ehl-i 'ışḳa 'arz-ı ḥüsn idüp
'İzz ü nāzile giyersin günde biñ dürlü libās

Ḥayli müşkildür seni bilmek irişmek sırruña
Olmayınca feyz-i luṭfuñ neylesün bî-çāre nās

Kime luṭf itseñ idersin na'l-i raḥşın sim ü zer
Kime ḳahr itseñ idersin ḥalka muḥtāc-ı palās

Ḥoş şafā-gāh idi ehl-i 'işret olan cānlara
Çār-dīvār-ı 'anāşır olsa ger muḥkem esās

46. Nesre Çeviri

1. Ey sevgili! Muhabbet ehli olanlar sohbetinden feyiz aldıklarından sen kendini başka güzellerle kıyas etme.
2. Eğer rakip senin ne kadar yüce olduğunu bilmese, bu gam değildir. O güzellik şeyhi senin omzuna daima gül renkli elbise giydirir.
3. Cefâveren o cilveli sevgiliyi işin tam tersini yaptığını gördüm, (bu yüzden) ayrılık ve derdin çoğalmasını ister oldum.
4. Düşkün, tutkun aşığa kan dökmekte olduğunu bildirmek için cevherden anlamayan kişi senin gibi temiz inciye ne bilsin.
5. Ey Rûhî! Bugün âlemde öyle bir şaha kul oldun ki, her nefeste Hakk'a şükür ve hamd etsen azdır.

47⁶⁸

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Velehu Harfū'ş-şīn

1. Dōstum Hālik seni āşüb-ı devrān eylemiş
Ġamzeñi qan dōkmege bir tīġ-i bürrān eylemiş
2. La'lüñi āl ile cān almaqda qattāl eyleyüp
Çeşmüñi sihr ile dil almaqda fettān eylemiş
3. Bāġbān gülşende fāş itmiş lebüñ esrārını
Bülbül[i] hayrān gül-i ra'nāyı handān eylemiş
4. Göñlümi bend eylemiş zülfinde ol āfet bugün
Müstedām olsun yine miskine ihsān eylemiş
5. Senden ayru bir dem olmak Rūhiye mümkin degül
Ġālibā 'ışq ehline Hālik seni cān eylemiş

⁶⁸47. / 176^b

(3b) bülbülü : bülbül M // (4a) zülfinde ol āfet bugün M : 'aşkuñ kemend-i zülfüne D //

47. Nesre Çeviri

1. Dostum! Allah seni dünyayı karıştırıcı eylemiş, gamzeni kan dökmen için keskin bir kılıç olarak yaratmış.
2. (Allah) dudaklarını kırmızı yaratarak, can alman için katil etmiş, gözlerini de sihir ile gönül alman için fitneci eylemiş.
3. Bahçıvan, gül bahçesinde dudaklarının sırrını ifşa ederken, bülbülü hayran, güzel renkli gülü de mutlu eylemiş.
4. O güzel sevgilinin bugün gönlümü saçlarına bağlaması daim olsun, (çünkü böylelikle) bu fakire ihsan etmiş oluyor.
5. Anlaşıyor ki Allah, aşk ehline sevgiliyi can eylediğinden, sevgiliden ayrı nefes almak Rûhî için mümkün değildir.

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Şu'le-i şem'-i cemālūñ kōideṭab'umda dıraḥş
Her sözüñ maṭla'-ı hūrşīde ola kevkebe-baḥş
2. Ben dilāver o kemāndāra dirin kim felege
Aşa āhum gibi ay başına bir zerrīn-baḥş
3. Pāy-ı himmetle kişi almayıcaḡ meydānı
Ḳaṭ'-ı menzil idemez uḡsa da altındaki raḥş
4. Gül-i ter gibi el üzre dutar oldı anı ḡalk
Leb-i dildār ile yek-reng olalı la'l-i bedāḡş
5. Rūḡiyā her dinilen şī're ḡazel mi dinilür
Ġazel oldur kim ola oḡuyıncaḡ ḡālet-baḥş

⁶⁹48. / 176^b

(1b) ola M : olur D // (2b) āhum gibi ay başına M : ay başına āhum gibi D // (4b) olalı M : oldı D

48. Nesre Çeviri

1. Ey sevgili! Cemâl mumunun ışığı tabiatımda nur oluşturdu. Senin her sözün güneşin doğuşuna, ihtişam bahşetmektedir.
2. Ben bir yiğit olarak o okçuya her ay feleğe ahum gibi bir altın asmasını söylerim.
3. Himmet ayağıyla kişi meydana çıkmazsa, altındaki ay uça da menzil kat edemez.
4. Sevgilinin dudağı, kıymetli yakut taşıyla aynı renk olduğundan berihalk onu taze gül gibi el üstünde tutar oldu.
5. Ey Rûhî! Söylenilen her şiire gazel mi denilir? Gazel dediğin okununca insana rahatlık bahşeder.

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Būstān-ı ğamda başum çizginür dolāb-veş
Aķıdur ķanlı yaşını gözlerüm tizāb-veş
2. Şalınurken bāğda ol serv-i dil-cūyı görüp
Düşdi pāyına dil-i meyyālum aķdı āb-veş
3. Şarşar-ı āhumdan urduķça yaşum deryāsı mevc
Anda bu cism-i naķifüm çizginür girdāb-veş
4. Tār-ı çeng-āsā virür yer yer reg-i cismüm şadā
Her kaçan peykānı degse sīneme mızrāb-veş
5. Rūķī öldürdi ğam biçāre geçdi kendüden
'Aķlın aldı neş'e-i la'lün şarāb-ı nāb-veş

⁷⁰ 49. / 176^b

(1b) tizāb M : mizāb D // (5a) Rūķī M : Rūķiyi D // (5b) neş'e M : teşne D

49. Nesre Çeviri

1. Keder bostanında başım çark gibi dönerken, gözlerim ise kezzap gibi kanlı yaşlar akıtmaktadır.
2. Bağda kendine gönül arayan servi boylu sevgiliyi görünce, (ona) meyilli gönlüm ayağına düşüp, su gibi aktı.
3. Ahımın fırtınası vurdukça, gözyaşlarımın denizi dalgalanır, sonra da zayıf bedenim girdap gibi döner.
4. Sevgilinin kirpiği her ne zaman mızrap gibi göğsüme değse, vücut damarlarım çeng teli gibi yeryer ses çıkarır.
5. Ey Rûhî! Aşk kederi o biçare âşığı öldürdü, kendinden geçirdi, sevgilinin kırmızı dudağının sevinci saf şarap misali onun aklını aldı.

mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - - -

1. Seyr eyle evc-i nāzda sen āfitāb-veş
Rüy-ı niyāzı biz sürelüm hāka āb-veş
2. 'Āşık odur ki nüşha-i hāṭṭ-ı cemāl-i yār
Qalbinde naqş bağlaya ümmü'l-kitāb-veş
3. Kılmağda yār cānımuza cevri bī-ḥisāb
Şām-ı firāğ uzanmada rüz-ı ḥisāb-veş
4. Dil-teşneler zülāl-i vefāya irişmedi
Kırdı geçürdi anları tīgüñ şarāb-veş
5. Rūhī vezir-i kāmile söz diñleden gerek
Rengīn-edāya mālīk ola la'l-i tāb-veş

⁷¹50. / 176^b – 177^a

(4b) şarāb M: türāb D // (5b) tāb M: nāb D

- D'da 7 beyittir. M'da olmayan beyitler şunlardır:

Kesdüm ümīdi başdan o gün ben yoluñda kim
Oldı hevā-yı 'ışkile memlū ḥabāb-veş

Rencīde olma vaşluñ eger eylesem taleb
Lā-ya'qıl eyledi beni hicrūñ şarāb-veş

50. Nesre Çeviri

1. Yalvarış dolu yüzü su gibi toprağa sürdüğümüzü, naz tepesinde güneş gibi seyret.
2. Esas âşık; sevgilinin yüzünün ayva tüyelerinin nüshasını levh-i mahfuzdaki esas kitap gibi kalbe işleyendir.
3. Yârin eziyeti hesapsız bir şekilde canımızı almaktadır, ayrılık akşamı hesap günü gibi uzamaktadır.
4. Gönle susamışlar vefâ suyuna erişemedi. Çünkü (senin) okların onları şarap gibi kırdı geçirdi.
5. Rûhî, renkli davranışlara, nazlara sahip ışık gibi ışık veren ağız lazım ki kâmil olgun vezire sözünü dinletsin.

51⁷²

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Her gedası küymün 'alemlere sultān imiş
Şüretā dervīş ma'nāda velī şāhān imiş
2. Ka'be-i vaşlın koyup hār-ı muğaylān özleyen
Rāh-ı sevdāya düşüp cīrān-ı sergerdān imiş
3. Cān gözi açıldı vasluñdan müferrehdürgöñül
Gerd-i rāhuñ tūtiyā-yı dīde-i giryān imiş
4. Cismüñi terk it özüñ ref' eyle zāhid hākden
Maḥz-ı rūḥ ol kim hemān cānāna cānān cān imiş
5. Cān saña cism oldı ey rūh-ı revānı cismimüñ
Cānı cismüñ Rūḥiyā bildüm yine cānān imiş

⁷²51. / 177^a

Bu gazel M'da bulunup da D'da bulunmayan gazeldir.

51. Nesre Çeviri

- 1.(Senin) mahallenin her fakiri âlemlere sultan imiş, veliler görünüşte derviş olup, mana âleminde ise padişah imiş.
- 2.Senin kavuşma kâbeni bırakıp da çölün deve dikenlerini özleyen kişi aşk yoluna düşerek başı dönmüş ceylana (komşulara)benzer.
- 3.Gönlün can gözü açılınca vasıflarından dolayı (gönül) feraha kavuştu, (meğer) yolunun toprağı ağlayan gözün sürmesi imiş.
- 4.Ey zahid! Bedenini terk edip, kendini topraktan yukarı kaldır, (çünkü)sevgiliye hemen sevgili olan cân, ruhun ta kendisidir.
- 5.Ey Ruhi! Cismimin gidip yürüyen ruhu olan canım sana cisim oldu, bu durumda cismin canının yine sevgili olduğunu anladım.

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Tîğ-i hışmla benüm kesse idüñ bağrumı kâş
Yuvalanmağa olurdum yoluña hazır baş
2. Rehber-i bâdiye'-i 'ışk nider yoldâşı
İşigüñ başı gibi olmaz aña bir yoldâş
3. Mâcerâ-yı elem-i 'ışk ıla fâş itdi
Göreyin kanlara boyana bu çeşm-i hün-bâş
4. Gözüñ üstinde kâşuñ var diyeni kırmağ için
İki şemşir taķınmuş yanına ol iki kaş
5. Rûhiyâ 'ışka giriftâr olalı olmuşdur
Didede hün-ı ciger hâşılımuz dilde hırâş

⁷³ 52. / 177^a

(1a) bağrumı M: başumı D // (2a) rehber M: reh-rev D // (2b) başı M: taşı D // (3b) hün-bâş M : hün-pâş D // (4b) şemşir taķınmış yanına ol M: tîğ almış ele gânzesi şanma D

52. Nesre Çeviri

1. Sevgilinin kaşı, bir hışımla ok gibi bağrımı kesseydi, başım onun yoluna yuva yapmaya hazır olurdu.
2. Aşk çölünün rehberi yoldaşı ne yapsın, (zira) hiçbir yoldaş ona senin eşiğinin başı gibi yoldaş olamaz.
3. Kana bürünmüş bu gözün kanlara boyanmış olması, âşığın aşk elemninin macerasıyla aşkını ifşa etmektedir.
4. O iki kaş, kendisine “gözünün üstünde kaşın var” diyenlere karşı iki kılıç kuşanmıştır.
5. Ey Rûhî! Aşka tutulduğumuzdan beri bütün elde ettiğimiz gözde ciğer kanı ve paramparça bir gönül olmuştur.

mef'ülü fā'ilätü mefā'ülü fā'ilün

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

VelehūḤarfü'ş-şād

1. Şādam ki eyleyen seni şāhib-cemāl-i ḥāş
Vaşşāfuñ eylemiş baña virmiş ḥayāl-i ḥāş
2. Besdür nümüne kıt'anüvisān-ı 'āleme
Ol şafḥa-i cemālde olan mişāl-i ḥāş
3. Mümkün degül raḳīb ile ülfet recāyı ḳo
Yā redd-i şulḥ-ı 'ām ya meyl-i cidāl-i ḥāş
4. Ḥün-ı cigerle besledüğüm denlü yoḳ mıdur
Ḳaddüñ nihāli gibi ḳanı bir nihāl-i ḥāş
5. Bāzār-ı fikri geşt ü güzār eyleyüp arar
Ṭab'um nişār-ı bezmüñe lāyık lāl-i ḥāş
6. Çekmez şafā-yı cāh-ı ḡamın Rūḫiye yeter
Zevḳ-i edā-yı pāk şafā-yı cemāl-i ḥāş

⁷⁴53. / 177^a

(1b) eylemiş baña M : eyleyüp beni D // (2b) olan M : olan ḥaṭ D // (3a) recāyı M : cefayı D
// (5a) fikri M : fikre D // (5b) lāl M : le'al D // (6b) cemāl M : maḳāl D

53. Nesre Çeviri

1. Seni esas güzelliğin sahibi yapan, böylelikle senin vasıflarını sıralayıp, bana esas hayali vermiştir. Ben de (bundan dolayı) mesudum.
2. Örnek kıt'a olarak o güzellik sayfasında yer alan seçkin örnek, cihânın yazarlarına yeterlidir.
3. Ya senelik barışı reddedeceksin ya da esas savaşı isteyeceksin zira rakiple geçinmek mümkün değildir.
4. Ey sevgili! Ciğerimin kanı ile beslediğim fidan boyun gibi özel bir fidan hani, yok mudur?
5. Tabiatım, fikir pazarını gezip dolaşarak, meclisinin saçılışına layık esas bir dilsiz aramaktadır.
6. Gamin yüksek mertebeli sefasını çekmeyiz, zira temiz cilvenin zevki ve esas güzelliğin sefası Rûhî'ye yeter.

mef'ülü mefā'īlü mefā'īlü fe'ülün

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Mevşûf-ı 'ām ola ne revā ol cemāl-i hāş
Vaşf-ı cemāl-i hāşuña gerekdür hayāl-i hāş
2. Cān zaḥmına sipāhī-i dil merhem istemez
Tīmārına meger ki virür ihtimāl-i hāş
3. Gel bezme ey yegāne-i āfāk kim senüñ
Kılsun nişār pāyuña çeşm-i lāl-i hāş
4. Halkı sipihr mest-i ğurūr ider oynadur
Manşıbdan ellerine virüp destmāl-i hāş
5. Ol şāh-ı hüsne hālüñi i'lām ise ğaraż
Bu şi'r-i ter yeter saña bir hasb-i hāl-i hāş
6. Rūhī hasūdı yine bıraқduñ hacālete
İnkār-ı 'āma yer kıomadı bu maқāl-i hāş

⁷⁵ 54. / 177a – 177b

(1a) ola ne revā ol M: olan ne revādur D // (2a) cān-ı zaḥmına sipāhī-i dil merhem istemez M: derdin sipāh-ı dilüm itmez 'avāma arz D // (3a) yegāne M: bigāne D // (3b) çeşm-i lāl M: çeşmüm le'al D // (4a) ider M: eyler D // (4b) virüp M: virür D

54. Nesre Çeviri

1. Herkese ait vasıfların o halis güzelliğe reva görülmesi uygun mudur? O halis güzelliğin sıfatlarına hususi hayal gereklidir.
2. Eğer gönül askeri tımarına karşı özel ihtimal verirse, yaralı can için merhem istemez.
3. Ey ufukların biriciği! Bu meclise gel ki o has sessiz gözler ayağına saçılınsın.
4. O gökyüzü, halkıkendini beğenmekten mest olmuş hale getirip, özel bir makamdan ellerine özel mendili verip oynatır.
5. Eğer niyetin kendi halini güzeller şahına anlatmak ise, bu taze şiir özel bir sohbet için yeterli olacaktır.
6. Ey Rûhî! Yine kıskançlığın yerini utanmaya bıraktığından, esas söz sıradan bir inkâra yer bırakmadı.

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Hāl bilmezler diyenler zülfüñe aġyārı aş
Zülfüñe aşarsañ evvel sevdüğüm ben zārı aş
2. Zülfüñe aġyār dirmiş kim esîrem hey meded
İpi eksikdür hemān söyletme ol mekkārı aş
3. Dil uzadup öykinürlerse cebîñ ü ħüsnüñe
Şem'ci bezmüñ kes başın kandîl-i âteşbārı aş
4. Ayak uzadup ħarîm-i ħüsnüñe eyler duġul
Her ne aşılmalıdır ol ŧurra-i ŧarrārı aş
5. Ğamzenüñ cellādına virmek ne ħâcet Rûġî
Dilberā miskîni öldürmek kaşduñ bārı aş

⁷⁶55. / 177^b

(1a) ħāl bilmezlerM : ħālüñi bilmez D // (3b) âteşbāzı M : âteşbārı D // (4b) aşılmalıdır M : aşmalıdır D // (5a) Rûġî M : Rûġiyi D // (5b) dilberā miskîni öldürmek kaşduñ bārı aş M : boynuña öldürmek ise kaşduñ anı bārı aş D

55. Nesre Çeviri

1. Ey sevdiğim! Saçın için halden anlamaz diyen rakipleri saçına as, saçına onları asmadan evvel benim gibi ağlayan, inleyen kulunu as.
2. Ey bana yardım edecek olanlar! Rakip, sevgilinin saçına esir olduğunu dermiş, o hilekârın ipi eksik olduğundan, onu konuşturmadan hemen asın.
3. Sevgilinin güzel alınına dil uzatıp, ona benzemeye çalışırlarsa, meclisinin mumunu kesip, ateş saçan kandilin başını asın.
4. Rakip, sevgilinin yabancıya yasak olan güzel yüzüne ayak uzatıp girmeye çalışır, (bu yüzden) her ne asılması gerekliyse, oraya dolandırıcı lüle saçlıyı as.
5. Ey güzel dilber! Rûhî'yi gamzenin cellâdına vermeye ne gerek var? O fakiri öldürmeye niyetin varsa, onu as.

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Velehü Harfü'z-zād

1. 'Azm-i kūyuñdur ğaraz halkdan eşküm saña 'arz
Aķçesi çok olana zîrâ ki olur Ka'be farz
2. Ey şoran meydân-ı 'ışkuñtül u'arzin çarha baķ
Gör ki mümkün midür ol meydânda fark-ı tül u 'arz
3. Ehl-i 'ışķ ile şafâda bir degül erbâb-ı zühd
Baķse yer yok zâhidâ ķande semâ vü ķande arz
4. Bilsün ey dil çeşmükün yaşı neden olur revân
Mâcerânı eyle gâhi hâkipây-ı yâra 'arz
5. Nâfile kıl diyü Rûhiye yeter taşdı' vir
İtdügün teklîf ey şufî ne sünnetdür ne farz

⁷⁷ 56. / 177^b

(1a) halkdan M : kılmaķdan D // (2a) baķ M: çık D // (3a) şafâda bir degül erbâb-ı zühd M : 'uluvv-ı menziletten urma dem D // (3b) semâ M: hümâ D // (4a) çeşmükün M: çeşmümün D // (5a) vir M : kıl D // teklîf M: teklîfi D

56. Nesre Çeviri

1. (Sevgili!) Gözyaşımı sana arz ederim ki, halkın niyeti, (senin) semtine gelmektir, zira bilirsin ki parası çok olana Kâbe'ye gitmek farzdır.
2. Ey aşk meydanının yatay ve uzunlamasına ölçüsünü soran! Feleğe bak da o meydanda yatayın ve dikey olanın arasında bir farkın varlığı mümkün müdür, bir gör.
3. Ey zâhid! Takva sahipleri keyif sürmede aşk ehliyle bir değildir, ne semada ne de yeryüzünde bu konu hakkında konuşmaya gerek yok.
4. Ey gönül! Gözyaşının neden böyle akıp gittiğini sevgili bilsin. Ara sıra yârin ayasının toprağına hâlini (başına gelenleri) arz et.
5. Ey sûfi! Rûhî'ye nafilâ ibadet etmesi için yeterli derecede can sıkıntısı ver, (yoksa) seninyaptığın ne sünnet ne de farzdır.

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Zāhidā dirseñ nedür maḥbūb-ı ğarrādan ğaraz
Şun'ı Hāḫ seyr itmedür her ḥüsn-i zībādan ğaraz
2. Seyr-i maḥbūb itmegi şanma hevā-yı nefis ola
Ḳudret-i Hāḫa nazardur ol temāşādan ğaraz
3. 'Āşıkuñ sevdāsını 'ālemde şanma serserī
Sırr-ı Hāḫı bilmedür taḥḫīḫ-i sevdādan ğaraz
4. Ehl-i zāhir 'ışḫ-ı dildārı mecāza ḥaml ider
Ḥikmet-i Hāḫ görmedür 'ışḫ-ı dilārādan ğaraz
5. Bilmedi bu ma'nā Rūḫī şu kim taşdıḫi yok
Hāḫı bilmekdür ḥaḫīḫat 'ilm-i esmādan ğaraz

⁷⁸57. / 177^b

(2a) şanma M : şanmañ D // (3a) şanma M: bilmeñ D // (3b) sırr-ı Hāḫı bilmedür taḥḫīḫ-i
M : Hāḫa vāşıl olmadur taḥḫīḫ o D //

57. Nesre Çeviri

1. Ey zâhid! Gösterişli sevgiliden maksadın ne olduğunu sorarsan, bütün süslü güzellere kasıt; Allah'ın sanatını seyretmektir.
2. Sevgiliyi seyretmeyi nefsin arzusu sanma, (zira) onu izlemekteki esas maksat; Allah'ın kudretini görmektir.
3. Âşğın sevdasını bu dünyada serserilik sanma, (zira) o sevdanın ne olduğunu ortaya çıkarmadaki esas maksat; Allah'ın sırrını bilmektir.
4. Zâhir ehli sevgilinin aşkını, mecaz olarak yorar, (ama) sevgilinin aşkındaki esas maksat; Allah'ın hikmetini görmektir.
5. Rûhî, gerçekliğı olmayan o manayı anlayamadı, (zaten) Allah'ın isimlerinin ilmindeki esas maksat; Allah'ı tanımaktır.

müfte'ülün mefā'ülün müfte'ülün mefā'ülün

Recez - + + - / + - + - / - + + - / + - + -

1. Kesb-i ma'ārif itmeden tayy-ı makāl imiş ğaraz
'Ārife lafz-ı kâldan ma'nā-yı hāl imiş ğaraz
2. Tıtdı tecelliyāt-ı Hıaḳ 'ālemi ey dil aç gözüñ
Kim bu cihāna gelmeden seyr-i cemāl imiş ğaraz
3. Nīm-ḳadeḫ şarāb ile aldı olanca 'aḳlumuz
İtdügi iltifātdan hep bize āl imiş ğaraz
4. Bāde-i nābdan şafā tenḳiye-i dimāğ imiş
Tenḳiye-i dimāğdan def^c-i melāl imiş ğaraz
5. Rūḫiye irdi ḫidmet-i pīr-i muğān ile 'anā
Kāmile ḫidmet itmeden kesb-i kemāl imiş ğaraz

⁷⁹ 58. / 177^b – 178^a

(4b) def^c M : ref^c D // (5a) 'anā M : şafā D

58. Nesre Çeviri

1. İlim elde etmekten esas maksat; sözü aşmaktır (yeni yeni lafızlar ve manalar söylemektir). Ârif olana sözden kasıt ise içindeki hâlin anlamıymış.
2. Ey gönül! Allah'ın tecellisi dünyada baş gösterdi, gözünü aç ki bu cihana gelmedeki esas maksat; güzelliğın seyriymiş.
3. (Sâkî), yarım kadeh şarap ile olan aklımızı da başımızdan alarak, ettiğı iltifatlarla bize hile yapıp, esas amacını göstermiş oldu.
4. Saf şarabın keyfi, aslında zihni temizlemekmiş (aklı başından almakmış),(bununla beraber) zihni temizlemekle amaçlanan şey; can sıkıntısını, kederi gidermekmiş.
5. Rûhî'ye zahmetli bir şekilde meyhanecinin yaşlısına hizmet etmek düştü, (zaten) kâmil kişiye hizmet etmekteki esas maksat; olgunluk mertebesine çıkılmasını sağlayacak vazifeleri yapmaktır.

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

VelehūHarfū'ṭ-ṭā

1. Cānib-i aġyāra yüz yoldan gider ol sebze-ḥaṭ
N'ola bizden yaña bir kez gelse yol ise ġalaṭ
2. Ben ölerde yāra üstüḥānum ey hemdem ilet
Eyleye şāyed o nev-ḥaṭ ḥāmeler üstinde ḳaṭ
3. Ḥūb-rūlar gördüm almuşlar o serv ortaya
Seyr idüp ol dem didüm "lā ḥayre illā fi'l-vasaṭ"
4. Kūy-ı yarı fi'l-meşel Bağdāda teşbīh eyledüm
Eşküm anda ṭurmayup aḳmaḳdadur mānend-i şaṭ
5. Dün dimiş zāhid ki girmez cennete mey-ḥāreler
Mey-gede cennet degül mi söylemiş muṭlaḳ ġalaṭ
6. Yol bulur ma'nāya şanmañ münkir-i ḥāl ü ḥaṭuñ
Müstefād olmaz ma'ānī bī-ḥurūf-ı bī-nüḳaṭ
7. Ṭatlu dillerle alursın göñlüni ġayrılaruñ
Rūḥiye lāyık mıdur düşünāmuña ḳalmaḳ faḳaṭ

⁸⁰ 59. / 178^a

(1a) yoldan M : yirden D // (1b) ise M : itse D // (2a) yāra üstüḥānum M : üstüḥānum yāra D // (2b) ḥāmeler M : ḥāmesin D // (3a) serv M : servi D // (4a) fi'l-meşel Bağdāda M : şaḥn-ı Bağdādile D // (6a) bulur M : bula D // (6a) şanmañ M : şanma D // (6b) ma'ānī bī-ḥurūf-ı M : ma'āniye ḥurūf-ı D

59. Nesre Çeviri

1. O taze çimenler gibi yeni çıkmış ayva tüyelerine sahip sevgili, yüz çeşit yoldan rakibin tarafına gider, ne olur (sanki) bir gün yanlış yola sapıp da bizim yanımıza gelse?
2. Ey dostum! Ben öldüğüm zaman kemiklerimi sevgiliye götür ki o taze ayva tüylü sevgili, kemikleri kalemlerin üstüne kat olarak koysun.
3. O servi boyluyu ortalarına alan güzel yüzlüleri görüp, seyredince dedim ki; “işlerin en hayırlısı orta olanıdır.”
4. Yârin semtini Bağdat’a benzetince, gözyaşım orada durmayıp büyük nehir gibi akmaya başladı.
5. Zahid dün demiş ki; içki içenler cennete giremez, kesinlikle yanlış söylemiş. (Zira(meyhane cennet değil mi?
6. Ayva tüyelerini (yazı) ve beinin (nokta) reddeden kişinin manaya yol bulacağını sanmayın. Anlamlar, harfsiz ve noktasız anlaşılmaz.
7. Başkalarının gönlünü tatlı dillerle alırken, Rûhî’yi sadece sövmen müstahak mıdır?

60⁸¹

mef'ülü mefā'ülün mef'ülü mefā'ülün

Hezec - - + / + - - - / - - + / + - - -

Velehü Harfü'z-zā

1. Vaşluñ dilemez cān ol ruhsārdan eyler Һaz̄z
İşkunda olan şādık-ı dīdārdan eyler Һaz̄z
2. Maḥzā beni maḥşūdı reşk odına yaḫmaḫdur
Yoksa neden ol mehrū aḡyārdan eyler Һaz̄z
3. Ƙanlu yaşumı görseñ 'ayb eyleme ey bī-derd
Derd ehli olan çeşm-i ḥünbārdan eyler Һaz̄z
4. İḥfā-yı maḥabbetden Һaz̄z eyler idük ammā
Müşkil bu ki ol kāfir izhārdan eyler Һaz̄z
5. Ey Rūḥī sükūt itme bülbül gibi gūyā ol
Ol ḡonca bilürsün kim eş'ārdan eyler Һaz̄z

⁸¹ 60. / 178^a

(1a) vaşluñ M : cennet D // (3a) bī-derd M : hemdem D //

60. Nesre Çeviri

1. Can, sevgiliye kavuşmayı dilemez, (sadece) o yanaktan ve aşkta bulunan güzel yüzdeki sadakatten zevk almaya bakar.
2. Ay yüzlü sevgilinin tek maksadı beni kıskançlık ateşiyle yakmak değilse, (o zaman) neden rakiple keyif çatmaktadır?
3. Ey dertsiz olan! Kanlı gözyaşlarımı görürsen (sakın) ayıplama, (zira) dert ehli olanlar kan yağdıran gözlerden haz duyarlar.
4. Muhabbeti gizlemekten keyif alırdık ama zor olan şu ki; o kâfir sevgili sırları ifşa etmekten keyif duyar.
5. Ey Rûhî! (Sakın) sessiz kalma, bülbül gibi şakı, (çünkü) bilirsin ki o gonca sevgili, şiiirlerden haz duyar, şiiirleri sever.

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Velehü Harfü'l-'ayn

1. Cān ҡomıŝ ҡıymet metā'ı cāmı iden iħtirā'
Anuñ içün zāhide olmaz müyesser ol metā'
2. Ğayrılarla fāŝ olur tenhāda mey-nuş itdüğüñ
Kim dimişler "külli sırrun cāvizü'l-işneyni ŝā"
3. Doldurur dā'im ҡulağın penbe-i ŝebnemle gül
İtmemekçün bülbül-i zāruñ fiğānın istimā'
4. Ŝem'-i ŝeb-efrüz ile meclisde fānūs-ı ħayāl
Beñzer ol ŝüfiye kim devrān ıtutup eyler semā'
5. Tāğ-ı eyvānında gerdünuñ aŝılmıŝ Rūħiyā
Gün bir altun beyza sımın-ırradur aña şu'ā'

⁸²61. / 178^a - 178^b

61. Nesre Çeviri

1. Cân, kadeh mülkünü keşfeden kişiye kıymet vermiş, bunun için o keşfedilen mülk zâhide nasib olmaz.
2. Ey sevgili! Tenha yerlerde başkalarıyla içki içtiğin ifşa olur ki zaten demişler ki; “bütün sırlar iki kişiden yayıldı.”
3. Gül, ağlayan bülbülün feryadını duymamak için şebnem pamuğuyla hep kulağını tıkar.
4. Geceyi aydınlatan mum ile hayal feneri mecliste sema gösterisi yapan sûfiye benzer.
5. Ey Rûhî! Feleğin köşkünün kemerine asılı olan gümüş, altın bir yumurta, onun ışınları ise gümüş bir saçaktır.

fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Hānesinden ne dem ol vaqt-i seher kıldı tūlū^ç
Döymeyüp dīde tecellāsına aqtıdı dümu^ç
2. Göricek rūy-ı celāl ile cemālin o şehūñ
Kıpladı cān vü teni cümle huzū^ç ile huşū^ç
3. Geh elin öpüp o şehūñ geh sür ayağına yüzün
Kıbledür gāh sücūd eyle dilā gāh rükū^ç
4. 'Adl u dād it kerem it 'aşık u şādıklarūña
Kılma ey pādīşeh-i mülk-i ḥasen zülme rucū^ç
5. Rūhiyā fāide ne dürr ü güher nazm itsek
Çün degül yār huzūrında kelāmuñ mesmū^ç

⁸³ 62. / 178^b

(2b) vü M : ile D // (3a) öpüp M : öp D // (3b) gāh M : gāhi D // (4a) it kerem M : eyle begüm D

62. Nesre Çeviri

1. (O güneş yüzlü sevgili) seher vakti evinden ne zaman çıktı (doğdu)? Göz dayanamadı, onun ortaya çıkışına gözyaşları döktü.
2. O güzeller şahının güzel ve azametli yüzünü görünce, bütün can ve teni baştan sona huzur ve huşu kapladı.
3. Ey gönül! Kible yeri olan o şaha bazen secde edip bazen rükû ederken, bazen o şahın elini öpüp bazen de ayağına yüzünü sür.
4. Ey güzellik mülkünün padişahı! Sana âşık ve sadık olanlara adaletli, insafli ve cömert ol, onlara karşı tekrar zulme düşme.
5. Ey Rûhî! Sevgilinin huzurunda kelamın dinlenmeye değer olmadığından inci, cevher saçan şiir de nazmetsek ne fayda?

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şāh-beyt-i hüsñüñe ol gün ki oldum muṭṭali^ç
Bildüm ey meh maṭla^ç-ı hürşid seyrin mümteni^ç
2. Öyle ḳattāluñ elini ṭutmaḳ olur mı neyleyin
Tiḡ-i ḡamzeñ cāna zaḥm urmaḳdadur lā-yenḳaṭi^ç
3. Bāb-ı rızḳa hüsñ-i ḥaṭ miftāḥ imiş çün ey ḡöñül
Ḥaṭṭ-ı yāra ṭālib ol olmaḳ dilerseñ muntefi^ç
4. Çarḥa çıḳmış ṭotalum şūfī riyāzetle ne sūd
Ḳapuña yüz sürmedin olmaḳ ne mümkin mürtefi^ç
5. İstimā^ç-i şı'r-i Rūḫī feyzden ḥāli degül
Çoḡ me'ānī kesb ider ḥāl ehli olsa müstemi^ç

⁸⁴63. / 178^b

(1a) oldum M : oldu D // (5b) me'ānī kesb ider ḥāl ehli olsa M : şafā kesb eyler ehli-i ḥāl olunca D

63. Nesre Çeviri

1. Ey ay yüzlü sevgili! Güzelliğinin şah beytini öğrendiğim günden beri güneş (yüzünün) matlarını (doğuşunu) seyretmek mümkün değil.
2. Kan akıtıcı sevgilinin gamzesinin okları devamlı bizi yaralamaktadır. Ne yapalım, o katile dur demek olur mu?
3. Ey gönül! İstifade etmek isterse, sevgilininhattına (ayva tüyüne) talp ol. Hüsn-i hat, rızık kapısının anahtarı imiş.
4. Sûfi, kuru bir ibadetle gökyüzüne çıksa ne fayda, kapına yüz sürmeden yüksek mertebeye erişmek de ne mümkün.
5. Rûhî'nin şiirlerini dinlemek (her daim) feyiz vericidir. Eğer hal ehli dinlerse çokça manalar elde eder.

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Velehü Harfü'l-'ğayn

1. Tāze gül şevkıyla yaqdı ey gönül her tāze dāğ
Sen dağı yaq tazelər şevkıyla yer yer tāze dāğ
2. Korkum andadur ki dirler bā'ış-i hicrān olur
Yandururdum cismüme yoksa serāser tāze dāğ
3. Şevk odıyla nice 'āşıklar vücudın yaqmasun
Yaqa bir meclisde kim destine dilber tāze dāğ
4. Düddan encüm görünmezdi felekde şubha dek
Ey gönül yaqduñ bu gice yine beñzer tāze dāğ
5. Tāze 'āşık olduğın inkār ider Rūhī velī
Tāze 'āşık olmasa gögsinde neyler tāze dāğ

⁸⁵64. / 178^b

(3b) destine M : gögsinde D // (4b) ey gönül yaqduñ M : yaqdı bir 'āşı D // (5b) gögsinde M : elinde D

- D'da 9 beyittir. M'da olmayan beyitler şunlardır:

Efser-i zerrīn-mihre yeridür baş egmesem
Yaqdı ol gül farkuma mestāne bir ter tāze dāğ

Bir şehūñ abdālıyuz kim nār-ı şevkıyla yaqar
Tekye-i 'ışkında her gün biñ qalender tāze dāğ

Sine micmer aḥker-i sūzānı dāğ-ı hūn-feşān
Olmuş ol micmerde yer yer qurş-ı 'anber tāze dāğ

Vaşf-ı hāl-i yārdur hep sözden hāli degül
Olsa şi'rümde 'aceb midür mükerrer tāze dāğ

64. Nesre Çeviri

1. Ey gönül! Her taze yara, taze gül arzusuyla yaralandı, sen de taze güzeller arzusuyla (vücudunda) yer yer yara izi aç.
2. Vücudumu baştanbaşa taze yaralarla yandırdım (ama) ayrılığa sebep olacağını söylediklerinden, bundan korkarım.
3. Bir mecliste güzel dilber eline taze yara açarsa (buna şaşırma, zira) arzu ateşiyle vücudunu yakmayan âşık yoktur.
4. Ey gönül! Bu gece yine aynı yaralardan yaktığın için, o yaralardan çıkan dumandan dolayı sabaha kadar gökyüzünde yıldızlar görünmezdi.
5. Ey Rûhî! Senin genç bir âşık olduğunu inkâr ederler ancak âşık olmadan göğsünde taze yara olur mu?

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Sākiyā gül mevsimidür bāğdan gitmez ayağ
Böyle mevsimlerde dāmen-gīr olurmış řaħn-ı bāğ
2. řubħdem gülzārda çāk-ı girībān eyledüm
Dāğ-ı ħüninüm görünce çekdiler güller kıulağ
3. Rūzgār oldu muħālif ħāl bir yüzden daħı
İtdiler gül mevsiminde bāde-i nāba yasağ
4. Ol gül-i ra'nā gelür bezm-i çemende 'ıyş ider
řubħa dek yer yer yaқarlar lāleler her şeb-çırāğ
5. Ğonca vü gül cennet itmiř řutalum bāğı ne sūd
Kūy-ı dildārı kıoyup Rūħī ne bāğ ister ne rāğ

⁸⁶65. / 178^b – 179^a

(2b) dāğ-ı ħüninüm görünce çekdiler güller kıulağ M : itdiler gül mevsiminde bāde-i nāba yasağ D // (3b) itdiler gül mevsiminde bāde-i nāba yasağ M : dāğ-ı ħüninüm görünce çekdiler güller kıulağ D // (4b) yaқarlar M : D'da yok // (5a) Ğonca degül cennet itmiş şutalum bāğı M : bāğ u rāğı cennet itmiş ney-bahār ammā D

65. Nesre Çeviri

1. Ey sâkî! Gül mevsimi olduğundan ayağımız bağdan gitmez (kadeh bağdan eksik olmaz), böyle mevsimlerde bağın avlusu (bu durumdan) şikâyetçi olurmuş.
2. Sabah vakti gül bahçesinde yakamı yırtınca, güller kanlı yaramı görüp (Allah esirgesin temennisiyle) kulak çekmeye başladılar.
3. Zaman muhalif bir hâlde olduğu için, bahar mevsiminde içkiye yasak koydular.
4. O güzel gül yeşillik meclisinde zevk u safâya dalar, laleler ise sabaha kadar yer yer kandil yakarlar.
5. Farz edelim ki gonca ve güller, bağı cennete çevirmiş. Rûhî sevgilinin diyarını terkedip ne bağ ister, ne de bahçe.

66⁸⁷

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Velehü Harfü'l-fā

1. Ğayrılar yār ihtilâından bulur gerçi şeref
Olur ammā ğayrıyla yāruñ geçen 'ömri telef
2. Ārzü-yı buse-i la'lüñle kan oldu yürek
Dolular şun durma ey sākī tekellüf ber-ţaraf
3. İşidüp deryāda eşkümden dehānuñ vasfını
Ey dür-i yektā kulağdan 'aşık olmuşdur şadef
4. Var ise şāh-ı hayālüñ geldi bāğ-ı dīdeme
Çekdiler müjgānlarum serv-i şanavber gibi şaff
5. Gir semā'a diyü hiç şūfiye minnet eyleme
Rūhiyā şabr it hele bir yere gelsün nāy u def

⁸⁷66. / 179a

66. Nesre Çeviri

1. Gerçi rakipler sevgiliyle görüşmekten şeref duyarlar ama sevgilinin onlarla geçirdiği ömür boş yere harcanmış olur.
2. Ey sâkî! Bu yürek,kırmızı dudağını öpme arzusuyla kanlandığından, gösteriş yapmadığı anlaşıldı. Onun için sen kadehlerimizi doldur.
3. Ey biricik inci! Sedef, senin ağzının vasfını gözyaşından işitip sana kulaktan âşık oldu. (Sana duyma yoluyla âşık olmuştur.)
4. Hayalin, göz bağma geldiğinde kirpiklerim serviler gibi saf olup dizildiler.
5. Ey Rûhî! Sûfiye semâ yap diye hiç minnet etme, sabret, hele ney ile def bir araya gelsin (o zaman gör).

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Cān virse seyrine n'ola 'uṣṣāk-ı sīne şāf
Şehr-i melāhatuñ göbegidür o sīm-nāf
2. Şanmañ ki irdi vesmeden ebrū-yı yāra reng
Düzdi o tiğ-i sīnesine bir siyeh ğılāf
3. Dildādelerle şulha o şem' olmasaydı mùm
Olmazdı haṭṭı ğamzesine māni'-i me'āf
4. Öldürmege raķibi bugün va'de eylemiş
Ol va'de şād iderdi bizi olmasa hilāf
5. Mest-i şarāb-ı vahdet olan şāfī dillerüz
Biz kanden ü mülāzemet-i ehl-i i'tikāf
6. Vaşf-ı haṭında kā'ide-i tarz-ı hāş ile
Ṭa'n-ı 'avāma yer kıomadı ṭab'-ı mūşikāf
7. Rūhī hasūda aşma kıulaķ eyle şükr kim
Virmiş küdüret aña Hūdā saña ṭab'-ı şāf

⁸⁸67. / 179a

(1a) seyrine n'ola M : n'ola seyrine D // (2b) tiğ-i sīnesineM : tiğ-i tize yine D // (3a) şüh
şem' M / meyl : mùm M

67. Nesre Çeviri

1. Saf gönüllü âşıklar sevgiliyi seyre dalmak için canlarını verseler ne olur, zira o gümüş tenli sevgili güzellik şehrinin göbeğidir.
2. Sevgilinin kaşına siyah rengin sürmeden geldiğini sanmayın, o göğsünün kılıcına siyah bir kın koydu.
3. O şuh güzel, âşıklarıyla sulha meyilli olmasaydı onun hattı, gamzesinin savaşına mani olur muydu hiç?
4. Bugün rakibin öldürülmesine söz veren (sevgilinin) bu vaadi, ters giden bir durum olmadığı müddetçe bizi memnun edecektir.
5. Biz birlik şarabıyla mest olan temiz gönüllüleriz. Biz kandan ve itikâfa girmiş ibadet ehliyiz.
6. Her şeyi didik didik eden tabiatımız, sevgilinin ayva tüyünün vasfını kendine özel kurallarla (anlattığında) halkın kınanmasına fırsat vermedi.
7. Ey Rûhî! Hasetçi (kıskanç) kişiye kulak asma, Allah'a şükret. Çünkü ona kaygılar ve tasalar vermiş, sana ise temiz bir yaratılış.

mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün

Muzâri' - - + / - + - - / - - + / - + - -

Velehü Harfü'l-kâf

1. Dünyâda eglenilmez cāy-ı melâmet ancak
Kâmil geçenleri hep ehl-i dâlâlet ancak
2. Hep irtifâ'-ı kadre düşmüşler ehl-i dünyâ
Bildükleri ma'ârif maḥż-ı cehâlet ancak
3. Mâla ḥarîş olup ḥalk iḥsândan el çeküpdür
Tıynetlerinde olan muḥlak rezâlet ancak
4. Taḥîk-i men'arefde erbâb-ı 'aql ḥayrân
Esrâra vâşkıfı olmak bir özge ḥâlet ancak
5. Şıdk ehline ne lâzım seccâde ile tesbîḥ
İzhâr-ı şeyd ü zerke anlar bir âlet ancak
6. Âsân idi raḳîbüñ maḥv eylemek vücūdın
Ol seng-i dilden olsa bir istimâlet ancak
7. Rūḥî müdâm sāğar lâzımdur elde yoksa
Dünyâda eglenilmez cāy-ı melâmet ancak

⁸⁹68. / 179^a – 179^b

68. Nesre Çeviri

1. Dünyada eğlenilmez, burası sadece kınanma yeridir. Burada kâmil insan olarak geçinenler ancak doğru yoldan sapmışlardır.
2. Her zaman kıymetlerini yüceltmenin peşine düşen dünya düşkünü kişilerin bildiği şeyler sadece cahillikten ibarettir.
3. Mala – mülke tamah edip, halktan yardımlarını çekenlerin mayalarında sadece kesin bir rezillik vardır.
4. “Men ‘aref” sırrını bilmek başka bir hal olduğundan, akıl sahipleri “men ‘aref” sırrının ortaya çıkarılmasına hayran kalırlar.
5. Allah’a gönülden bağlı olan sadık kişilere seccade ve tesbih lazım değildir. Onlar ikiyüzlülüğü gösteren malzemeden ibarettir.
6. O taş gibi sert gönülden sadece bir teselli gelse, vücudu mahvetmek kolay olur.
7. Rûhî! (Elimizde) devamlı içki kadehi olması lazımdır, yoksadünyada eğlenilmez, (çünkü) orası sadece kınanma yeridir.

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Umaruz iden bugün iki cihānı var yok
İde yarın hayr u şerle cism ü cānı var yok
2. Pençe ursa mihr-i hüsnüñle bilürdi haddini
Şem'-i bezm-efrüz kim tāb u tūvānı var yok
3. Hāh zinde hāh küşte-cām gamuñla eglenür
Halk-ı 'ālem āşikārā vü nihānı var yok
4. Eylerüz 'arz-ı maḥabbet yāre ammā ey raḳīb
Sende bende derd-i 'ışk-ı cān-sitānı var yok
5. Dutmasa dīvāne göñlüm n'ola bir yerde mekān
Lā-mekān itmiş anı ol kim mekānı var yok
6. Mālımız yoḳsa yoluñda cāna ḳalmazlardanuz
Hep fedā'dur yoluña ey rūḫ-ı şānı var yok
7. Rūḫiyā ḫāl ehline yār olmayan naḳş-ı güzel
Şüret-i dīvārdur kim cism ü cānı var yok

⁹⁰69. / 179^b

(1b) şerle cism ü cānı M : şerr-i mey-keşānı D // (2b) efrüz kim M : efrüza D // (3a) küşte-cām M : mürde hep D // (7b) dīvārdur kim M : dīvāra beñzer D

69. Nesre Çeviri

1. Dünya ve ahireti bugün yaratan Allah'tan umarız ki; Bugün var ettiği vücudumuzu ve canımızı yok etsin ve yarın hayır ve şerle yaratsın.
2. Eğer (senin) güzellik güneşinden bir pençe vurulsaydı, gücü ve parlıtısı ile meclisi aydınlatici mumun, haddini bilirdi.
3. İster canlı isterse ölü bütün insanlar senin aşkınla gizli saklı veya açıkça eğlenir.
4. Ey Rakip! İkimiz de sevgiliye aşkımızı arz ederiz amma aşk derdi sende yok, bende var.
5. Mekândan münezzeh olan Allah gönlümü mekânsız etmiş, divâne gönlüm bir yeri mekân tutmasa buna şaşılır mı?
6. Ey ikinci ruh, şarap, aşk! Senin yoluna bütün varımız yoğumuz fedâdır, malımız yoksa canımızı veririz ona tamah etmeyiz.
7. Ey Rûhî! Ehl-i hâl olan kişilere yâr olmayan o görünüşü güzel sevgili; bedeni, ruhu olmayan duvardaki resim gibidir.

mefā ʿilūn mefā ʿilūn mefā ʿilūn mefā ʿilūn

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Maḥabbetden eṣer yokḥūb-rūlar bī-vefā ancak
Hemān mihr ü maḥabbet didüğüñ derd ü belā ancak
2. Belā-yı ʿiṣḩdan olmuṣ degül bir kimse hiç āzād
Kimi görseñ cihānda ol belāya mübtelā ancak
3. Gerek ṣāh ol gerekse bir fenā-fillāh dervīṣ ol
Cihān bir kimseye ҡalmaz ser-āncāmı fenā ancak
4. Olanlar devlet-i dünyāya ṯālib rāḩat olmazlar
Yine faḩr ü fenāya sālik olmaḩ bir fenā ancak
5. Dirīḩ itmez vefāsın ḡayrımızdan olıcaḩ pīṣe
Saña maḩṣūṣdur cevır ü cefāsı Rūḩiyā ancak

⁹¹70. / 179^b

(2a) hiç āzād M : āzāde D // (4b) sālik M : mālīk D / fenā M : ṣafā D // (5a) ḡayrımızdan olıcaḩ M : ḡayrılardan ol cefā D

70. Nesre Çeviri

1. Sevgiden eser olmayan, güzel yüzlüler vefâsızdır. Ancak sevgi dediğin ise sadece dert ve beladır.
2. Hiç kimse aşk belasından kurtulamamıştır. (Zaten) dünyada kimi görse bu aşk belasına bağlanıp kalmıştır.
3. İster sultan istersen de fenâ-fillah mertebesine erişmiş bir derviş ol, (şunu bil ki); dünya kimseye kalmaz. Çünkü onun macerası (akıbeti) yok olmaktır.
4. Dünya nimetlerini isteyenler, rahat yaşayamazlar. Yine fakirlik ve fanilik yoluna girmek ancak benliği yok etmekle olur.
5. Ey Rûhî! O (sevgilinin) huyu şöyledir ki; biz hariç kimseden vefasını esirgemez, onun cevri ü cefâsı ancak senin içindir.

mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Mesrûrdur o dil ki ola mest-i şarâb-ı ıışk
Ma'mûr olur o hâne ki ola harâb-ı ıışk
2. Ma'nâya vâkıf itdi bizi ğamzeñ olalı
Hâllâl-ı müşkilât-ı rümûz-ı kitâb-ı ıışk
3. Çekdi kemend-i şevk ile eflâka zerre-vâr
Toprakdan götürdi bizi âfitâb-ı ıışk
4. Yâ vir cevâbumı yâ sū'âl it cevâbuñ al
Ey münkir-i sū'âl u cevâb-ı me'âl-i ıışk
5. Bilsün cihânda Rûhî-i maḥzûnı bilmeyen
Efgende-i bende-i şeh-i 'âlî-cenâb-ı ıışk

⁹²71. / 179b

(1b) olur M : ma'mûrdur D // (4b) sū'âl u cevâb-ı me'âl-i M : me'âl-i sū'âl u cevâb-ı D // (5b) bende M : der D

71. Nesre Çeviri

1. Aşk şarabıyla mest olan gönül mutludur. Aşk ile harab olan hâne ise ma'mur olur.
2. Ey sevgili! Gamzen aşk kitabının sırlarını çözeli bizi de manaya vakıf etti.
3. Aşk güneşi bizi topraktan çıkardı, bir zerre gibi şevk kemendiyle feleklere yükseltti.
4. Ey aşk kavramının soru ve cevabını reddeden kişi! Ya cevabımı ver ya da sen soru sorup, cevabını al.
5. Bu dünyada mahzun Rûhî'yi tanımayanlar tanısın. O, aşkın makamı yüce şahının yıkılmış kölesidir.

mefā 'īlün mefā 'īlün mefā 'īlün mefā 'īlün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

Velehü Harfü'l-kāf

1. Düşüp mestāne baħr-ı şevķine ol dürr-i nāyābuñ
Şafāsın şubħa dek sürdüñ bu gice 'ālem-i ābuñ
2. Senüñle yerde gökde kim bugün bahşı cemāl eyler
Gül-i aħmerse pek rengin meh-i enverse bī-tābuñ
3. Beni şevķ-i ruħuñbīdārluķzevķineşalmıñdur
Bilür zevķüm şafāsından geçenler 'ālem-i ħābuñ
4. İki gün şehsüvārum semt-i istiğnāda cevelān
Eger kılmaķ dilersen farkın[ı] a'dādan eħibbābuñ
5. Ğam-ı dünyā vü 'uķbādan cem-i vaķt olsa kırtulmaz
Meded keyfiyyetin başdan çıkarma bāde-i nābuñ
6. Esīr-i şehvet olma sūz-ı 'ıřķ istersen ey Rūħī
Bilürsüñ ülfeti mümkün degildür āteş ü bāduñ

⁹³72. / 179^b – 180^a

(1a) ol M : D'da yok // (2b) pek rengin M : üftādeñ D // (3a) şevķ M : zevķ D // (4a) cevelān M : cevlān it D // (6b) bāduñ M : ābuñ D

- D'da 7 beyittir. M'da olmayan beyit şudur:

Mükedder kılma ħab'üñ geşt-i ümmīd olmaya ħāşıl
Kimüñ rāyınca gördüñ döndüğün bu köhne dölābuñ

72. Nesre Çeviri

1. Ey âşık! O eşi bulunmaz incinin şevk denizine sarhoş olup düştün, bu gece şu âlemin sefâsını sabaha dek sürdün.
2. Seninle yeryüzünde güzellikte iddialaşan kızıl gül çok renkli, gökyüzünde iddialaşan parlak ay ise güçsüzdür.
3. (Senin) yanağının verdiği keyif (ben âşığı) uyanık hâle getirmiştir ki (zaten) sevgilinin rüyâ âlemine dalıp, keyiflenenler benim de keyifli hâlimin sebebini anlarlar.
4. Ey şehsuvar! Eğer dostla düşmanın farkını ayırt etmek istiyorsan, iki gün naz semtinde dolaş.
5. Dünyanın ve ahiretin üzüntüsünden zamanın hükümdarı olan Cem bile olsa kurtulamaz. Medet et, sakın saf şarabın verdiği keyifliği baştan çıkarma.
6. Ey Rûhî! Eğer aşk ateşi istersen şehvetin esiri olma, (zira) bilirsin ki ateş ve rüzgârın dostluğu mümkün değildir.

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + - -

1. Āh idüp 'ārızı yādıyla o gül-pīrehenüñ
Şahn-ı gülşende seher otın uçurdu çemenüñ
2. Göricek kalmadı şabrum ruhuña beñzetdüm
Kati nazüklügi var idi bugün yāsemenüñ
3. Durmuşuz ditremege derd ile kōrkutma bizi
Kaçmazuz yanmadan ey meh teb-i 'ışkuñla senüñ
4. Şübhemüz yok diseler ğayba eger hüküm iderüz
Görmedi tütüye tercihkılanlar dehenüñ
5. Şā'ir oldur ki söze rüh vire Rūhī-vār
Lebi vaşfın idicek sen büt-i şīrīn-suhenüñ

⁹⁴73. / 180^a

(1a) yanında : yār ile M // (3b) meh M : şeh D //

73. Nesre Çeviri

1. O gül gömlekleli güzelin yanağının yanında âh edip, gül meydânında çemenin otunu uçurdular.
2. Bugün (âşık) nazik bir tabiatı bulunan yasemin çiçeğini görünce, daha fazla sabredemedim, onu yanağına benzettim.
3. Ey ay yüzlü sevgili! Bizi dert ile korkutma, biz aşkından titremeye başlamışız zaten.
4. Gayba hükmederiz deseler, bundan şüphe etmeyiz, inanırız. Zira tûtîyi tercih edenler senin ağzını (onun konuşmasını) görmediler.
5. Şair, senin gibi tatlı sözlü put gibi güzelin dudağını vafedince, Rûhî gibi söze ruh veren (biri olur).

müfte'ülün müfte'ülün fâ'ilün

Serî' - + + - / - + + - / - + -

1. Hû diyüp olsam yeridür sîne-çāk
Hây meded ğam bizi kıldı helāk
2. Baht nedür baht-ı müsâ'id nedür
Âhir olur çün yerimüz zir-i hāk
3. Ölmeyeyin yitmeyeyin neyleyim
Nice bir itsün beni ğam derd-i nāk
4. Pāk gelür pāk gider gül gibi
Kime virilse ezeli'ışk-ı pāk
5. Rūhiyi öldürmege kaçd eyledüñ
Ger ğarazuñ rûh ise Rūhî fedāk

⁹⁵74. / 180^a

(1a) yeridür M: demidür D // (1b) bizi M: beni D // (2a) baht M: taht D // (3a) neyleyeyim
M: neyleyeyin D // (5a) eyledüñ M: itmeden D

- D'da 7 beyittir. M'da olmayan beyitler şunlardır:

Gizlü degül kimde ki vardur bu 'ışk
Gül gibi elbette olur sîne-çāk

Bāk ide şânmañ beni öldürmeden
Vây sizi neyler o hünide bāk

74. Nesre Çeviri

1. Allah'ı zikrederek yüreğim yaralansa yeridir, yardım edin ki bu gam bizi helak etti.
2. Yerimiz sonra toprağın altı olduğu için nasip nedir, uygun nasip nedir ki? (Bir önemi yoktur)
3. Bu keder beni böyle üzüntülü edince, ben ölmeyeyim, kaybolmayayım da ne yapayım?
4. Elest bezminin temiz, saf aşkı kime verilirse verilsin, o temiz geldiği gibi temiz de gidecektir.
5. (Ey sevgili!) Rûhî'yi öldürmeye kast eyledin. Eğer maksadın ruh ise, Rûhî (sana) fedâ olsun.

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Kırsa 'uşşākı n'ola gīsū-yı pür-çinüñ senüñ
Kim anı virmez ele şaqlar 'araq-çinüñ senüñ
2. Biñ şiken her tār-ı mūda her şiken bir murğa dām
Başa çıkmaz zūlf-i müşkinüñle miskinüñ senüñ
3. Söyleşilmez tengdür dirlerse olma muztarib
Teng ise tenüñ şekerdür la'l-i şirünüñ senüñ
4. Gül gül açılmış táb-ı mey-i gülzārda dönmiş ruqlaruñ
Hārdur ey gönca-fem hayfā ki gül-çinüñ senüñ
5. Miskden bir noқта koymış adını hāl eylemiş
Hāme-i kudretüñe yazmış haṭ-ı miskinüñ senüñ
6. Bāğa var bülbüllerüñle gül açıl kim eylesün
Biñ güli üftāde her gül-berg-i renginüñ
7. Öykinürse ol sehī-қaddüñ dür-i dendānına
Ey felek biñ pāre olsun 'ıqd-ı pervinüñ senüñ
8. Böyle şir-i ter dir evşāfuñda Rūhī çok mıdur
Olsa ger bī-çāreye bir qurı taḥsinüñ senüñ

⁹⁶75. / 180^a – 180^b
(8b) ger M : bu D

75. Nesre Çeviri

1. Sevgili! Senin ıslak buklelerini saklayıp kimseye vermeyen âşıkların (kalbini) o buklelerle dolu saçın kırsa ne olur?
2. Sevgili! Saçının telinde bin büklüm, her buklen bir kuşa tuzaktır, senin fakir, aciz âşığın mis kokulu saçlarınla baş edemez.
3. Sevgili serttir, onunla söyleşilmez derlerse, bundan rahatsız olma, (zira) görünüşün sert ise de tatlı dudağın şekerdir.
4. Ey gonca dudaklı sevgili! Yanakların gül bahçesi şarabının gücüyle gül gibi açılmış, (ama) yazık ki gül gibi olan buklelerin (aslında) dikendir.
5. Misk kokulu mürekkepten bir nokta koyup adını “ben” yapmış. Kudret kalemiyle misk kokulu hattını (ayva tüyelerini) yazmış.
6. (Ey gül!) Bağa git, orada gül, açıl ki her renkli ve güzel kokuku yaprağın bin gülü, âşığı eylesin.
7. Ey felek! Ülker yıldızı o uzun boylu sevgilinin inci dişlerine öykünürse bin parça olsun.
8. Rûhî senin (güzelliğinin) vasfını söylemek için taze şiir söyler. Eğer bu çaresiz âşığa kuru bir takdir edersen, bu çok mudur?

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şanma gelmekle haṭuñ cān u dil olmaz māyilüñ
Kāfirem ey şūḥ eger dünyāya virsem bir kıluñ
2. Haṭṭ-ı sebzüñ virdiçün 'āşıqlara haṭṭ-ı emān
Şalsun elden hañçerin min-ba'd çeşm-i kıattāluñ
3. Gördi yoḡ yāḡūtda la'lüñde olan ḡüsn-i haṭ
Bir iken biñ oldı meyli la'lüñe cān u dilüñ
4. Rūy-ı yāri ol iki zülfi bu haṭṭ-ı sebz ile
Bir mecdūla ḡüsn-i haṭla yazılı muşhaf bilüñ
5. Baḡş iderdüñ 'ışḡı aḡyāruñ mecāzıdur diyü
Geldi haṭṭı Rūḡiyā çıkdı beyāza müşkilüñ

⁹⁷ 76. / 180^b

(4a) zülfi bu haṭṭ-ı sebz ile M: zülf ü haṭṭ-ı nev-ḡizile D // (4b) mecdūla M: mücellid D / yazılı M: yazalı D

76. Nesre Çeviri

1. Ey nazlı sevgili! Senin bir tüyünü dünyaya verirsem, kâfir olayım. Ayva tüylerin çıktı diye can ve gönül sana meyletmez zannetme.
2. Taze taze tüylerin âşıkları affedip, yardım ettiği için, bundan sonra katil gözlerin elinden hançeri bırakabilir.
3. (Sevgilinin) kırmızı dudağındaki o güzel hattın (ayva tüyelerinin güzelliği) yakutta (bile) olmadığını gören (âşığın) can ve gönlünün, o kırmızı dudağa olan hayranlığı bir iken bin oldu.
4. Yârin yüzünde iki saç buklesi ve ayva tüyleriyle mükemmel bir hüsn-i hatta yazılmış Mushaf bilin.
5. Ey Rûhî! Aşk, rakibin hâlinin tersidir (diye) söyledin, sevgilinin tüyleri (hattı) açığa çıkınca, senin de söylediğin doğru çıktı.

mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Yine derd ü ğam-ı hicrāna düşdük
Ne hicrān āteş-i sūzāna düşdük
2. Olup Leylī-i zülf-i yārdan dūr
Yine Mecnūn gibi yabana düşdük
3. Çeker dīvānesin zencīr-i zülfe
Anuñçün biz dağı dīvāne düşdük
4. Degül mümkün oñılmağ zaḥm-ı firqat
Diriğā derd-i bī-dermāna düşdük
5. Ğam-ı hicr ile ölseñ aduñ añmaz
'Aceb bī-merḥamet cānāna düşdük
6. Giçer evkātımız fikr-i ruḥıyla
Ḥayāl-ı ravza-i rıdvāna düşdük
7. Felek kıldı bizi āzürde Rūḥī
Yine derd ü ğam-ı hicrāna düşdük

⁹⁸ 77. / 180^b

(3a) zülfe M : 'aşğa D

77. Nesre Çeviri

1. Yine dert ve ayrılık gamına düştük, (aslında) düştüğümüz ayrılık gamı değil, biz yakıcı bir ateşe düştük.
2. Yârin saçının karanlığından uzaklaşıp, Mecnun gibi çöle düştük.
3. Sevgilinin saçlarının zincirinden dolayı zincire vurulan divâneleri görünce, biz de o zülfün zincirine divâne olduk.
4. Ayrılık yarasının şifa bulması mümkün değildir, yazık bize ki biz dermansız bir derde düştük.
5. Acaba ayrılık gamıyla ölsen de adın anılır mı? (Zira) biz merhametsiz bir sevgiliye kendimizi kaptırdık.
6. Rıza bahçesinin hayaline düşünce, sevgilinin yanağının düşüncesiyle vaktimizi geçirir olduk.
7. Rûhî! Felek bizim kalbimizi kırdı, biz de yine dert ve ayrılık gamına düştük.

fe'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ılün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Dil nedür bülbül-i şeydāsı gül-i aḥmerüñüñ
Cân nedür t̄üṭī-i şīrīn-suḥanı şekkerüñüñ
2. Telḥ-kām olur olan ṭālibi şīrīn-lebüñüñ
Zevḳ ider ḳānī' olan luṭfına nergislerüñüñ
3. Ne revā la'lüñi pūs itdüresin aḡyāra
Ḳadrini ḥāka berāber idesin gevherüñüñ
4. Ser-i kūyuñda gönül özleme seyr-i çemeni
Hıç deprenme ki a'lālıḡı vardur yerüñüñ
5. Dem-cān-ı baḥş ile Īsā-yı zamānsın bilürüz
Ḥāşılı küştesiyüz hep leb-i cān-perverüñüñ
6. Nice teşbīh ideyin mihr-i cihān-tābı saña
O da yüz şevḳ ile üftādesi ḥāk-ı derüñüñ
7. Rūḫiyā hep eşer-i feyz-i maḥabbetdür kim
Tāzeler māyilidür gül gibi şī'r-i terüñüñ

⁹⁹78. / 180^b

(1b) şekkerüñüñ D : Mecmuada "kef" harfi unutulmuş // (2b) nergislerüñüñ M : çeşm-i terüñüñ D // (3a) pūs M : vaşf D // (4a) gönül özleme seyr M : iñen gözleme serv D // (4b) deprenme M : depretme D

78. Nesre Çeviri

1. Ey sevgili! Gönül, senin gül gibi kırmızı yanağının deli bülbülü, can ise şeker (dudağının) tatlı sözler söyleyen tûtîsidir.
2. Tatlı dudağının talibi olanlar, kederlendiği gibi, cazibeli gözlerinin lütfuna kanaat edenler (de) zevk alır.
3. Kırmızı dudağını rakibe öptürmek sana yakışır mı? Cevherinin kıymetini toprakla bir edersen, (değer mi?)
4. Ey gönül! Sevgilinin semtinde yeşilliği seyretmeyi özleme ve sevgilinin semtinin yüceliği olduğundan sakın kıpırdayıp bir yere gitme.
5. (Biliriz ki) nefes bahşetmekte zamanın İsa'sı gibisin, kısacası biz (âşıkların olarak) senin ferahlandıran dudaklarının kurbanıyız.
6. Dünyayı aydınlatan güneşi sana nasıl benzeteyim, o dahi senin kapı eşiğinin şevkli düşkünüdür.
7. Ey Rûhî! Senin şiirlerin muhabbet feyzinin eserleri olduğundan gül gibi tazeler senin taze şiirine hayrandır.

79100

fe'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ılün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Hıncerin belde göricek bire ğaddār didük
Ne didük s̄inemüzi karşı dutup yār didük
2. Başladuñ cevr ü cefā itmege üftādelere
Yañlış itdük saña biz yār-ı vefā-dār didük
3. Tarz-ı reftārda gördük revişüñ şāhāne
Hūblar içre habībüm saña hunkār didük
4. Günümüz geçdi ğam-ı hicr ile inşāf bize
Ne gelüp yüzüñe turduk ne cefākār didük
5. Terkiñ urmaz çapuñuñ bunca ki redd eylersin
Hele bu bābda biz Rūhiye bī-ār didük

¹⁰⁰79. / 181^a

D'daki 4 ve 5. beyit ile M'daki 4 ve 5. beyitler farklı. M'daki 5.beyit mahlas beyiti iken, D'da mahlas beyiti yoktur.

79. Nesre Çeviri

1. Hançerini belinde görünce hey gaddar dedik, ama ne dediysek göğsümüzü karşı tutup, yine de yâr dedik.
2. Bîçâre âşıklara cefa çektirmeye başlayınca, sana vefalı sevgili derken yanlışa düştüğümüzü gördük.
3. Sevgilim! Yürüyüş tarzının şahane olduğunu gördükten sonra, güzeller içinde sana sultan dedik.
4. Ayrılık derdiyle günümüz geçti fakat biz bunu ne yüzüne söyledik ne de senin için cefâkâr dedik.
5. Bunca zaman reddettiğin hâlde, biz de Rûhî'ye arsız dediğimiz hâlde o (kapını) terk etmemiştir.

mefā ʿilūn mefā ʿilūn mefā ʿilūn mefā ʿilūn

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Ğinā ehlin koyup bu deñlü faḡrumla bana geldüñ
Alup göñlüm enisüm olduñ ey ğam safā geldüñ
2. Seni ey miḡnet dil-gīr gördük istemez kimse
Düşüp derd-i firāḡuñ yanına bizden yana geldüñ
3. Ḳadīmī yāre beñzersin ne bu germiyyet ey ğuşşa
Saña meyl itdi ṭab‘um baña ḡayli āşinā geldüñ
4. Murādı cānumı almaḡdı çokdan ol ḡaşı yānuñ
Sen ey tīr-i belā-yı hicr ile bildüm kim aña geldüñ
5. Saña maḡşuşdur Rūḡī maḡabbet şīvesi güyā
Gelende ‘āleme ter şīve-kāra mübtelā geldüñ

¹⁰¹ 80. / 181^a

(1a) faḡrumla M : faḡrile D // (2b) ğam M : ğam sen D // (2b) bizden M : benden D // (3b) ṭab‘um M : göñlüm D // (4b) kim M : ki D // (5b) ter M : bir D

80. Nesre Çeviri

1. Zenginliği bırakıp, bu denli fakirliğime rağmen bana gelen ve gönlümü alarak dostum olan ey gam! Sen hoş geldin, sefa geldin.
- 2.Ey sıkıntı! Seni kimse istemedđi için, seni gönlü kırgın gördük. Ayrılık derdiyle beraber bizim yanımıza geldin.
3. Ey hüznü! Eski bir sevgiliye benzersin, bu hararet de nedir? Bana oldukça tanıdık geldiğinden tabiatım sana gönül verdi.
4. Sevgilinin kaşının çatıklığından canımı almaya niyetlendiğini anladım. Ey ayrılık belâsının oku! Sen onun için (canımı almaya) geldin.
5. Rûhî! Âleme taze cilvelinin müptelası olarak geldiğin için, güya muhabbet işvesi sana mahsusmuş.

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes +- +- / + + - - / + - + - / + + -

1. Yüzine perde olan zülf-i müşk-bârı görüñ
Bizi ne қара güne қoydı rüzgârı görüñ
2. Semend-i nâz ile 'uşşâkı çignüp gideyor
Meded ne âfet olupdur o şeh-süvârı görüñ
3. Ğam-ı firâkla ey hâlimüz şoran aḥbâb
Bizi bu hâle şalan şūḥ-ı şive-kârı görüñ
4. Gelür o ğonca fem ey hemdemân-ı meclis-i yâr
Raḳīb-i ḥârı hemân aradan çıkarı görüñ
5. 'İzârı şevḳi ile lâle sîne-çâk olmuş
Ne al қana boyanmış o dâğdârı görüñ
6. Suḥanda çarb-ı meşel Rûḫiye müsellemdür
Bu sikke-ḥânedede ol kâmilü'l-'ıyârı görüñ

¹⁰²81. / 181^a

(1b) koydı M: kodı D // (2a) çignüp M: çignedüp D // (5a) 'izârı M: 'izâr-ı
- D'da 8 beyittir. M'da olmayan beyitler şunlardır:

Görüñ cihânda kimün bezm ü remzin eyler medḥ
Bu medḥe lâyıḳ olan şâḫib-i i'tibârı görüñ

Veğâda Rüstem u bezm-i şafâda Ḥâtem olan
Bülend-mertebe 'Oşmân-ı kâm-kârı görüñ

81. Nesre Çeviri

1. (Sevgilinin) yüzüne perde olarak inen misk kokulu saçını görün, rüzgâr esintisiyle saçlarından yayılan kokunun bizi kara günlere koyduğunu görün.
2. Yardım edin ki o usta binici sevgili afet olup, nazlı ata binmiş âşıkları çiğneyip gidiyor.
3. Ayrılık gamıyla hâlimizi soran ey dost! Bizi bu hâle getiren cilveli sevgiliyi (kadını) görün.
4. Ey sevgilinin meclisindeki dostlar! O gonca dudaklı sevgili geldiğinde diken gibi olan rakibi hemen çıkarıverin.
5. Lale, zevk yanağı ile yaralı yüreğe dönüşünce, al renkli kana bürünmüş o ızdırapla dolu yanağı görün.
6. Söz söylemede atasözü söylemek Rûhî'ye verilmiştir. Bu darphanede o ölçüsü noksansız olanı görün.

mefā ʿĪlūn mefā ʿĪlūn mefā ʿĪlūn mefā ʿĪlūn

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Yudum al cāndan ol gün kim dil-efkār olduğum bildüñ
Helākum ol zamān bildüñ ki bī-mār olduğum bildüñ
2. Bu serkeşlikler ey serv-i sehī senden umulmazdı
Kemend-i zülfüñe güyā giriftār olduğum bildüñ
3. Beni bülbül gibi gülzār-ı ğamda eyledüñ nālān
Gül-i ruhsāruña beñzer taleb-kār olduğum bildüñ
4. Görüp çāk-ı girībān itdügüm şeydāluğum duyduñ
Bağup cism-i nizārum dāğına zār olduğum bildüñ
5. Kemān ebrūlaruñdan men‘ ider olduñ beni yoksa
Nişān-ı nevk-i tīr-i ta‘n-ı ağıyār olduğum bildüñ
6. Baña şunduklarıñ cām-ı şafāyı şunduñ ağıyāra
Mey-i ‘aşk ile güyā mest evkār olduğum bildüñ
7. Vefā şüretlerin göstermez olduñ ben dil-efgāra
Meger ey lāle-ruğ müştāk-ı dīdār olduğum bildüñ
8. Tutarasañ tut ne deñlü kendüñi ey Yūsuf-ı sānī
Metā‘-ı hüsnüñe çüñkim ħarīdār olduğum bildüñ
9. İşidüp nālemi her gice dirmişsin ki Rūhīdūr
Biḫamdillāh hele ‘ışkuñda bīdār olduğum bildüñ

¹⁰³82. / 181^a – 181^b

(1a) dil-efkār M : giriftār D // (1b) bildüñ M : bildim D // (6b) ‘aşk ile M : ‘aşkuñla D //

82. Nesre Çeviri

1. Yaralı bir gönle sahip olduğumu bildiğinde candan bir yudum al. Hasta olduğumu bildiğin zaman ise benim helâk olduğum zamandır.
2. Ey servi boylu sevgili! Senden bu dik kafalılık beklenmezdi. Herhalde saçlarının kemendine bağlandığımı öğrendin.
3. Beni aşk gülbahçesinde bülbül gibi inlettin. Herhalde yanağının güle benzer güzelliğini istediğimi öğrendin.
4. Bağrımı, yakamı yırttığımı görüp, âşık olduğumu, zayıf vücudumdaki yaraya bakıp ağladığımı öğrendin.
5. Keman, yay gibi kaşlarını görmekten beni men ettin, yoksa rakibin kınama okunun ucuna hedef olduğumu mu öğrendin.
6. Aşk şarabı ile güya mest olduğumu öğrenince, bana sunduğun sefa kadehini rakibe de sundun.
7. Ey lale yanaklı güzel! Kederli gönle sahip olan bana vefakâr tarafını göstermemen, meğer senin yüzünü görme arzumu öğrenmeden dolayıymış.
8. Ey Yusuf gibi güzelliğe sahip olan sevgili! Kendini ne kadar tutarsan tut, çünkü güzellik mülkünü satın almak istediğimi öğrendin.
9. Her gece inleyişlerimi duyup, bu inleyen Rûhî'dir dermişsin. Allah'a hamdolsun ki senin aşkınla (geceleri) uykusuz kaldığımı öğrenmiş oldun.

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Qahrdan ğayrı ne var ādeme rāhuñda senüñ
Ey felek vay aña kim ola penāhuñda senüñ
2. Pençe bir cāh u celāl ile şatarsın 'azamet
Ne celāluñda var iqbāl ne cāhuñda senüñ
3. Dest-i ğayb ide meger bir iş iderse yoksa
Nesne yok ey dil-i miḥnet-zede āhuñda senüñ
4. Elemüñ kime diseñ dir saña bahtuñdan bil
Bir belādur başuña baht-ı siyāhuñda senüñ
5. Şanma mihr itmedüğüñden bize miḥnet çekerüz
Biz ne mihrüñdeyüz ey çarḥ ne māhuñda senüñ
6. Ey çemen neyle olursın ḥaṭ-ı dildāra şebīh
Ne şafā var ola pejmürde kiyāhuñda senüñ
7. Rūḥiyā mihr ü vefā kimden umarsuñ bilseñ
Yok teraḥḥum eşeri zerrece şāhuñda senüñ

¹⁰⁴ 83. / 181^b

(2a) pençe M : nice D // (3a) ğayb M : 'ayb D // (7b) teraḥḥum eşeri M : teraḥḥumdan eşer
D

83. Nesre Çeviri

1. Ey felek! Sana sığınacakların vay haline ki senin yoluna giren insanlara kahrından başka ne vardır?
2. Nice büyüklük ve mertebe ile yücelik satarsın, (ne var ki) senin ne büyüklüğünde ne de mertebende mutluluk vardır.
3. Ey belâya uğramış gönül! Senin âhından bir şey hâsıl olmaz. Bir iş edecekse gayb eli edecektir.
4. Elemini kime söylersen bunu nasibinden bil derler, kara bahtından dolayı başına belalar gelmektedir.
5. Ey felek! Bize sevgini göstermediğinden eziyet çektiğimizi sanma, zira biz senin ne güneşini ne de ayını isteriz.
6. Ey çimenlik! Sevgilinin taze ayva tüyelerine neyinle benzemeye çalışıyorsun? Sararıp solmuş otların bir güzelliği olur mu?
7. Ey Rûhî! Aşk ve sevgiyi kimden beklediğini bir bilsen! (O aşk ve sevgi beklediğin) senin şahında zerre miktar merhametten eser yoktur.

mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Bir dem o mehi görmeyeli cāndan uşanduñ
Ey dil ya sen ālām-ı [ğam-ı] 'ışkı ne şanduñ
2. Göz pür-nem ü dil pür-elem ü sīne ise çāk
Üftādesiyüz gül gibi bir serv-i bülendüñ
3. Kesmez nazarın cānib-i erbāb-ı vefādan
Hep mu'terifüz semtine ol şāh-levendüñ
4. Dür eylemeden silsile-i ehl-i maḥabbet
Dīvāne göñül olmuş idi silsile-bendüñ
5. Billāh 'aceb sādesin ey dil ne bu behcet
Ol ğonca birez yüzüne gülmekle inanduñ
6. Vuşlat demi bitābluğı ḥadden aşurma
Cehd eyle ki incinmeye vaż'uñdan efendüñ
7. Rūḥī dehen-i yār ile baḥş itdi meger kim
Meclisde bugün beste-i vāfir mezelandüñ

¹⁰⁵84. /181^b

(1b) ālām-ı ğam-ı 'aşkı : ālām-ı 'ışkı M

84. Nesre Çeviri

1. Ey gönül! Bir zaman o ay yüzlü güzeli görmedin de canından usandın. Sen aşkın elemelerini ne sandın?
2. Gül gibi bir yüce servinin düşkünü olduğumuzdan göz; yaşla, gönül; elemle dolu, sine ise yırtıktır.
3. Vefa sahipleri tarafından bakışlarımızı kesmeyip, o boylu poslu şahın semtinin taraftarıyız.
4. Deli gönül aşk ehlinin halkasından uzaklaştırılmadan önce senin saçlarının örgüsüne bağlanmıştı.
5. Ey gönül! Sen süssüz ve sadesin, Allah için bu güzellik de nedir? O gonca yüzüne güldü diye onun gülüşüne inandın mı?
6. Sevgiliye kavuştuğun zaman takatsizliğin sınırı aşmasın. (Bunun için) çabala ki efendin senin bu halinden, tavrından incinmesin.
7. Ey Rûhî! Sevgilinin ağzı ile iddialaştin herhalde, bugün mecliste çok mezelendin.

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Zîr ü bālāsına baq ol haṭ-ı 'anber-fāmuñ
Cennet altında ya üstinde dimişler 'āmuñ
2. Ehl-i ıṣṣka bû imiş remz-i 'aleyküm bi's-şām
Zülfine bend olalar sen büt-i ḥün-āşāmuñ
3. Bu işāret ki dinür evvel-i şām āḥir-i şām
Zülfine haṭṭına derol meh-i sîm-endāmuñ
4. Şāmdan Ka'beye gitmek gibidür zülfüñden
Şafḥa-i 'arzuña 'azm-i dil-i nā-kāmuñ
5. Kalmadı zannı görince seni gök meydānda
Gökde olduğına 'İsā-yı zevi'l-efhāmuñ
6. Ey gönül şām-ı ğarībān diyü düşdüñ Şām'a
Geçdi ammā ğam u endühla şubḥ u şāmuñ
7. Rūḥiyā şaklasun Allāh gözinden felegüñ
Māh-rūlarla 'aceb revnağı vardur Şāmuñ

¹⁰⁶85. / 181^b – 182^a
(6a) düşdüñ M : geldüñ D

85. Nesre Çeviri

1. O anber renkli ayva t y n naltına ve üstüne bak, ( nk ) demişlerdir ki; cennet o Şam şehrinin ya altında ya da üstündedir.
2. “Şam’ı tavsiye ederim” hadisini hatırlamak, aşk ehlinekoku imiş, (onlar) kan içici bir put olan senin saçlarına bağlansınlar.
3. O gümüş bedenli ay gibi parlak y zli sevgilinin sa ına ve ayva tüylerine öncesi ve sonrası gece olan işaret denir.
4. Ey sevgili! Mur dına eremeyen gönlün, sa ından (kalkıp)mur dına ermesi, Şam’dan K be’ye gitmek gibidir.
5. Gökyüzü seni meyd nda görünce o ince g r şki  s ’nin gökyüzünde olduğundan şüphesi kalmadı.
6. Ey gönül! Şam garibanı diyerek Şam yoluna düştün, ama vaktini sabah akşam kederlenmekle geçirdin.
7. Ey R h ! Ay gibi parlak y zli güzellerle çok meşhur olan Şam’ı, Allah feleğin nazarından korusun.

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ağladup 'aşıqları hicr ile nālān eyledüñ
Neyledüñ ey bī-vefā aġyārı ḥandān eyledüñ
2. Minnet eylersüñ bize cevır ü cefālar itdüġüñ
Bārekallah dōstum ḥaylice iḥsān eyledüñ
3. Neyledüñse eyledüñ bend itdüñ āḥir zülfüñe
'Aşıq-ı bī-dillerüñ ḥālin perişān eyledüñ
4. Dolular şun içelüm meclisde sākī 'ıškuña
Ço bu nāz u şīve kim baġrımız ḳan eyledüñ
5. Bundan artıq Rūḥī-i bī-çāreye nitseñ gerek
Baġrını ḳan eyleyüp çeşmini giryān eyledüñ

¹⁰⁷86. / 182^a

(1a) hicr ile M : hicrūñle D // (4a) sākī M : şāḥum D // (4b) şīve M : şīveyi D //

86. Nesre Çeviri

1. Ey vefasız (sevgili)! Sen ne ettin böyle ki; âşıklarını ayrılıkla ağlatıp inletirken, rakipleri (yalancı âşıkları) mutlu ettin?
2. Eziyet ve sıkıntı çektirmekle bizleri minnette bırakıyorsun. Allah mübarek etsin dostum, bize bir hayli ihsanda bulundun.
3. Nasıl şekilde yaptıysan, en sonunda korkak (gönülsüz) âşıkları saçlarının tutkunu edip, onların hâlini perişan ettin.
4. Ey sâkî! Göğsümüzü kan içinde bırakan naz ve işveyi bırak. Bundan böyle aşkının hatrına mecliste bize dolu kadehler sun ki içelim.
5. Göğsünü kan içinde bırakıp, gözlerini yaşlarla doldurduğun çaresiz Rûhî'ye bundan sonra daha ne yapacaksın?

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Aldanup reng-i ruḥna mişli yoḳ dirmiş gülüñ
Bāğa var ey ḡonca selb it i'tikādın bülbülüñ
2. Būy-ı ḡīsū-yı 'abīr-efşānuñ eyler ārzū
Ser-fürü kılduḡı hep budur şabāya sünbülüñ
3. Ḡoncalar açıldı mülden zevḳ iden ehl-i sürūr
Bāğa gelsün hem gülüñ sürsün şafāsın hem mülüñ
4. Vaşf-ı la'lüñ kıлмаḡı teklīf idermiş sāḳiye
Dün şürāḡiden şorup aşlına irdüm kākülüñ
5. Ḡayrılar gibi n'ola kılmazsa Rūḡī seyr-i baḡ
Neylesün bī-çāre bend eylemüştür kākülüñ

¹⁰⁸87. / 182^a

(1b) var M : gel D // (4a) teklīf M : ibrām D // (5a) kılmazsa M : bulmazsa D // (5b) bī-çāre
M : bī-çāreyi D

87. Nesre Çeviri

1. Ey gonca! Blb, gln yanağının rengine aldanıp onun gibisi yok dermiş, sen bağa gidip blbln bu yanlış inancını gider.
2. Smbln sabâ rzgârına bağ eğmesi, (sevgilinin) gzel koku saçan saçlarının kokusunu arzuladığı içindir.
3. İçmekten hoşlanan zevk ehli goncalar açıldığı için bağa gelsin hem gln hem şarabın safasını srsn.
4. Ey sevgili! Kâkln sâkiye dudaklarının özelliklerini anlatmasını istermiş, dn srahiye sorup onun vasfını öğrendim.
5. Rhî, rakipler gibi bağı seyretmezse buna şaşmamak lazım, zira senin kâkln onu bağlamış, tusak etmiştir.

mefā'ılün fe'ılātün mefā'ılün fe'ılün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Urulma ğamzesine yaralanmasun yüregüñ
Lebi hayāline düş zāyi' olmasun emegüñ
2. Ğamıyla ağlamadan 'āciz olma 'āşık iseñ
Mişāl-i ħazret-i Ya'ķüb ağarmadın bebegüñ
3. Dime ki baĝruñı itsem gerek cefā ile ħün
Efendi muĝalaṭayı ķo itdüñ ideceğüñ
4. Dutan kerīmlerüñ dāmenin mükerrer olur
'Ale'l-ħuşuş senüñ gibi bir kerīm begüñ
5. Vişāl-i yāre irişmek dilerseñ ey Rūḫī
Cenāb-ı Ħaķķa niyāz it ķabül ola dīlegüñ

¹⁰⁹88. / 182^a

(1a) yaralanmasun M : pārelenmesün D // (2a) 'āşık iseñ M : Yūsufuñuñ D // (2b) ħazret-i Ya'ķüb ağarmadın M : dīde-i Ya'ķüb ağarmasun D // (3b) muĝalaṭayı ķo M : maĝlatayı ķo ki D //

- D'da 6 beyittir. M'da olmayan beyit şöyledir:

Ṭabībūñe dimege ħāl-i zāruñ ey dil-i zār

Raķībe derdüñi şimdi ne sūdı var dimegüñ

88. Nesre Çeviri

1. (Sevgilinin) gamzesine vurulma ki yüreğin yaralanmasın, emeklerin boşa gitmesin istiyorsa (onun) dudağının hayaline düş.
2. Eğer âşıkısan, Hz. Yakup'un göz bebeklerine (üzüntüden, ağlamaktan) ak düşmesi misali, (sen de onun gibi olup) derdiyle ağlamaktan geri durma.
3. Efendi! “Göğsünü cefa vasıtasıyla kanla doldurmam gerek” gibi boş laflar edip durma. Zira edeceğini ettin zaten.
4. Özellikle senin gibi cömert bir beyin, cömertlikle dolu eteğini tutanlar muhterem olur.
5. Ey Rûhî! Yâre kavuşmayı dilersem, Cenab-ı Hakka yalvar ki bu dileğini kabul etsin.

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Rāh-1 ıřķ-1 yārda cismüm ğubār itsem gerek
Bu ıarıķ ile yine ğeşt ü ğüzār itsem gerek
2. Bāğbān-1 ğülşen-i ıřķ oldum ey serv-i revān
Sīnemi dāğ-1 ğamuñla lāle-zār itsem gerek
3. Çeşme-sār-1 eşkimi pāyine ıřār itdüğüm
Ol bayı serv bu al ile kenār itsem gerek
4. Sīne-i dāğuñ senüñ bir yādigāruñdur baña
Pādiřāhum ben anuñla iftiħār itsem gerek
5. Ta'ne-i ağyārdan ķurtulmağıçün Rūħiyā
Rāh-1 ıřķ içre ğezüp terk-i diyār itsem gerek

89. Nesre Çeviri

1. Sevgilinin aşkı yolunda bedenimi toprak edip, bu şekilde bu yol üzere yine gezip tozsam yeridir.
2. Ey uzun boylu sevgili! Aşkın gül bahçesinin bahçıvanı olduğumdan, göğsümü senin kederinin yarasıyla lale bahçesi etsem yeridir.
3. Gözyaşı çeşmemin sularını ayağına akıttığım sevgili, bu hileyle o servi boyluyu kucaklamak isterim.
4. Sultanım! Aşkınla yaralanmış göğsüm senden bir hatıra olduğundan, o yaralı göğüsle iftihar ederim.
5. Ey Rûhî! Rakiplerin ayıplamasından kurtulmak için aşk yolunun içinde gezip, yaşadığım yeri terk ederim.

90¹¹¹

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Cān viren yoluña dirler ki kuçar ince belüñ
Bende cān qalması sen hañçere urduqda elüñ
2. İl söziyle beni öldürmege evden çıkma
Ġarażı ey meh-i bed-mihr temāşādur ilüñ
3. Ne şafādur ki olup hālet-i meyle bī-hūş
Düşesin pāyine bir qāmeti bālā güzelüñ
4. Ne gül añlar dil-i zārı ne temāşā-yı nücüm
Yerde gökde bedelin görmedük ol bī-bedelüñ
5. Eylemiş hüsne dünyāyı kulakdan 'āşık
Rūhiyā haq bu ki fettān-ı cihāndur ğazelüñ

¹¹¹90. / 182^b

(2b) ey meh-i bed-mihr M : a güzelüm şimdi D // (5b) cihāndur M : zamāndur D

90. Nesre Çeviri

1. Yoluna canlarını verenler ince belini sarar derler, senin elin hançere değdiğinden beri bende can kalmadı.
2. Ey sevgisiz ay! Yabancıların sözüne kanıp da beni öldürmek için evden çıkma, (zira) yabancıların niyeti seni seyretmektir.
3. Şarabın (sarhoşluk veren) haliyle uzun boylu bir güzelin ayağına düşmüşsün, bu ne sefâdır?
4. O paha biçilemez bedelini ne yerde ne de gökte gördük. (Bu yüzden) ağlayıp inleyen gönlü ne gül anlar ne de yıldızları seyreden.
5. Ey Rûhî! Senin gazelin dünyayı sevgilinin güzelliğine kulaktan âşık eylemiş, gerçek şu ki; cihâm karıştıran senin gazelindir.

fā'ilātün mefā'ilün fā'ilātün mefā'ilün

- + - - / + - + - / - + - - / + - + -

1. Sürme-i hāk-ı pāyuñı dīde-i dūr-bīne çek
Haçer-i kīne-dāruñı sīne-i ehl-i kīne çek
2. La'lüñi öpmedük diyü münkir-i ni'met olsalar
Muşhaf-ı hüsn-i pākuña cān u dili yemīne çek
3. Şūfī-i bī-şafā gibi ğayra tıyurma 'ıškuñı
Dāğuñı kimse görmesün destüñi āstīne çek
4. Gülşen-i 'ıškuñ ey gönül bülbül-i nükte-sencisin
Vaşf-ı ruħıyla doldurup ol güle bir sefīne çek
5. 'Āşık-ı şādık olduĝuñ rāh-ı vefāda şābit it
Tuħfe-i cān-ı aħkarı ol büt-i nāzenīne çek
6. Zevk-i şafā-yı 'ālemi sen dāhī öğren ey gönül
Sīneñe ya'nī sen daħı dilber-i bī-ķarīne çek
7. Vaşf-ı ruħuñda şı'rini gūş idicek maħabbetden
Rūhī ter düşürmeyüp bir ķurı āferīne çek

¹¹²91. / 182^b

(1b) kīne-dāruñı M : ābdāruñı D // (2b) pākuña M : pākile D // (7b) Rūhī M : Rūħiyi D
- 6. beyit D'da yoktur.

91. Nesre Çeviri

1. Ayağının altındaki toprağın sürmesini uzağı gösteren gözüne çek. Kınındaki hançerini de kin ehlinin göğsüne çek.
2. Dudağımı öpmedik diye nimeti inkâr ederlerse, temiz güzelliğinin kitabı (Kur'an) için can ve gönle yemin ettir.
3. Aşkını, zevkenden sefâdan anlamayan sûfi gibi kimselere duyurma, elini / kolunu yen, içine çek yararı kimse görmesin.
4. Ey gönül! Aşk gülbahçesinin nüktedân bülbülüsün, (sen de) o gül için, içeriği yanağının nitelikleriyle dolu bir eser yaz.
5. Gerçek âşık olduğunu vefâ yolunda göster, hor görülmüş âşığın can hediyesini o put gibi güzel cilveli sevgiliye ver.
6. Ey gönül! Âlemin sefasını sürmeyi sen de öğren, sana yakın olmayan dilberi sen de sinene çek.
7. Ey sevgili! Rûhî'nin senin yanağının vafındaki şiirini duyunca sevgiden kendinden geçip uygunsuz şeyler yapmayıp bir kuru aferinle yetin.

fe'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ılün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Bā'ı̄ş-i ŧehrini bir dāğ'ıya ger Ferhāduñ
Var bir kūşede biñ dāğ'ı dil-i nāşāduñ
2. Cūy-ı ŧırūñ görüp āşārını taħsīn itdüm
Zāyi' itmez begüm üstād emegin üstāduñ
3. Sen ne bulduñ görelüm nālelerüñden ey dil
Hele biz bulmaduğ aşlā eşerin Ferhāduñ
4. Bāğ-ı kūyına meger uğradı dildāruñ kim
Bu seher var idi bùyında leṭāfet bāduñ
5. Gerçi sen yād bilürsin bizi ammā kim biz
Çıkmaz ey ğonca-dehen ḥāṭırumuzdan yāduñ
6. N'ola āh itse göñül ğamze-i ḳattāluñdan
Çekmek āsān mı meger cevriñi bir bīdāduñ
7. Saña bu feyz yeter ŧı'rden ey Rūḥī kim
Añılur ehl-i kemāl içre hemişe aduñ

¹¹³92. / 182^b – 183^a

(1a) ŧehrini bir dāğ'ıya M: ŧöhreti bir dāğ ise D // (3b) Ferhāduñ M: feryāduñ D // (4b) bu seher M : ŧubḥ-dem D // (5a) kim biz M: ki bizüm D

92. Nesre Çeviri

1. Ferhad'ın şöhretinin sebebi bir dağ (yara) ise, yüzü gülmeyen gönlün bir köşede bin yarası var.
2. Senin şiirlerini akıcı görüp övdüm. Beyim üstad, üstadın emeğini zayi etmez.
3. Ey gönül! İnlmelerinle neler elde ettiğini bir görelim, (çünkü) biz hâlâ Ferhad'ın eserini bulamadık.
4. Bugünkü seher vaktinde rüzgârın kokusunda incelik, zarafet vardı, meğer sevgili âşğın semtinin bağına uğramış, bu koku onun kokusuymuş.
5. Ey gonca ağızlı sevgili! Biz senin arada sırada aklına geliriz amma sen bizim gönlümüzden hiç çıkmazsın.
6. Gönül, sevgilinin katil gamzesinden dolayı âhlar çekse ne olur? Acımasız birinin cevriini çekmek kolay mı?
7. Ey Rûhî! Şiirlerinden dolayı kemâl ehli / ârifler arasında adının sürekli anılması sana feyz olarak yeter.

mefā ʿilūn mefā ʿilūn mefā ʿilūn mefā ʿilūn

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Göñül mäh-ı muharremdür kanı feryād u efğānuñ
Niçün virmez cihānı seyle eşk-i çeşm-i giryānuñ
2. Anuñçün dutdılar yılbaşını mäh-ı muharrem kim
Cedīd olur bu ayda mātemi şāh-ı şehīdānuñ
3. Bu mäh ol māhdur kim Murtažānuñ naqd-ı imānı
Esīr oldı elinde bir bölük bī-dīn ü imānuñ
4. Yezīdüñ ey felek kūtūb-ı murādı üzre dönmekden
Bozılsa yegdi pergāruñ dükense yegdi cevlānuñ
5. Kanı bir hāksār-ı hānedān-ı āl-ı Aḥmed kim
Yaka bir āhla nüh saqfını gerdūn-ı gerdānuñ
6. Hüseynüñ ravzasın seyr it kıyāmet görmek istersen
Ki dutmuş serv-quadler mātemin ol şāh-ı zīşānuñ
7. Yeter kan ağla Rūhī Kerbelāyı ğarq-ı hūn itdūñ
Gider seyle mezārı qorqarın şāh-ı şehīdānuñ

¹¹⁴93. / 183^a

(4b) pergāruñ M : pergāluñ D // (6b) zīşānuñ M : devrānuñ D // (7a) kan ağla M : kanile ağla

-D'da 8 beyittir. M'da olmayan beyit şöyledir:

Bu mäh ol māhdur ki Murtažānuñ kıretü'l-ʿaynı
Esīr oldı elinde bir bölük bī-dīn ü imānuñ

93. Nesre Çeviri

1. Ey gönül! Muharrem ayıdır, feryâd vefigânın nerede? Ağlayan gözlerinden çıkan gözyaşları cihânı sele neden vermez.
2. Muharrem ayını yılbaşı olarak kabul etmelerinin sebebi; şehitlerin şahının yası bu ayda yeniden yapıldığındandır.
3. Bu ay, Hz. Ali'nin imanının meyveleri olan (çocuklarının) bir grup dinsize esir düştüğü aydır.
4. Ey felek! Yezid'in isteğini gerçekleştirmekten yana dönmektense, pergelin bozulması ve hareketinin bitmesi daha iyiydi.
5. Bir âh ile feleğin dokuz kubbesini yakacak Hz. Peygamber ailesinden bir toprağa bulanmış biri nerde?
6. Eğer kıyameti görmek istiyorsan, servi boyluların şanlı hükümdarın matemini tuttıkları Hüseyin'in kabrini gör.
7. Rûhî! Kerbelâ için kan ağlayıp, kana boğulduğun yeter artık, korkarım ki şehitlerin şahının mezarı kan seline kapılacak.

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Cān virir olmağa yoluñda sehī-қadler ҳāk
Bu leṭāfet bu melāhat nedür ey noқта-i pāk
2. Hüsni artar haṭuñ olsa 'araқ-nāk-ı ruḥuñ
Gerçi haṭṭı bozılur kāğız olinca nem-nāk
3. Açmadın dügmelerüñ nāz ile açsañ yegdür
Mest olup eylemedin soñra girībānuñı çāk
4. Қatl-i aғыāra ne hācet çeке ğamzeñ şemşīr
Baña luṭf eyle dilerseñ ola aғыār helāk
5. Қanı bir Rūḥī gibi ehl-i belāgat kim ola
Ṭab'ı қaddüñ gibi 'ālī sözi hüsnuñ gibi pāk

¹¹⁵94. / 183^a

(1a) virir M : vir D // (1b) noқта M : nuṭfe D // (2a) haṭuñuñ : haṭuñ M // (3a) açmadın M : içmedin D // (5a) kim M : ki D

94. Nesre Çeviri

1. Ey temiz nokta (dudak)! Bu güzellik nedir böyle? Fidan boylular yolunda toprak olmak için can verirler.
2. Gerçi kâğıt ıslanınca üzerindeki hat bozulur ama yanağın terlerse ayva tüyünün güzelliği artar.
3. Naz ile açmanın daha iyi olduğu o düğmelerini açmadın sonra mest olup yakarı yırtmadın.
4. Rakipleri öldürmeye gerek yok. Gamze kılıcını çekp bana lutf edersen, rakip zaten helak olur.
5. Rûhî gibi yaradılışı, boyun gibi yüce; sözü, güzelliğin gibi açık ve temiz belagat sahibi kimse nerede?

95¹¹⁶

fe'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ılün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + -

1. Sāḳiyā faşl-ı ḥazān itdi cihānı dil-teng
İdevüz meygedeye çāre odur kim āheng
2. 'Āḳıbet dönse gerek berg-i ḥazāna yüzimüz
Bir iki gün içelüm bāri şarāb-ı gül-reng
3. Yok beḳā kimseye Bokrāṭ da olsañ irişür
'Ömr-i ḳārüresine dest-i ḳazādanyine seng
4. Dāḥil-i silsile-i ehl-i maḳāmāt olmaz
İtmeyen ḳadd-i ser-efrāzını ḥam niteki çeng
5. 'Işḳla hem-dem olan kimsede olmaz nāmūs
Bādeden vir ḥaber ey şūfī ne nāmūs ne neng
6. Vādi-i 'ışḳa giren kimse gerek tır-endāz
Yoksa her kūşede varınca biñ şır u peleng
7. Zerd olur çehresi 'āşık olanuñ dirse nigār
Şaḳın ey Rūḥī murādı saña urmaḳdur reng

¹¹⁶95. / 183^a

(3a) olsañ M : olsa D // (3b) ḳaḳādan M : ḥavādişden D // (5a) olmaz M : neyler D // (7a) 'āşık M : derdi D

95. Nesre Çeviri

1. Sonbahar mevsimi cihânı sıkıntıya soktu. Biz de çare olarak meyhaneye ayak uydurduk.
2. Sonunda yüzümüz güz yaprağına dönecek, bari bir iki gün gül renkli şarabı içelim.
3. Hipokrat dahi olsan kimse baki değildir, kaderin elinden sırça kap gibi olan ömre bir taş geliverir.
4. Dik duran boynu çeng aleti gibi iki büklüm etmeyen, tasavvuf uluları içinde yer almaz.
5. Ey sûfi! Aşkla dost olanda namus bulunmayacağından, sen bize şöhret ve namustan değil, şaraptan haber ver.
6. Aşk vadisinin her köşesinde binlerce aslan ve kaplan bulunduğundan, o vadiye girenin okçu olması lazımdır.
7. Ey Rûhî! Put gibi güzel sevgili, âşıkların yüzü solgun olur derse, sakın (buna inanma, zira) onun isteği sana hile yapıp, oyuna getirmektir.

96¹¹⁷

fe'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ılün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Cān-ı dil hükmine neyler atılup peykānuñ
Dōstum hükmi nedür bir iki қаtre қануñ
2. Dilini kesmeye bed-gūlaruñiñşāf mıdur
Ҳаңчеруñ ey бүт-i dil-cū neye bekler yanuñ
3. Ben kimem kim çekesin қatlüme tiğüһаңчер
Ġarazuñ bağrumı delmekse yeter müjgānuñ
4. Tālib-i la'l-i leb-i yārı sen ey dil göresin
Dürr ü yāķüt ile bir gün pür olur dāmānuñ
5. Kūşe-i ğamda revā mı oturulmaқ Rūhī
Ṭab'-ı derrāk ile ma'lümü iken dünyānuñ

¹¹⁷ 96. / 183^a – 183^b

(5a)unudulmaқ : oturulmaқ M

96. Nesre Çeviri

1. Dostum! Kirpiğinin oklarıcan ve gönüle atılırsa, senin hükmüne ne edebilir ki? (Zaten) (hem) bir iki damla kanın hükmü nedir?
2. Ey gönül çeken put (gibi sevgili)! Hançerin yanında (cebinde) niçin bekler? Fitne çıkarana dilini kesmek insaflı bir iş midir?
3. Ben kimim ki beni katletmek için okunu ve hançerini çekersin? Eğer maksadın bağrımı delmekse, (zaten) kirpiklerin yeterlidir.
4. Ey gönül! Sevgilinin dudağının kırmızısına talib olanı görmelisin. (Gördüğün zaman) eteğin bir gün inci ve yakut ile dolar.
5. Ey Rûhî! Dünya, bizim çabuk anlayan, anlayışlı tabiatımızı biliyorken, gam köşesinde unutulmaktakibize reva mıdır?

fe'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ılün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Pīrehen bār-1 girāndur aña duymaz bedenüñ
Berk-i gülden meger ey ğonca ola pīrehenüñ
2. Lebi yādıylaḥaḥḥ-1 sebzine yāruñ naḗar it
Ḥaḥḥı var bāde-i gül-reng ile seyr-i çemenüñ
3. Yār meydāna girüp zülfini çevgān itmiş
Günidir ey dil-i sevdā-zede serden giçenüñ
4. Kesme cevlānuñı [Mecnün] gibi bu meydāndan
Girdbād-ı reh-i şahrā-yı 'adem olsa tenüñ
5. Rūḥiyā ḡadeḥ-i 'adūḥab'uña noḡşān virmez
Bildirür rütbeñi erbāb-ı kemāle suḥanuñ

¹¹⁸ 97. / 183^b

(1a) uymaz : duymaz M // (1b) meger M : gerek D / ola M : senüñ D // (4a) Mecnün gibi
:gibi M // (4b) 'adem M : fenā D // (5a) ḡadeḥ M : ḡaḥ' D

97. Nesre Çeviri

1. Ey gonca! Eğer ki gömleğin gül yaprağından değilse, gömlek ağır bir yük olduğundan bedenine uymaz.
2. Sevgilinin gül renkli şaraba benzeyen dudağını yâd ederek (onun) yeşil renkli ayva tüyüne bak, (çünkü sevgilinin dudağı) yeşilliği seyredilecek gül renkli şarap misali ayva tüyelerine sapihtir.
3. Ey sevdâya düşmüş gönül! Sevgili meydâna gidip saçını çevgan ettiğinden, kendisini sevdânın davasına adayanın bugün günü gelmiştir.
4. Tenin, yokluk sahrasının yolunda rüzgâr olsa (da), Mecnûn'un yaptığı gibi (sen de) bu meydanda dolaşmayı bırakma.
5. Ey Rûhî! Düşman kadehi tabiatından bir şey eksiltmez, (zira) senin kelâmın kemal ehline rütbeni gösterir.

98119

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Güller açıldı gelüñzevķin idüñ dir bāģuñ
Şubħ-dem itdüģi feryād budurırmāģun
2. Faşl-ı gülde mey ü maħbüb ile 'ıyş itmeyicek
Zevķin itdüm demesin bir kişi bāģuñ u zāģuñ
3. Bunca kim merhem urur jāle ķarası ķopmaz
'Aceb ey lāle kimüñ odına yanmuş dāģuñ
4. İster ol servüñ ayaģı tozına yüz süre āb
Pāye-i rıf'at umar fikrini gör aşçaģuñ
5. Rūħiyā künci yeter bekledüñ inşāf oldı
Çıķalum seyrine şimden girüşaħn-ı bāģuñ

¹¹⁹98. / 183^b

(2b) itdüm demesün bir kişi bāģuñ u zāģuñ M : itsek demek inşāf mı bāģ u rāģuñ D // (5b)
çıķalum M : çıķdılar D

98. Nesre Çeviri

1. Irmağın sabah vakti ettiği feryat, güller açıldığından (sevgilinin) keyif almamız için bizi bağı davet etmesinin feryadıdır.
2. Bir kişi gül mevsiminde şarap ve sevgili ile keyiflenmeyince, bağı ve karganın zevkine vardım demesin.
3. Ey lale! Çiğ damlaları bunca zamandır lalenin yarasına merhem eder, sen kimin ateşine yandın da yaran iyileşmiyor, bu ne garip iştir.
4. Su, o servi boylunun ayağının tozuna yüz sürmek ister, o alçağın fikrine bakın (hele ki, onun esas istediği) yüksek mertebe beklemektir.
5. Ey Rûhî! Köşe bucak beklediğin yeter artık, bundan sonra bağı ortasına çıkıp seyretmeye başlayalım.

99120

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ğoncadur la'lüñ dimişsin yāra berk-i gül yüzüñ
Āferīn ey dil hemīşe böylezengīndür sözüñ
2. Çāre ne tozup tozup geldi ğubār-ı haṭṭ-ı yār
Ağlamak vaḳti degül ey çeşm-i giryān aç gözüñ
3. Sen ne cāy-ıpāksın ey Ka'be-i kūy-ı ḥabīb
Kimulü'l-ebşāra kuḥl-ı nūr-baḥş olmuş tozuñ
4. Vaşf-ı la'l yār ile şī'rüm şekerden ṭatlıdur
Söyle ey ṭūṭī-i şīrīn-kār var ise sözüñ
5. Gözyaşın dökdükce arturdı cefā vü cevri yār
Rūḥiyā alışmadı gitdi o mehle yılduzuñ

¹²⁰ 99. / 183^b

(1b)zengīndür M : rengīndür D //

99. Nesre Çeviri

1. Ey gönül! Sevgilinin gül yaprağı gibi olan yüzü için dudağın goncaya benzer demişsin, aferin sana ki senin sözün her zaman böyle zengindir.
2. Ey ağlayan göz! Yârin ayva tüyünün tozunun gezip gezip gelmesine çare yoktur, gözünü aç ki vakit (artık) ağlama vakti değildir.
3. Ey sevgilinin semtinin Kâbesi! Sen ne temiz bir yersin ki, senin tozun basiret sahiplerine nurlu göz sürmesi ihsan etmiştir.
4. Ey tatlı muamele eden papağan! Yârin dudağının vasıfları ile benim şiiirimin şekerden tatlı olmasına bir diyeceğin varsa söyle.
5. Ey Rûhî! Sen gözyaşı dökdükçe sevgili de cefa ve eziyetini arttırdı. Senin yıldızın o ay ile barışmadı gitti.

fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Velehūḥarfü'l-lām

1. Yā semendür ḥaṭṭı yā gül ikiden ḥālī degül
Zülfı şebbüdur yā sünbül ikiden ḥālī degül
2. Ḥāl-i ruḥsārı ki mülk-i fitnede yek-dānedür
Ḥabb-ı miskidür yā fülful ikiden ḥālī degül
3. Ağlar eger serv-i ḳaddın gül ruḥın yād eyleyüp
Dil yāḳumrıdur ya bülbül ikiden ḥālī degül
4. 'Aklın alur 'aşıḳuñfi'l-cümle reng ü ālda
Berk-i güldür la'li yā mül ikiden ḥālī degül
5. Dāğ-ı ḥün-efşānuma didem ne dirsün didi yār
Lāle yāḳaṭmer ḳaranfül ikiden ḥālī yār degül
6. Dün bir ehl-i derde 'ıḣḳuñ çāresin sordum didi
Yā seferdür yā taḥammül ikiden ḥālī degül
7. Evveli'ıḣḳuñ melāmetdür nedāmet āḫiri
Sen gerek ağla gerek gül ikiden ḥālī degül
8. Va'ḁe-i luṭf eylemiş dün Rūḫī'uryāna çarḫ
Ya 'abādur lüṭfu ya çul ikiden ḥālī degül

¹²¹ 100. / 183^b – 184^a

(3a) ağlar eger M : inler ağlar D // (4a) ālda M : āl ile D // (5a) efşānuma M : feşānuma D // (5b) yār degül M : degül D

- D'da 9 beyittir. M'da olmayan beyit şudur:

Ḥüsnuññ rehenleri dil mülkin itmişler ḫarāb
Ġamzedür iden yā kākül ikiden ḥālī degül

100. Nesre Çeviri

1. (Sevgilinin) ayva tüyü ya yasemin çiçeği ya da güldür, ikisi birden değildir, saçları ise ya şebboy çiçeği ya da sünbüldür, (zira) iki hâl bir arada olmaz.
2. (Sevgilinin) yanağındaki siyah ben (ya) fitne yeri olmada eşsizdir, ya da siyah beni misk tanesidir, (zira) iki hâl bir arada olmaz.
3. Eğer uzun boylu servinin gül yanağını hatırlarsa ağlar, gönül ya kumrudur ya da bülbül, (zira) iki hâl bir arada olmaz.
4. Sonunda (sevgili) kırmızı renk ile âşığın aklını alır, onun dudağı ya gül yaprağıdır ya da şarap, (zira) iki hâl bir arada olmaz.
5. Kaç saçan yarama dedim ki bu işe ne dersin, o da dedi ki; sevgili ya katmer çiçeği ya da karanfildir, (zira) iki hâl bir arada olmaz.
6. Dün bir dert ehline aşkın çaresini sordum, dedi ki; ya tahammül edeceksin ya da sefer, (zira) iki hâl bir arada olmaz.
7. Aşkta daha uygun olan hareket ayıplanmaktır, pişmanlık sonra gelir. Senin ya ağlaman ya da gülmen gerek, (zira) iki hâl bir arada olmaz.
8. Rûhî, felek dün çıplak olana lütuf vaat etmiş, onun lütfu ya kalın kumaştır ya da çüldür, (zira) iki hâl bir arada olmaz.

101¹²²

fe'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ılün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Ne gedā ile muḳayyed ne ŧehinŧāh ile ol
'Ālem-i vāḫdete var ey göñül Allāh ile ol
2. Āsumān gibi bülend eyleye gör himmetüñi
ŧubḫbir ile eglen gicebir māh ile ol
3. Cāna endiŧe-i vaŧlı yeter ol māhuñenīs
Ey ğam-ı hicr yürü sen dil-i gümrāh ile ol
4. Bir günāḫirdoḫınurtır-ıḳazā ağyāra
Sen hemān ey dil-i zār āh-ı seher-ġāh ile ol
5. Rūḫiyā ḳatlüñe cem' olsalar ağyār ne ğam
Dām-i yārı sen elden ḳoma Allāh ile ol

¹²² 101. / 184^a

(2b) bir ile M : bir meh ile D // (4a) āḫir M : olur D //

101. Nesre Çeviri

1. Ey gönül! Ne fakire bağı ol ne de padişahlar padişahıyla ol, birlik âlemine varıp (yalnızca) Allah ile ol.
2. Yardımını gökyüzü gibi yüce eyleyip gör, sabah biriyle eğlen gece de bir ay ile ol.
3. Ey ayrılık acısı! O ay gibi güzel sevgiliye kavuşmanın merakı canımıza dost olarak yeter, sen yürüyüver de yolunu kaybetmiş gönül ile ol.
4. Ey inleyen gönül! Bir gün kaza okları sonunda rakibe dokunur, sen hemen seher vaktinde çekilen âhlar ile ol.
5. Ey Rûhî! Rakipler seni katletmek için toplansalar bu acı vermez, sen sevgilinin tuzağını ihmal etmeyip Allah ile ol.

102¹²³

fe'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ılün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Bir mehüñ çekme cefāsın ki vefādār degül
Ṭālib ol mihrine anün ki cefākār degül
2. Ay giçer görmez ol şāh-ı cihān-ārāyı
Elimüzden ne gelür ṭālī'imüz yār degül
3. Giceler çıķduđı ol kevkeb-i maķşūd ne sūd
Ben siyehkāra ki baḥtum gözi bīdār degül
4. Ğam degül dāğ-ı ğam ilecigerüm ķan olsa
Bir büt-i lāle-'izāruñ ki dilāzār degül
5. Sīnegüñdāğların şaķlamadan ey Rūḥī
Ne şanursın meger ol şūḥḥaberdār degül

¹²³ 102. / 184^a

(2a) şāh-ı M : mihr-i D // (4a) cigerüm M : cigerüñ D // (5a) sīnegüñ M : sīnemüñ D // (5b) şūḥ M : yār D

102. Nesre Çeviri

1. Ay gibi güzel sevgilinin cefâsını çekme ki o vefâlı değil, o sevgilinin güneşine tâlip ol ki o eziyet eden biri değil.
2. Ay geçerken cihânı süsleyen o şahı görmezse bizim elimizden ne gelir, (zira) bizim bahtımızda sevgili yoktur.
3. Bahtımın gözü açık olmadığından, gecelerde çıkan o yıldızın benim gibi günâhkâra faydası nedir ki?
4. Lale yanaklı put gibi güzel biri kalp kırıcı olmadığından, keder yarasıyla ciğerim kan olsa bu gam değil
5. Ey Rûhî! Göğsünün yaralarını saklamadan o neşeli sevgilinin meğer bu yaralardan haberdâr olmadığını mı sanırsın?

fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dilde derd-i 'ışkı pinhān eylemek dermān degül
Ėayrıdan pinhān idersin yāra ĥod pinhān degül
2. Düşmeyincemiĥnet-i hicre bilinmezmiş nedür
Maĥz-ı āteşdür hele ben çekdügüm hicrān degül
3. Çekmek olurdı ümīd-i merĥametle cevri
Kimseye ammāo kāfir rahm ider cānān degül
4. Sende inşāf olsa bizķan ağlamadan kaçmazuz
Çıksun ol göz kim hevā-yı 'ıŝķ ile giryān degül
5. 'ıŝķımız bir 'ıŝķdur kim derddür ĥāŝsiyyeti
Derdimiz bir derddür kim ķābil-i dermān degül
6. Söyle sen ey tūṭī-i ṭab'um ķo ĥayr itsün sükūt
Ŗīr diñletmek belāĥat ehline āsān degül
7. Dest-būsūndan ĥarāz bilsem nedür men' itdüĥüñ
Ėālibā Rūĥī-iŝeydā ķābil-iiĥsān degül

¹²⁴ 103. / 184^a – 184^b

(1a) dermān M : āsān D // (2b) çekdügüm M: bildügüm D // (4a) ağlamadan M: ağlamakdan D

- D'da 8 beyittir. M'da olmayan beyit şudur:

Cāmu devr itdür ki ansuz göñlimüz ĥandān degül
Gel ki sensüz sāķiyā devrānımız devrān degül

103. Nesre Çeviri

1. Gönüldeki aşk derdini gizlemek dermân değil, (derdini) başkalarından saklarsın (ama) sevgiliden de gizlenmez.
2. Ayrılık sıkıntısına düşmeyince bunun ne olduğu bilinmezmiş, benim çektiğim ayrılık da değil, ateşin sâf hâlidir.
3. Sevgilinin eziyetini merhâmet edecek umuduyla çekmek olurdu ama âşıklara merhâmet eden sevgili değil, kâfirdir.
4. Sen de insâf olsa eğer, biz kan ağlamaktan kaçmayız, (zaten) aşk arzusuyla ağlamayan göz varsa o göz çıksın.
5. Aşkımız öyle bir aşktır ki, dert onun özelliğidir, derdimiz de öyle bir derttir ki, dermân kabul etmez.
6. Ey mizacımın papağanı! Belâgat ehline şiir dinletmek kolay olmadığından, sen konuş ki başkaları sussun.
7. Elinin öpülmesini engellemendeki maksadın ne olduğunu bilsem, (ama) galiba divâne Rûhî yardım kabul etmez.

104¹²⁵

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Kaçma çevkân-ı maḥabbetden göñül cevläna gel
Başuñı töp eyle ehl-i ḥāl iseñ meydāna gel
2. Ka'be olursa ayak başmam didüñ meyhāneye
Kāfir olduñ i'tirāf it zāhidā ĩmāna gel
3. Yoluña ey dil raķīb-i ḥār dirseñ gelmeye
Gülistān-ı küyına mestāne git mestāne gel
4. Mest olup zāhidlere 'arz itme çāk-ı sīneni
Sırr-ı ışkı açma her kec-ṭab' olan olan nādana gel
5. Nīze-i 'irfān elüñde tevsen-i ṭab' ise rām
Naẓm meydānı senüñdür Rūḥiyā cevläna gel

¹²⁵ 104. / 184^b

(4a)zāhidlere M : zühd ehline D // (4b) ṭab' M : fehm D

104. Nesre Çeviri

1. Gönül, muhabbetin eğri uçlu sopasından kaçma, gezmeye gel. Eğer hâlden anlayan isen başını top edip meydâna gel.
2. Ey zâhid! Meyhâne, Kâbe olursa ayak basmam dedin. (Artık) kâfir olduğunu itiraf edip imâna gel.
3. Ey gönül! Dikenli rakip senin yoluna gelmesin diyorsan, (sevgilinin) semtinin gülbahçesine sarhoşçasına git, sarhoşçasına gel.
4. Kendinden geçip de yüreğinin yarasını zahitlere anlatma, aşk sırrını tabiatı aksi olan câhile açma, (sadece yanımıza) gel.
5. Ey Rûhî! Kültür mızrağı senin elindeyse, tabiatın sert başlı atı da (sana) itâat ediyorsa, (o zaman) şiir meydânı senindir, gezmeye gel.

105¹²⁶

fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Yine şalınmaz o kıadd naııl-i dilāra mı degül
Niçün açılmaz olup ğonca-i ra'nā mı degül
2. Naıarı 'ālem-i bālāyadur ehl-i naıaruñ
N'ola baısam kıaddüñe 'ālem bālā mı degül
3. Hūblar şadra ğiçürse n'ola ol serv-i kıaddi
Gelüñ inşāf idelüm cümleden a'lā mı degül
4. Zevkımi kıılma ta'accüb ğam-ı hicrānında
İçdüğüm hūn-ı ciger bāde-i ğamrā mı degül
5. Ğülşen-i kūyuñı Rūhī n'ola ger tıtsa maıām
Tab'-ı ğüyāsı mı yok bülbul-i ğüyā mı degül

¹²⁶ 105. / 184^b

(1a) naııl-i M : serv-i D // (4a) kıılma ta'accüb ğam-ı hicrānında M : bezm-i firākıında
ta'accüb eylemeñ D // (5b) ğüyā M : şeydā D

105. Nesre Çeviri

1. O boy pos yine salınmaz olmuş, yoksa sevgilinin fidan boyu değil mi, niçin açılmaz olmuş, yoksa sarı kırmızı renkteki ebrûlî gül değil midir?
2. Tefekkür ehlinin fikirleri yüce âlem içindir, (senin) boyuna baksam ne olur ki, (yoksa) yüce âlem değil midir?
3. Güzeller sînemize gelirse o servi boyluya ne olur? Gelin insâf edelim ki insâf etmek her şeyden daha üstün değil midir?
4. Ayrılık eziyetinden dolayı duyduğum zevke karşı şaşırma. (Yoksa) benim içtiğim ciğer kanı kırmızı şarap değil midir?
5. Rûhî, (senin) semtinin gül bahçesini kendine makam etse ne olur ki? (Yoksa) o divâne bir bülbül değil de konuşacak tabiatı mı yok?

fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Zülf-i dildârı al aġyâruñ elinden ey dil
Söylenür ilde meşeldür ki ÷oñızdan bir kıl
2. Reh-güzârunda gün olmaz ki görüp bilmeye yâr
Her günüm olsa firâķında 'aceb mi bir yıl
3. Câme-i zerd mi olsaķ saña yâ surħ diseñ
O gül-i tâze gülüp nâz ile dir al yeşil
4. La'l-i dildâr ile bulmazlar idi baħse mecâl
Şoķmasa bülbül eger ġoncalaruñ aġzına dil
5. Ğam-ı 'ıŖķında iken fikrine düŖdüñ ġayruñ
Bir iken ey dil-i Ŗeydâ iki oldu müŖkil
6. Yâr aġyâr ile 'ıyş eylesin ey ġalb-i ġazîn
Yan virür benden o gül-ruħ diyü sen yan yaķıl
7. Meclis-i meyde peyâpey ki Ŗunar bâdeyi yâr
Rûġiyâ ġâl-i dil ile bize dir Ŗurma yıķıl

¹²⁷ 106. / 184^b

(2a) reh-güzârunda M : beni yolında D // (3a) elyaķ : olsaķ M // (3b) o M : ol D // (4b)

Ŗoķmasa M : ġomasa D // (6b) o M : ol D //

- D'da 8 beyittir. M'da olmayan beyit Ŗudur:

Zâhidüñ riŖini cârüb-ı reh-i meygede kıl

Gerçi degmez aña ammâ ki ÷onızdan bir kıl

106. Nesre Çeviri

1. Ey gönül! Sevgilinin saçını yabancıların elinden al, bu domuzdan bir kıl almak gibi memlekette söylenen sözdür.
2. Geçtiğin yerde sevgilinin görüp bilmediği bir gün yoktur ki benim her günüm çok şaşılacak şekilde sevgilinin ayrılığında bir yıl gibidir.
3. Sana kırmızı elbiseli mi sarı elbiseli mi desek, o yeni yetişen sevgili naz ile gülüp yeşil al demektedir.
4. Eğer bülbül, goncaların ağzına gönlü koymasaydı, sevgilinin dudağından bahsedecek gücü kendinde bulmaz idi.
5. Ey divâne gönül! Sen aşk acısı çekerken başkalarının diline düştün, (böylelikle) senin sıkıntın bir iken iki oldu.
6. Ey hüznü kalp! Sevgili rakip ile eğlensin, (sen de) o gül yanaklı sevgili senden uzaklaştı diye sızlanıp dur.
7. Ey Rûhî! Sevgili şarap meclisinde şarabını artarda sunar, o bize hâl diliyle durma yıkıl der.

107¹²⁸

fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'Äkil olan 'ālemde eyler şafāsın ğam hayāl
Nūşını nīş añlar eyler sūrını mātem hayāl
2. Görmüş erbāb-ı başīret 'ālemi 'ayn-ı elem
Kılmış erbāb-ı haqīkat ādemi bir dem hayāl
3. Bu tokuz peymāneye el şunma olma telh-kām
Eyle anuñ her birin bir kāse-i pür-sem hayāl
4. Çār 'anāşırdan mürekkeb nefsi-vāhiddür cihān
Sen gerek ādem hayāl eyle gerek hātem hayāl
5. Her sifāl-ı köhne kim bād ile mālāmāl olur
Rūhiyā nūş idüp anı eyle cām-ı Cem hayāl

¹²⁸107. / 184^b-185^a
(5a) olur M : ola D

107. Nesre Çeviri

1. Akıllı olan kişi âlemde zevk-i sefâyı üzüntü şeklinde hayal eder, o bundan içmeyi acı sanır, düğünü de matem hayal eder.
2. Anlayış sahipleri dünyayı keder gözüyle görmüş, hakikat sahipleri insanı bir nefeste hayal etmiş.
3. Bu dokuz tane şarap kadehine el uzatıp da kederli olma, o dokuz kadehin her birini zehir dolu kâse olarak hayal et.
4. Bu cihan dört unsurdan meydana gelmiş tek bir varlıktır. Sen bunu istersen âdem istersen hatem hayal et.
5. Ey Rûhî! Bütün eskimiş çömlek kaplar rüzgâr ile ağzına kadar dolar, sen de onu şarap olarak hayal edip iç.

Tablo V. MESTAP Tablosu Tablo IV. MESTAP Tablosu

Yer Nu.:Nuruosmaniye Kütüphanesi. Nu. 4957

Yp. nu.	Mahlas	Matla' beyti/ bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
169 ^b 129	Rūhî	Doğrulup kūyına yāruñ dil-i meyyāl yürür Yürür ammā ki qatı muztaribü'l-hāl yürür	Kimi halkuñ iriştir menzile bi-zaḥmet-i rāh Kimi Rūhî gibi dehr içre meh u sāl yürür	Gazel/7		+++ / +++ / +++ / +++	
170 ^a	Rūhî	Eğerçi bülbülüñ nālišleri gülcānibindendür Gülüñ ammā şafā-yı ḥüsni bülbülcānibindendür	Faḳirüz gerçi ammā eylerüz gerdüna istiğnā Bu istiğnalar ey Rūhî tevekkülcānibindendür	Gazel/5		+++ / +++ / +++ / +++	
170 ^a	Rūhî	Cihānda her kimi görseñ talebkār-ı maḥabbetdür Anuñcün söylenen dillerde güftār-ı maḥabbetdür	İder 'arz-ı hüner şāhum ḥuzūruñda ki Rūhî'nün Bu arz-ı ḥalden qaşdı bir izhār-ı maḥabbetdür	Gazel/5		+++ / +++ / +++ / +++	
170 ^a 130	Rūhî	Dil ü cānım n'ola derd-i belā ki çıksalar bir bir Bilürsin pehlevānlar cenge sulṭānım çıkar bir bir	Bilürdüñ şabrda Eyyūba gālib olduḡun Rūhî Eger derdin saña 'arz eylese ey sīm-ber bir bir	Gazel/7		+++ / +++ / +++ / +++	
170 ^b	Rūhî	Dil-i pür-süzümüñ ḥarāreti var Bir cefā-pişeye maḥabbeti var	Yedi deryāyı içse qandırılmaz Gönlümüñ Rūhiyā ḥarāreti var	Gazel/7		+++ / +++ / +++	
170 ^b	Rūhî	Yürütmez serv-i bāḡı sīm-simā bir nihāluñ var Götürmez ḡonca-i güftāra cān-perver maḡāluñ var	Uzandı qāmetüñ vaşında şirüm qorqaruz dirler Nice 'aşıksuñ ey Rūhî ki güftāra mecāluñ var	Gazel/7		+++ / +++ / +++ / +++	
170 ^b	Rūhî	Ol bezme ayaq başma ki āmade degüldür Ol şişeye el urma ki pür-bāde degüldür	Rūhî alımaç 'aqlımuza bāde ne sırdur Güyā ki bizüm içdügümüz bāde degüldür	Gazel/5		++ / +++ / +++ / +++	
171 ^a	Rūhî	Ruḡuñdan ḥayretüm bilmez beni zāhid ḡāmūş añlar Ġam-ı la'lüñle bi-huş olduḡumdan bāde-nuş añlar	Ḥaṭ-ı naqşında cānānuñ felek 'āciç melek ḥayrān Nuḡuşıñ sırrın ey Rūhî yine şāhib-nuḡuş añlar	Gazel/5		+++ / +++ / +++ / +++	

¹²⁹Bu gazelin devamı 170^a'da bulunmaktadır.

¹³⁰Bu gazelin devamı 170^b'de bulunmaktadır.

171 ^a	Rūhī	Ḳul oldum bir şeh-i ḥüsnе ki ‘ālem mübtelāsıdır Dil-i zārüm gibi herkes ser-i kūyı gedāsıdır	Yiter Rūhī şikāyet eyle dildāruñ cefāsından Hevā-yı ‘ışkıñı terk itme kim devlet hevāsıdır	Gazel/8	+---/+---/+---/+---	
171 ^a	Rūhī	Kime cüz’i bu cihān kimine küllī görünür Cüz’ ü küll ‘ālem-i ma’nāda mesāvī görünür	Mālik olsañ dem-i ‘İsā’ya sözüñ diñler yođ Rūhiyā tab’a sükūt eylemek evlā görünür	Gazel/8	+---/+---/+---/+---	
171 ^b	Rūhī	Rāh-ı vefāda ḥāk olsa cism-i nizārumuz A’dā gözini kör ider şāyed ğubārumuz	Başduđ ğadem kemāl ile eflāke Rūhiyā Müşkil bu kim zemānede yođ i’tibārumuz	Gazel/5	--+/-+++/+---/+---	
171 ^b	Rūhī	O māh içüñdi bu şeb ğayrılarla şöḥbetümüz Şafāyı gör sebeb-i vaḥdet oldı keşretümüz	Kemāl-i ḥüb olıcađ kimden olsa ḥübđandır Ğaraż ki ḥulđ ile yođ Rūhiyā ‘adāvetümüz	Gazel/5	+---/+---/+---/+---	
171 ^b	Rūhī	Ḳapuñuñ zerrece ki çeşme ğubārun çekerüz Tāđlarca feleđiñ minneti bārın çekerüz	İstemezmiş bize yār ola ‘arūs-ı devlet Çarḥ-ı kec-rev şanur ey Rūhī nigārın çekerüz	Gazel/7	+---/+---/+---/+---	
171 ^b 131	Rūhī	Ne şāh-ı dehre mensūbuz ne mün’im ne gedāyuz biz Egerçi ehl-i fađruz līk meslūbu’r-ricāyuz biz	Bugün meddāḥıyuz bir himmeti ‘ālīñüñ ey Rūhī Bülend-āvāz ile erbāb-i ‘irfāna şalāyuz biz	Gazel/12	+---/+---/+---/+---	
172 ^a	Rūhī	Ekl ü şüreb içün gelüp efgāne kaydın çekmezüz Bir bölük ‘anđayuz āb u dāne kaydın çekmezüz	Biz şarāb-ı ‘ışđ ile mest-i elestüz Rūhiyā Bezme rāđıb olmazuz peymāne kaydın çekmezüz	Gazel/5	-+---/-+---/-+---/-+---	
172 ^a	Rūhī	Ğöñül ğam çekme dā’im dīdemüz cān-ı pür-keder ğalmaz Beher ḥāl el virür vuşlat bu miḥnetler ğider ğalmaz	Nişān oldısa sineñ tiđ-i hicr-i yāra ğam çekmez Bir iki gün taḥammül eyle ey Rūhī geđer ğalmaz	Gazel/7	+---/+---/+---/+---	
172 ^a 132	Rūhī	Ḳadd-i bālāsıñuñ a’lālıđın ister dülerüz Nice yıldur ki hevāsında o servüñ yelerüz	Ğayrdan ğađ’i-i ümīd eylemişüz ey Rūhī Ne dilersek kerem-i lüṭuf-ı Ḥudādan dilerüz	Gazel/5	+---/+---/+---/+---	
172 ^b	Rūhī	Sīnemüz gevherle memlūdur ma’ārif kānuyuz Cismdür ‘ālem-i ḥađıđatde biz anuñ cānuyuz	‘Ömre Rūhī i’tibār olmaz hemān ‘ıyş idelüm Bir iki gün kim bu fāñı tekyenüñ miḥmānuyuz	Gazel/4	-+---/-+---/-+---/-+---	
172 ^b	Rūhī	Bilür kim ağzına vađt-i tekellüm ğüft ü ğü düşmez Ḳaçar hep ğüft ü ğüdan yārdan ‘adū düşmez	Düşer bir cür’a nüş eylerse Rūhī bu ne sırdur kimBugün devlet ne deñlü meclis-i meyde sebū düşmez	Gazel/5	+---/+---/+---/+---	

¹³¹Bu gazelin devamı 172^a’da bulunmaktadır.

¹³²Bu gazelin devamı 172^b’de bulunmaktadır

172 ^b	Rūhī	Şimdi bir şühadur mahabbetümüz Andadur fikrimüz ferasetümüz	Rütbemüz ehl-i fazla ey Rūhī Bildürür şî'r-i pür-selâsetümüz	Gazel/8		+++ / +++ / +++	
173 ^a	Rūhī	İşidüp şî'rümi sögdi dil-i nâlâna biraz Eşer itdi sözüm ol âfet-i devrâna biraz	Rūhiyâ âteş-i gam def'ine yok çâre meger Şu sepe şî'r-i terûñ sîne-i süzâna biraz	Gazel/5		+++ / +++ / +++ / +++	
173 ^a	Rūhī	Gitdi elden cân-ı mahzûn u dil-i mehcûrumuz Râh-ı 'ışk-ı yârda şarf eyledük maqdûrumuz	Rūhiyâ zevk ü şafâ dirseñ yiriyle kalmadı Gitdi gam menzil-gehi oldı dil-i mesrûrumuz	Gazel/5		+++ / +++ / +++ / +++	
173 ^a	Rūhī	Vâdi-i 'ışkda biz rind-i nazâr-bâzlaruz Gözi âhûları şayd itmede şeh-bâzlaruz	Rūhiyâ vird-i zebândur sözimüz yârâna Böyle rindâne gâzel dimede mümtâzlaruz	Gazel/5		+++ / +++ / +++ / +++	
173 ^a	Rūhī	Nice gündür o mâh-ı 'âlem-ârâdan haber gelmez Dili irsâl iderdüm qorqaram ol da gider gelmez	Belâgat ile gidenler bunda taşşîl itdiler cümle Cihâna yoksa ey Rūhī gelen şâhib-hüner gelmez	Gazel/5		+++ / +++ / +++ / +++	
173 ^a 133	Rūhī	Ne gedâyuz ne esîr kerem-i şâhuz biz Sâkin-i künc-i tevekkeltü 'alâllâhuz biz	Men 'aref sırrını fehm eylemişüz ey Rūhī Ehl-i şekden degülüz 'ârif-i billahuz biz	Gazel/5		+++ / +++ / +++ / +++	
173 ^b	Rūhī	Gerçi her hâr u hassa âteş-süzânuz biz Lîk ehl-i nazara tâze gülîstânuz biz	Gelemez yolıma ehl-i gârağ ey Rūhī Tağlar sedd olamaz bize ki tûfânuz biz	Gazel/7		+++ / +++ / +++ / +++	
173 ^b	Rūhī	Şöyle şafâ-yı 'ışk ile doldı derûn-ı sînemüz Kimseye zerre deñlü yok hâtırımızda kînemüz	Lenger-i fikri şalmışuz qa'r-ı yem-i ferâgata Dürr-i suhan ile Rūhiyâ toptoludur sefinemüz	Gazel/5		+++ / +++ / +++ / +++	
173 ^b 134	Rūhī	Ne teklîf olsa şüfiden dil-i dîvâne incinmez Tekellûf ber-çaraf 'âqıl olan nâdâna incinmez	-	Gazel/4		+++ / +++ / +++ / +++	
173 ^b 135	Rūhī	Ġam degül kan ağlasam ol serv-i gül-ruhsârsuz 'Âşıkam bulmaz tesellî hâtırım dildârsuz	Yanmasun yakılmasun ölsün mi Rūhī neylesün Gel sen inşâf eyle nice şabr eyler âdem yârsuz	Gazel/6		+++ / +++ / +++ / +++	
174 ^a	Rūhī	Şanmañuz cevr-i felekden acıyup âh dirüz Zevk idüp çekdügümüz cevrden Allâh dirüz	Ġande bir vech-i hasen kim görürüz ey Rūhī İrmezüz çesmimizi aña nazâr-gâh dirüz	Gazel/5		+++ / +++ / +++ / +++	

¹³³Bu gazelin devamı 173^b'de bulunmaktadır

¹³⁴ Bu gazelin makta beyiti mecmûada bulunmayıp, şairin yayımlanan Divân'ında bulunmaktadır.

¹³⁵Bu gazelin devamı 174^a'da bulunmaktadır.

174 ^a	Rūhī	Şanmañuz rüsvâyılığdan ğam çeker ferzâne yüz Taşa çalmış şîşe-i nāmüsü bir dīvāneyüz	Rūhiyā zarfı olan gelsün şalādur ‘āleme Biz mey-i vañdetle mālāmāl bir ħum-ñaneyüz	Gazel/7		- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	
174 ^a 136	Rūhī	Derd-i derünü açmağā yāra olaydı çaremüz Kā’il idük oñılmayup işledüğine yāremüz	Geldi ħurūşa tañ’ımız bañr-i mişāl Rūhiyā Dür gibi pāk nazmımız şîr-i sevādı kâremüz	Gazel/7		- + - - / + - - - / - + - - / + - - -	
174 ^b	Rūhī	Ġayr idemez nükte bize şā’irüz Nükte-serāluka ‘aceb māhirüz	Şî’re karışdı cühelā Rūhiyā ‘Ār ider olduğ dimege şā’irüz	Gazel/7		- + - - / - + - - / - + - -	
174 ^b	Rūhī	Yağdı bizi eşk-i ğam-efrüzümüz Varluğımız kaldı hemān dūdumuz	Qalmaya böyle umaruz Rūhiyā Feth ola bir gün der-i mesdūdumuz	Gazel/7		- + - - / - + - - / - + - -	
174 ^b 137	Rūhī	Tāb-ı cemāle bā’iş olur kıanlı dāğımız Sönsün çerağı söndüre her kim çerağımız	Rūhī egerçi zerreyüz ammā ki gün gibi Bezm-i suñanda var nice rüşen çerağımız	Gazel/5		- - + / - + - + / + - - + / - + - -	
175 ^a	Rūhī	Cümledir gerçi biz zerre-i bī-miğdāruz Olıcağ zāta nazār gün gibi pür-envāruz	Ŧalibe virmedeyüz sırr-ı ħaķıķat ħaberin Rūhiyā nākil-i aħbār-ı şafā-āsāruz	Gazel/7		+ + - - / + + - - / + + - - / + + - -	
175 ^a	Rūhī	Oķından bir nişān olmayıcağ cānāna cān olmaz Egerçi gitmege cān virür ammā bī-nişān gitmez	Yanunca şalınur dā’im uyup ağıyāra ey Rūhī Bizümle ‘ār idüp bir yerde ol serv-i revān gitmez	Gazel/5		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
175 ^a	Rūhī	Baħşe mecāl kalmadı ħalk ile yoğ ‘inādumuz Şübheyi ref’ kılmışuz pākdur i’tikādumuz	Cismimüzi bugün ki biz nuṭķ ile rūñ kılmışuz Mülk-i vücūdda n’ola Rūhī olursa adumuz	Gazel/7		- + - - / + - - - / - + - - / + - - -	
175 ^a 138	Rūhī	Durup ‘ahdine şanmañ ‘āşıķa ol meh cefā kılmaz Vefāya ‘ahd ider gerçi velī ‘ahde vefā kılmaz	İşāret cānib-i ağıyārdandır cümle ey Rūhī Anuñcün ol perī-peyker nazār bizden yana kılmaz	Gazel/5		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
175 ^b	Rūhī	Yārsuz dehr- çemen zārını küllān bilürüz Yār ile olıcağız dehrini gülşen bilürüz	Bu cefālar ki yolunda çekerüz cānānuñ Kimseden bilmezüz ey Rūhī ħudādan bilürüz	Gazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + - -	
175 ^b	Rūhī	Göñlimüz feryād ider hecrūñde mānend-i ceres Bu ümīd ile ki bir gün olasın feryād-res	Virme dil her ħūba Rūhī bu hevesden fāriğ ol ‘Ārif oldur kim ola ‘ālemdede yek-dil yek heves	Gazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	

¹³⁶Bu gazelin devamı 174^b'de bulunmaktadır.

¹³⁷Bu gazelin devamı 175^a'da bulunmaktadır.

¹³⁸Bu gazelin devamı 175^b'de bulunmaktadır.

175 ^b 139	Rūhī	<p>Kıldı serīr-i hūsne o Yūsuf-likā cülūs</p> <p>‘Uşşāk muntazır k’ola fermān-ı hāk-būs</p>	<p>Rūhī şaķın zamāne saña virmesün firīb</p> <p>Kendin bu köhne nicelere şatdı nev-‘arūs</p>	Gazel/7		--- / -+++ / ++++ / ---	
176 ^a	Rūhī	<p>Hall eyle[ye]mez mes’ele-i ‘ışķı müderris</p> <p>‘ışķ ehline olmak ne revā dāhīl-i meclis</p>	<p>Reyhān haţunuñ vaşfun ider illere dā’im</p> <p>Dirsem n’ola Rūhī-i suhan-sāza mūnis</p>	Gazel/5		--- / ++++ / ++++ / ---	
176 ^a	Rūhī	<p>Gel ey sākī ki kesb itsün kudümūñden farab meclis</p> <p>Şafā-yı seyr-i dīdāruñla geçsün rüz u şeb meclis</p>	<p>Bir iki şīşe mey hāzır gerek hānuñda ey Rūhī</p> <p>Gel[e] ol māh şāyed lāzım ola nīm-şeb meclis</p>	Gazel/5		+--- / +--- / +--- / +---	
176 ^a	Rūhī	<p>Şafā ol ehl-i zevkuñdur kim eyler dā’imā meclis</p> <p>Göñülde ğam kımaz zīrā olunca dil-güşā meclis</p>	<p>Bu ta’rif itdügüm meclis kime maşşūşdur dirseñ</p> <p>O ‘ālī-kadr kim rüz u şeb eyler Rūhiyā meclis</p>	Gazel/6		+--- / +--- / +--- / +---	
176 ^a 140	Rūhī	<p>Şoĥbetūñden feyz ider ehl-i maĥabbet iktibās</p> <p>Kendūñi sār güzeller gibi sen kıлма kıyās</p>	<p>Rūhiyā bir şahā kıl olduñ bugün ‘ālemde kim</p> <p>Azdur her demde kılsañ Haķķa yüz şükr ü sipās</p>	Gazel/5		-+++ / -+++ / -+++ / ---	
176 ^b	Rūhī	<p>Döstum Hālīķ seni aşūb-ı devrān eylemiş</p> <p>Ĝamzeñi kan dökmege bir tīĝ-i bürrān eylemiş</p>	<p>Senden ayru bir dem olmak Rūhiye mümkün degül</p> <p>Ĝālibā ‘ışķ ehline Hālīķ seni cān eylemiş</p>	Gazel/5		-+++ / -+++ / -+++ / ---	
176 ^b	Rūhī	<p>Şu’le-i şem’-i cemālūñ köide tab’umda dıraşş</p> <p>Her sözüñ maţla’-ı hürşide ola kevkebe-başş</p>	<p>Rūhiyā her dinilen şī’re ğazel mi dinilür</p> <p>Ĝazel oldur kim ola oquyıncaķ ĥalet-başş</p>	Gazel/5		+---/+---/+---/+---	
176 ^b	Rūhī	<p>Büstān-ı ğamda başum çizginür dolāb-veş</p> <p>Akıdur kanlı yaşını gözlerüm tīzāb-veş</p>	<p>Rūhī öldürdi ğam bīçāre geçdi kendüden</p> <p>‘Aķlın aldı neş’e-i la’lūñ şarāb-ı nāb-veş</p>	Gazel/5		-+++ / -+++ / -+++ / ---	
176 ^b 141	Rūhī	<p>Seyr eyle evc-i nāzda sen āfitāb-veş</p> <p>Rüy-ı niyāzı biz sürelüm hāka āb-veş</p>	<p>Rūhī vezir-i kāmile söz diñleden gerek</p> <p>Rengīn-edāya mālīk ola la’l-i tāb-veş</p>	Gazel/5		--- / -+++ / ++++ / ---	
177 ^a	Rūhī	<p>Her gedāsı küyüñüñ ‘ālemlere sultān imiş</p> <p>Şüretā dervīş ma’nāda velī şāhān imiş</p>	<p>Cān saña cism oldu ey rüh-ı revānı cismimūñ</p> <p>Cānı cismūñ Rūhiyā bildüm yine cānān imiş</p>	Gazel/5		-+++ / -+++ / -+++ / ---	Yayımlanan Divān’da bu ğazel yoktur.

¹³⁹Bu ğazelin devamı 176^a’da bulunmaktadır.

¹⁴⁰Bu ğazelin devamı 176^b’de bulunmaktadır.

¹⁴¹Bu ğazelin devamı 177^a’da bulunmaktadır.

177 ^a	Rūhī	Tiğ-i hışmla benüm kesse idüñ bağrumı kâş Yuvalanmağa olurdum yoluña hazır baş	Rūhiyâ 'ışka giriftâr olalı olmışdur Didede hün-ı ciger hâşılımuz dilde hırâş	Gazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + - -	
177 ^a	Rūhī	Şâdam ki eyleyen seni şâhib-cemâl-i hâş Vaşşâfuñ eylemiş baña virmiş hayâl-i hâş	Çekmez şafâ-yı câh-ı gamın Rūhiye yeter Zevk-i edâ-yı pâk şafâ-yı cemâl-i hâş	Gazel/6		- - + / - - + + / + + - - / - - +	
177 ^a 142	Rūhī	Mevşûf-ı 'âm ola ne revâ ol cemâl-i hâş Vaşf-ı cemâl-i hâşuña gerekdür hayâl-i hâş	Rūhī hasûdı yine bırağduñ hacâlete İnkâr-ı 'âma yer kıomadı bu mağâl-i hâş	Gazel/6		- - + / + + - - / + + - - / + + - -	
177 ^b	Rūhī	Hâl bilmezler diyenler zülfüñe ağıyârı aş Zülfüñe aşarsañ evvel sevdüğüm ben zârı aş	Gamzenüñ cellâdına virmek ne hâcet Rūhī Dilberâ miskini öldürmek kaçduñ bâri aş	Gazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	
177 ^b	Rūhī	'Azm-i küyuñdur ğaraž halkdan eşküm saña 'arz Ağçesi çok olana zîrâ ki olur Ka'be farz	Nâfile kıl diyü Rūhiye yeter taşdî' vir İtdüğün teklîf ey şüfî ne sünnetdür ne farz	Gazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	
177 ^b	Rūhī	Zâhidâ dirseñ nedür maħbûb-ı ğarrâdan ğaraž Şun'-i Hâk seyr itmedür her hüsn-i zîbâdan ğaraž	Bilmedi bu ma'nâ Rūhī şu kim taşdîki yok Hâkķı bilmekdür hâkķikat 'ilm-i esmâdan ğaraž	Gazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	
177 ^b 143	Rūhī	Kesb-i ma'ârif itmeden tayy-ı mağâl imiş ğaraž 'Ârife lafz-ı kâldan ma'nâ-yı hâl imiş ğaraž	Rūhiye irdi hîdmet-i pîr-i muğân ile 'anâ Kâmile hîdmet itmeden kesb-i kemâl imiş ğaraž	Gazel/5		- + + - / + - + - / - + + - / + - + -	
178 ^a	Rūhī	Cânib-i ağıyâra yüz yoldan gider ol sebze-ħağ N'ola bizden yaña bir kez gelse yol ise ğalağ	Ĥatlu dillerle alursın göñlüni ğayrılaruñ Rūhiye lâyıķ mıdur düşnâmuña ğalmağ fağaç	Gazel/7		- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	
178 ^a	Rūhī	Vaşluñ dilemez cân ol ruhsârdan eyler ğazğ 'İşkunda olan şâdıķ-ı dîdârdan eyler ğazğ	Ey Rūhī sükût itme bülbül gibi güyâ ol Ol ğonca bilürsün kim eş'ârdan eyler ğazğ	Gazel/5		- - + / + - - - / - - + / + - - -	
178 ^a 144	Rūhī	Cân kıymet metâ'-ı câmı iden ihtirâf Anuñ için zâhide olmaz müyesser ol metâf	Ĥâğ-ı eyvânında gerdünuñ aşılımış Rūhiyâ Gün bir altun beyza sîmîn-ğurradur aña şu'âf	Gazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	
178 ^b	Rūhī	Hânesinden ne dem ol vağt-i seher kıldı Ĥulüf Döymeyüp dîde tecellâsına ağıtdı dümu'	Rūhiyâ fâide ne dürr ü güher nazm itsek Çün degül yâr ĥuzûrında kelâmuñ mesmü'	Gazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + - -	

¹⁴²Bu gazelin devamı 177^b'de bulunmaktadır.

¹⁴³Bu gazelin devamı 178^a'da bulunmaktadır.

¹⁴⁴Bu gazelin devamı 178^b'de bulunmaktadır.

178 ^b	Rūhī	Şāh-beyt-i hüsnuñe ol gün ki oldum muṭṭalı‘ Bildüm ey meh maṭla‘-ı hürşid seyrin mümteni‘	İstimā‘-i şîr-i Rūhī feyzden hāli degül Çok me‘ānī kesb ider hāl ehli olsa müstemi‘	Gazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	
178 ^b	Rūhī	Tāze gül şevkıyla yaqdı ey gönül her tāze dāğ Sen daḥı yaq tāzeler şevkıyla yer yer tāze dāğ	Tāze ‘āşık olduğın inkār ider Rūhī velī Tāze ‘āşık olmasa göğsinde neyler tāze dāğ	Gazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	
178 ^b 145	Rūhī	Sākiyā gül mevsimidür bāğdan gitmez ayağ Böyle mevsimlerde dāmen-gīr olurmuş şahn-ı bāğ	Gonca vü gül cennet itmiş ṭatalum bāğı ne sūd Kūy-ı dildarı koyup Rūhī ne bāğ ister ne rāğ	Gazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	
179 ^a	Rūhī	Ġayrılar yār ihtilāṭından bulur gerçi şeref Olur ammā ġayrıyla yāruñ geçen ‘ömri telef	Gir semā‘a diyü hiç şūfīye minnet eyleme Rūhiyā şabr it hele bir yere gelsün nāy u def	Gazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	
179 ^a	Rūhī	Cān virse seyrine n’ola ‘uşşāk-ı sīne şāf Şehr-i melāḥatuñ göbegidür o sīm-nāf	Rūhī ḥasūda aşma kulağ eyle şükr kim Virmiş küdüret aña Ḥudā saña ṭab‘-ı şāf	Gazel/7		- + + / - + + + / + + + + / - + -	
179 ^a 146	Rūhī	Dünyāda eglenilmez cāy-ı melāmet ancağ Kāmil geçenleri hep ehl-i ḍalālet ancağ	Rūhī müdām sāğar lāzımdur elde yoksa Dünyāda eglenilmez cāy-ı melāmet ancağ	Gazel/7		- - + / - + - - / - - + + / - + - -	
179 ^b	Rūhī	Umaruz iden bugün iki cihānı var yok İde yarın ḥayr u şerle cism ü cānı var yok	Rūhiyā hāl ehline yār olmayan nağş-ı güzel Şüret-i dīvārdur kim cism ü cānı var yok	Gazel/7		- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	
179 ^b	Rūhī	Maḥabbetden eşer yok hūb-rūlar bi-vefā ancağ Hemān mihr ü maḥabbet didüğüñ derd ü belā ancağ	Diriğ itmez vefāsın ġayrımızdan olıcak pişe Saña maḥşūşdur cevri ü cefāsı Rūhiyā ancağ	Gazel/5		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
179 ^b	Rūhī	Mesrūrdur o dil ki ola mest-i şarāb-ı ‘ışk Ma‘mūr olur o ḥāne ki ola ḥarāb-ı ‘ışk	Bilsün cihānda Rūhī-i maḥzūnı bilmeyen Efgende-i bende-i şeh-i ‘ālī-cenāb-ı ‘ışk	Gazel/5		- - + / - + + + / + + + + / - + -	
179 ^b 147	Rūhī	Düşüp mestāne baḥr-ı şevkine ol dürr-i nāyābuñ Şafāsın şubḥa dek sürdüñ bu gece ‘ālem-i ābuñ	Esīr-i şehvet olma sūz-ı ‘ışk istersen ey Rūhī Bilürsün ülfeti mümkün degildür āteş ü bādūñ	Gazel/6		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	

¹⁴⁵Bu gazelin devamı 179^a'da bulunmaktadır.

¹⁴⁶Bu gazelin devamı 179^b'de bulunmaktadır.

¹⁴⁷Bu gazelin devamı 180^a'da bulunmaktadır.

180 ^a	Rūhī	Âh idüp ‘arızı yâdıyla o gül-pîrehenüñ Şahn-ı gülşende seher otın uçurdu çemenüñ	Şâ’ir oldur ki söze rûh vire Rūhî-vâr Lebi vaşfn idicek sen büt-i şîrîn-suhenüñ	Gazel/5		+ + + - / + + + - / + + + - / + + -	
180 ^a	Rūhī	Hû diyüp olsam yeridür sîne-çâk Hây meded gam bizi kıldı helâk	Rūhiyi öldürmege kaçd eyledüñ Ger garazuñ rûh ise Rūhî fedâk	Gazel/5		- + + - / - + + - / - + -	
180 ^a 148	Rūhī	Çırısa ‘uşşâkı n’ola gîsü-yı pür-çînüñ senüñ Kim anı virmez ele şaklar ‘araç-çînüñ senüñ	Böyle şî’r-i ter dir evşâfuñda Rūhî çok mıdur Olsa ger bî-çäreye bir qurı tahsînüñ senüñ	Gazel/8		- + + - / - + + - / - + + - / - + -	
180 ^b	Rūhī	Şanma gelmekle haţuñ cân u dil olmaz mâyiliñ Kâfirem ey şüh eger dünyâya virsem bir kıluñ	Bağş iderdüñ ‘ışkı ağıyaruñ mecâzıdır diyü Geldi haţtı Rūhiyâ çıkdı beyâza müşkilüñ	Gazel/5		- + + - / - + + - / - + + - / - + -	
180 ^b	Rūhī	Yine derd ü gam-ı hicrâna düşdük Ne hicrân âteş-i süzâna düşdük	Felek kıldı bizi âzürde Rūhî Yine derd ü gam-ı hicrâna düşdük	Gazel/7		+ + + - / + + + - / + + -	
180 ^b	Rūhī	Dil nedür bülbül-i şeydâsı gül-i aħmerüñüñ Cân nedür tûñi-i şîrîn-suhanı şekkerüñüñ	Rūhiyâ hep eşer-i feyz-i maħabbetdür kim Tâzeler mâyilidür gül gibi şî’r-i terüñüñ	Gazel/7		+ + + - / + + + - / + + + - / + + -	
181 ^a	Rūhī	Hañçerin belde göricek bire gaddâr didük Ne didük sînemüzi karşı dutup yâr didük	Terkiñ urmaz kapuñuñ bunca ki redd eylersin Hele bu bâbda biz Rūhiye bî-‘âr didük	Gazel/5		+ + + - / + + + - / + + + - / + + -	
181 ^a	Rūhī	Ġinâ ehlin koyup bu deñlü fakrumla bana geldüñ Alup göñlüm enîsüm olduñ ey gam safâ geldüñ	Saña maħşûşdur Rūhî maħabbet şîvesi güyâ Gelende ‘âleme ter şîve-kâra mübtelâ geldüñ	Gazel/5		+ + + - / + + + - / + + + - / + + -	
181 ^a	Rūhī	Yüzine perde olan zülf-i müşk-bârı görüñ Bizi ne qara güne koydı rûzgârı görüñ	Suħanda çarb-ı meşel Rūhiye müsellemdür Bu sikke-ħânedede ol kâmilü’l-‘ıyârı görüñ	Gazel/5		+ + + - / + + + - / + + + - / + + -	
181 ^a 149	Rūhī	Yudum al cândan ol gün kim dil-efkâr olduğum bildüñ Helâkum ol zamân bildüñ ki bî-mâr olduğum bildüñ	İşidüp nâlemi her gece dirmişsin ki Rūhidür Biħamdillah hele ‘ışkuñda bîdâr olduğum bildüñ	Gazel/9		+ + + - / + + + - / + + + - / + + -	
181 ^b	Rūhī	Çahrđan gayrı ne var âdeme râhuñda senüñ Ey felek vay aña kim ola penâhuñda senüñ	Rūhiyâ mihr ü vefâ kimden umarsuñ bilseñ Yok teraħħum eşeri zerrece şâhuñda senüñ	Gazel/7		- + + - / - + + - / - + + - / - + -	

¹⁴⁸Bu gazelin devamı 180^b'de bulunmaktadır.

¹⁴⁹Bu gazelin devamı 181^b'de bulunmaktadır.

181 ^b	Rūhī	Bir dem o mehi görmeyeli cāndan uşanduñ Ey dil ya sen ālām-ı [ğam-ı] ‘ışkı ne şanduñ	Rūhī dehen-i yār ile bahş itdi meger kim Meclisde bugün beste-i vāfir mezelanduñ	Gazel/7		---/+---/+---/+---	
181 ^b 150	Rūhī	Zīr ü bālāsına bak ol haţ-ı ‘anber-fāmuñ Cennet altında ya üstinde dimişler ‘āmuñ	Rūhiyā şaklasun Allāh gözinden feleguñ Māh-rūlarla ‘aceb revnaķı vardur Şāmuñ	Gazel/7		+++ / +++- / +++- / +++	
182 ^a	Rūhī	Ağladup ‘āşıkları hicr ile nālān eyleduñ Neyleduñ ey bī-vefā aġyārı hāndān eyleduñ	Bundan artık Rūhī-i bī-çāreye nitseñ gerek Baġrını kan eyleyüp çeşmini giryān eyleduñ	Gazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
182 ^a	Rūhī	Aldanup reng-i ruġına mişli yok dirmiş gülüñ Bāġa var ey ġonca selb it i’fīkādın bülbülüñ	ġayrılar gibi n’ola kılmazsa Rūhī seyr-i baġ Neylesün bī-çāre bend eylemüştür kākülüñ	Gazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
182 ^a	Rūhī	Urulma ġamzesine yaralanmasun yüregüñ Lebi ġayāline düş zāyi’ olmasun emegüñ	Vişāl-i yāre irişmek dilerseñ ey Rūhī Cenāb-ı Haġķa niyāz it kabül ola dīlegüñ	Gazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	
182 ^a 151	Rūhī	Rāh-ı ‘ışķ-ı yārda cismüm ġubār itsem gerek Bu řarīķ ile yine ġeşt ü ġüzār itsem gerek	Ta’ne-i aġyārdan ġurtulmaġıçün Rūhiyā Rāh-ı ‘ışķ içre ġezüp terk-i diyār itsem gerek	Gazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
182 ^b	Rūhī	Cān viren yoluña dirler ki kuçar ince belüñ Bende cān ġalmadı sen ġançere urduķda elüñ	Eylemiş ġüsnine dünyāyı ġulaķdan ‘āşık Rūhiyā ġaķ bu ki fettān-ı cihāndur ġazelüñ	Gazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
182 ^b	Rūhī	Sürme-i ġāk-ı pāyuñı dāde-i dūr-bīne çek ġançer-i kīne-dāruñı sīne-i ehl-i kīne çek	Vaşf-ı ruġuñda şirini ġüş idicek maġabbetden Rūhī ter düşürmeyüp bir ġurı āferīne çek	Gazel/7		- + - - / + + - - / - + - - / + + - -	
182 ^b 152	Rūhī	Bā’iş-i şehrini bir dāġıya ger Ferhāduñ Var bir küşede biñ dāġı dil-i nāşāduñ	Saña bu feyz yeter řiriden ey Rūhī kim Añılur ehl-i kemāl içre hemişe aduñ	Gazel/7		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	
183 ^a	Rūhī	ġönül māh-ı muġarremdür ġanı feryād u efġānuñ Niçün virmez cihānı seyle eşķ-i çeşm-i giryānuñ	Yeter ġan aġla Rūhī Kerbelāyı ġarķ-ı ġūn itdüñ Gider seyle mezārı ġorķarın şāh-ı şehīdānuñ	Gazel/7		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	
183 ^a	Rūhī	Cān virir olmaġa yoluñda sehī-ġadler ġāk Bu leřāfet bu melāġat nedür ey noķta-i pāk	ġanı bir Rūhī gibi ehl-i belāġat kim ola ġab’ı ġaddüñ gibi ‘ālī sözi ġüsnüñ gibi pāk	Gazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	

¹⁵⁰Bu gazelin devamı 182^a’da bulunmaktadır.

¹⁵¹Bu gazelin devamı 182^b’de bulunmaktadır.

¹⁵²Bu gazelin devamı 183^a’da bulunmaktadır.

183 ^a	Rūhī	Sākiyā faşl-ı hazān itdi cihāmı dil-teng İdevüz meygedeye çäre odur kim aheng	Zerd olur çehresi ‘aşık olanuñ dirse nigār Şaķın ey Rūhī muradı saña urmaķdur reng	Gazel/7		+ + - - / + + - - / + + - - / + + - -	
183 ^a 153	Rūhī	Cān-ı dil hūkmine neyer atılup peykānuñ Dōstum hūkmi nedür bir iki kaķre ķanuñ	Kūşe-i ğamda revā mı oturulmaķ Rūhī Ṭab‘-ı derrāk ile ma‘lūmı iken dūnyānuñ	Gazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + - -	
183 ^b	Rūhī	Pīrehen bār-ı girāndur aña duymaz bedenüñ Berk-i ğulden meger ey ğonca ola pīrehenüñ	Rūhiyā ķadeh-i ‘adū ṭab‘uña noķşān virmez Bildirür rütbeñi erbāb-ı kemāle suķanuñ	Gazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + - -	
183 ^b	Rūhī	Ğüller açıldı gelüñzevķin idüñ dir bağuñ Şubķ-dem itdüği feryād budurırmağun	Rūhiyā künci yeter bekledüñ inşāf oldı Çıķalum seyrine şimden girü şaķn-ı bağuñ	Gazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + - -	
183 ^b	Rūhī	Ğoncadur la‘lūñ dimişsin yāra berk-i ğül yüzüñ Āferīn ey dil hemişe böyle zengīndür sözüñ	Ğözyaşın dōkdükce arturdu cefā vü cevri yār Rūhiyā alışmadı gitdi o mehle yılduzuñ	Gazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	
183 ^b 154	Rūhī	Yā semendür haṭṭı yā ğül ikiden hālī degül Zülfi şebbūdur yā sünbül ikiden hālī degül	Va‘de-i luṭf eylemiş dün Rūhī ‘uryāna çarķ Ya ‘abādur lūṭfu ya çul ikiden hālī degül	Gazel/8		- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	
184 ^a	Rūhī	Ne gedā ile muķayyed ne şehinşāh ile ol ‘Ālem-i vāḥdete var ey ğönül Allāh ile ol	Rūhiyā katlıñe cem‘ olsalar ağyār ne ğam Dām-i yārı sen elden ķoma Allāh ile ol	Gazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + - -	
184 ^a	Rūhī	Bir mehüñ çekme cefāsın ki vefādār degül Ṭālib ol mihrine anün ki cefākār degül	Sīnegüñ dāğların şaķlamadan ey Rūhī Ne şanursın meger ol şūḥ haberdār degül	Gazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + - -	
184 ^a 155	Rūhī	Dilde derd-i ‘ışķı pinhān eylemek dermān degül Ğayrıdan pinhān idersin yāra ḥod pinhān degül	Dest-būsuñdan ğaraz bilsem nedür men‘ itdügüñ Ğālibā Rūhī-i seyda ķabil-i iḥsān degül	Gazel/7		- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	
184 ^b	Rūhī	Kaçma çevķān-ı maḥabbetden ğönül cevłāna gel Başuñı ṭōp eyle ehl-i hāl iseñ meydāna gel	Nīze-i ‘irfān elüñde tevsen-i ṭab‘ ise rām Nazm meydānı senüñdür Rūhiyā cevłāna gel	Gazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	
184 ^b	Rūhī	Yine şalınmaz o ķadd naḥl-i dilāra mı degül Niçün açılmaz olup ğonca-i ra‘nā mı degül	Ğülşen-i kūyuñı Rūhī n‘ola ger ṭutsa maķām Ṭab‘-ı ğüyāsı mı yok bülbül-i ğüyā mı degül	Gazel/5		+ + - - / + + - - / + + - - / + + - -	

¹⁵³Bu gazelin devamı 183^b'de bulunmaktadır.

¹⁵⁴Bu gazelin devamı 184^a'da bulunmaktadır.

¹⁵⁵Bu gazelin devamı 184^b'de bulunmaktadır.

184 ^b	Rūḥī	Zülf-i dildārı al aġyāruñ elinden ey dil Söylenür ilde meşeldür ki çoñızdan bir ıl	Meclis-i meyde peyāpey ki şunar bādeyi yār Rūḥiyā ḥāl-i dil ile bize dir ırma yııl	Gazel/7		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	
184 ^b 156	Rūḥī	‘Āıl olan ‘ālemde eyler şafāsım ġam ḥayāl Nūşımı nūş añlar eyler sūrını mātem ḥayāl	Her sıfāl-ı köhne kim bād ile mālāmāl olur Rūḥiyā nūş idüp anı eyle cām-ı Cem ḥayāl	Gazel/5		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	

¹⁵⁶Bu gazelin devamı 185⁹’da bulunmaktadır.

SONUÇ

Öncelikle Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 numarayla kayıtlı şiir mecmuasının 170^a-184^byapraklarındaki metinlerinin transkribe çalışmasıyla başlanılan bu tezde daha sonra nesre çeviriler yapılmış, ardından mecmuanın tamamı ve çalışmaya konu olan yapraklardaki metinler üzerinde incelemelerde bulunulmuş, MESTAP tasnifi de ilave edilmiştir. Bu çalışmanın neticesinde kazanım olarak birkaç sonuca varılmıştır. Elde edilen sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

Mecmuanın 1^b yaprağının serlevhalı, işlemeli bir şekilde başlaması, sayfalarda kırmızı mürekkepli başlıkların olması, sütunlar arası altın yaldızlı cetvellerin bulunması bu mecmuanın şahsî bir defter gibi düzenlenmediğini, bilakis mürettibin özenle hazırladığının nişânesidir.

Mecmuanın son kısımdan eksik olması sebebiyle müstensihi ve de istinsah tarihi açısından bir bilgi bulunamamıştır.

Mecmua; kasîde örnekleriyle başlayıp, terkîb-bend, müseddes ve gazel örnekleriyle devam ederken, hem nazım şekillerinde hem de her nazım şeklinin başında rediflerine göre alfabetik sıralamasında tertibin dışına çıkmıştır. Genellikle 5-9 beyit arasında yazılan ve mecmuadaki nazım şekilleri içerisinde birinci sırada olan gazelden sonra en sık kullanılan nazım şekli kasîdedir.

Şiirlerine en fazla rastlanılan şairler Bağdâtlı Rûhî, Nef'î, Şeyhülislâm Yahyâ ve Gelibolulu Âlî olup bunlar haricinde dönemin öne çıkan başka şair ve o şairlerin şiir türlerine yer veren mürettip, mecmuasını zenginleştirmiştir. Mecmuada çoğunluğu oluşturan şairlere bakacak olursak dönemin tanınmış isimlerinin mürettip tarafından da beğenildiği, şiir zevkine hitap ettiği görülmektedir.

Mecmuaya alınan şairler 16. ve 17. yüzyıl şairleridir. Eserdeki şairlere bakıldığında tespit edilen ölüm tarihlerine göre en geç zamana kadar yaşamış olan şair Şeyhülislâm Yahyâ (ö. 1644)'dir. Bu da mecmuanın 17.yüzyılda tertip edildiğine dair bir işaret sayılabilmektedir.

Bu teze konu olan 170^a-184^bvarakları Bağdâtlı Rûhî'nin gazellerinden müteşekkildir. Bağdâtlı Rûhî'nin âşikâne gazellerinin yer aldığı bu varaklar yayınlanmış divân ile karşılaştırıldığında büyük derecede farklılık görülmemiştir. Bu mukayesede; divânda bulunmayıp da mecmuada bulunan 1 gazel (51.gazel), 1 tane de makta beyitinin olmadığı gazel (79.gazel) tespit edilmiştir. Bu tespit neticesinde Bağdâtlı Rûhî'ye yeni bir gazel ve bir tane de beyit kazandırılmıştır.

Konu dâhilindeki varakların bazı gazellerinde beyit eksikliği divânla karşılaştırıldığında görülmüş, inceleme kısmında belirtilmiştir.

Büyük bir azimle unutturulmaya, yok edilmeye çalışılan, sağlam temeller üzerine atılması dolayısıyla bütün çabalara rağmen silinme işlemlerinin sonuçsuz kaldığı, sadece bir süreliğine kabuğuna çekilen ve artık her geçen gün daha da kıymetinin anlaşıldığı bir medeniyetin; tarih, kültür, sanat hazinesinin edebiyattaki sac ayağını oluşturan divânlardan sonra başvurulabilecek en değerli menbalardan bir tanesi konumundaki mecmualar, yazıldığı dönemin sanat zevkini göstermesi açısından ortaya çıkarılması gereken eserlerdendir. Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 numara ile kayıtlı 170^a-184^bvaraklarının çalışıldığı bu tezde de, bir şiir mecmuasının gelecek nesillere aktarılması, geçmişin kültür hazinesinin tanıtılması amacı güdülmüştür.

Mecmuanın bu teze konu olan varakları dışındaki diğer varakların da bitirilmesi halinde, şiir mecmuasının kimliği tam anlamıyla ortaya çıkacak, varakların birleştirilip bir eserde toplanılmasıyla da klâsik edebiyat severlerine ve istikbâle bir varlık daha kazandırılacaktır.

KAYNAKÇA

Ahdî, *Gülşen-i Şuarâ*, haz. Süleyman Solmaz, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2014.

AK, Coşkun, *Bağdatlı Rûhî Dîvânı, Karşılaştırmalı Metin*, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa 2001, 2 cilt, 1062 s.

AK, Coşkun, *Bağdatlı Rûhî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divân'ından Seçmeler*, Gaye Kitabevi, Bursa 2000.

AYDEMİR, Yaşar, “Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”, *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, Volume 2/3, Summer 2007, s.122-137.

AYDEMİR, Yaşar - CemalKURNAZ, “Mecmûalara Sorulması Gereken Sorular”, *Turkish Studies*, Volume 8/1, Winter 2013, s.51-64.

BUYRUK, İbrahim Ethem, *Bağdatlı Rûhî Divânı'nda Sosyal Hayat*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2015.

GÜRBÜZ, Mehmet, “Osmanlı Şiirinin Hazinesi: Mecmualar ve Cönkler Çalıştayı”, *Turkish Studies*, Volume 8/1, Winter 2013, s. 2947-2949.

KILIÇ, Atabey, “Mecmûa Tasnifine Dâir”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s. 80-96.

KILIÇ, Muzaffer, *Millet Kütüphanesi Ali Emîrî Kitaplığı Manzum 568 Numaralı Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2015.

KÖKSAL, Fatih, “Şiir Mecmûalarının Önemi ve “Mecmûaların Sistemik Tasnifi Projesi” (MESTAP)”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s. 411-431.

LEVEND, Ağâh Sırrı, *Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler - Mazmunlar ve Mefhumlar*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2015.

LEVEND, Ağâh Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2008, C. 1.

MENGİ, Mine, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2009.

MUTLU, Merve, “Süleymaniye Kütüphanesi Nuri Arlasez Koleksiyonu 263 Numarada Mecmû'atü'l-Eşar Adıyla Kayıtlı Şiir Mecmuası ve Firâkî'ye Ait Şiirler”, *TÜRÜK Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 2014, S. 3, s. 112-122.

ÖZTOPRAK, Nihat, *Rûhî*, Timaş Yayınları, İstanbul 2001.

ÖZTOPRAK, Nihat, “Rûhî’nin Şair Anlayışı”, *Osmanlı Araştırmaları XXVIII*, İstanbul 2006, s. 93-122.

SAMİ, Şemseddin, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul 2012.

TARLAN Ali Nihad, “Eski Mecmûalar Arasında”, *İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 1946, C. 1, S. 1-2-3-4, s. 122-137

SEVGİ, Ahmet – Semra TUNÇ, “Livâyî Bey Mecmûası”, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S. 34, 2015, s. 313-352.

TARLAN, Ali Nihad, *FuzûlîDîvânı Şerhi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2005.

TAVUKÇU, O. Kemal, “Berlin Kraliyet Kütüphanesi’ndeki Yazma Bir Mecmûaya Dair”, *Yedi İklim Dergisi*, 1994, S. 48, s. 68-69

TURGUT, Elif, *16. Yüzyıla Ait Bir Şiir Mecmuasının İncelenmesi (1^b-50^a)*, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2013.

URAZ, Murat, *Bağdatlı Rûhî Hayatı, Şahsiyeti, Şiirlerinden Seçme Parçalar*, İstanbul Kültür Basımevi, İstanbul 1941.

UZUN, Mustafa, “Mecmûa”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c. 28., Ankara 2003, s. 265-268.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

<http://lugatim.com/>

https://docviewer.yandex.com.tr/view/0/?*=cnqqsE9ODz2KSg7rhnK7KAPsLA97InVybCI6InlhLWRpc2stcHVibGljOi8vSDRaUzhzZndoQnRxRE4rWEI0NmVOZkN4ZXFtWVFhR1U0QUZkbXcvdU1xZz0iLCJ0aXRzZSI6IkNlbSBEaWxjaW4gLSBZZW5pIFRhcmFtYSBTb3psdWd1LnBkZiIsInVpZCI6IjAiLCJ5dSI6IjU0NzQ1NTczMjE1MjlxNTUzNTUjLCJub2lmcmFtZSI6ZmFsc2UsInRzljoxNTI1NTI4MDC1OTc3fQ%3D%3D

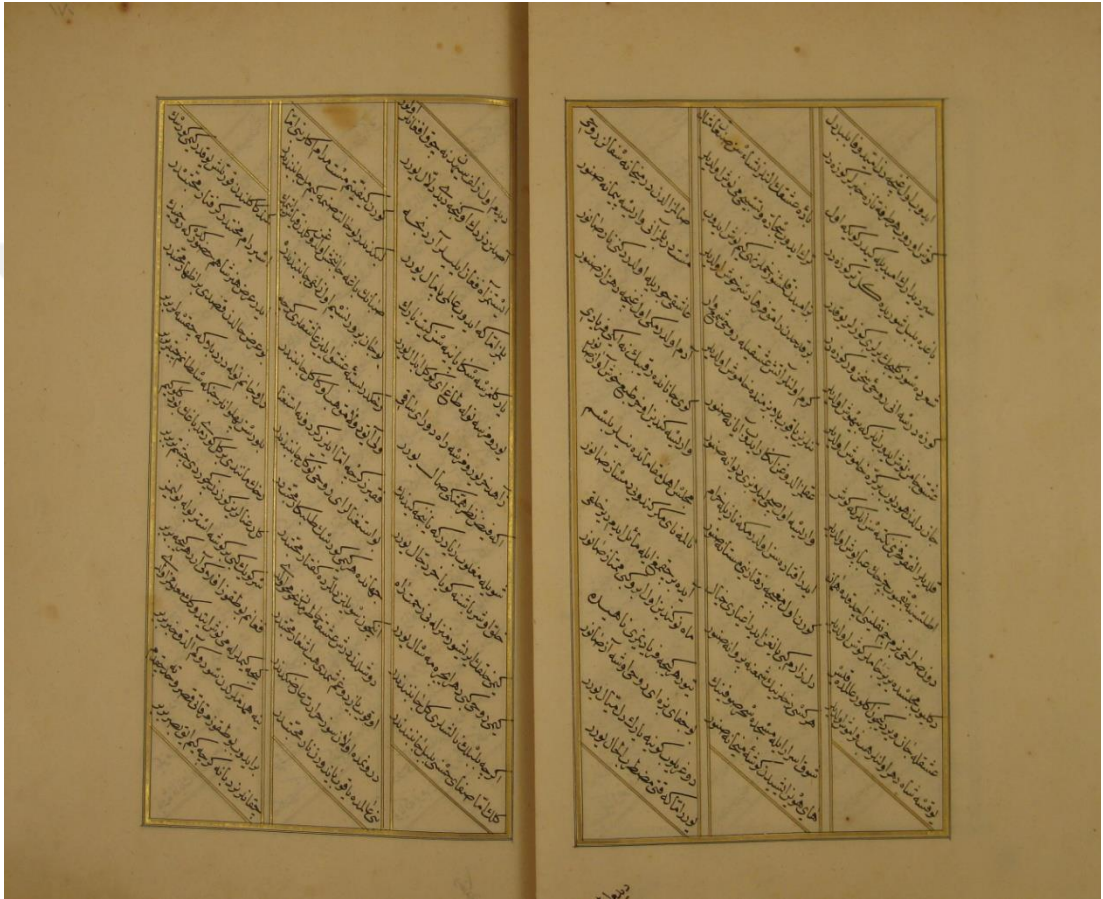
<https://mecmualar.tr.gg/>

EKLER

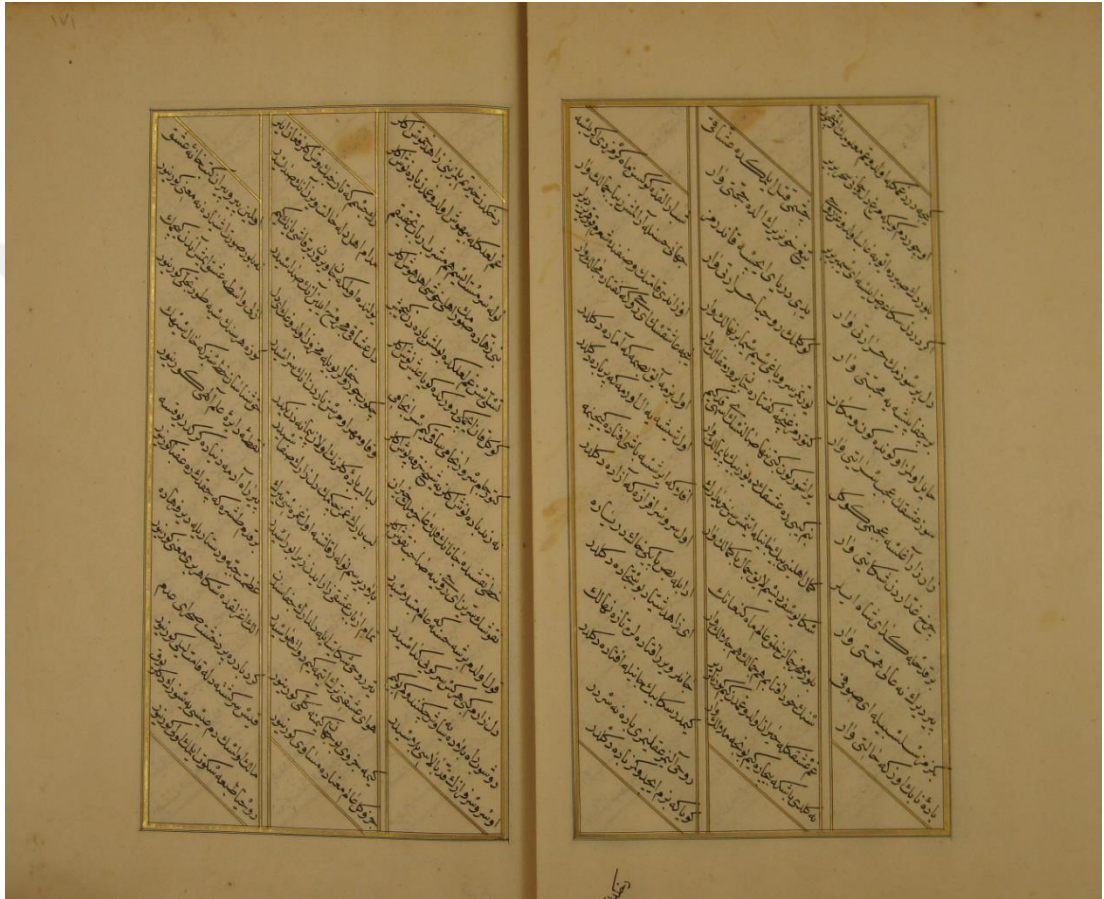
**NURUOSMANIYE KÜTÜPHANESİ 4957 NUMARALI ŞİİR MECMUASI
(VARAK170^a-184^b)**

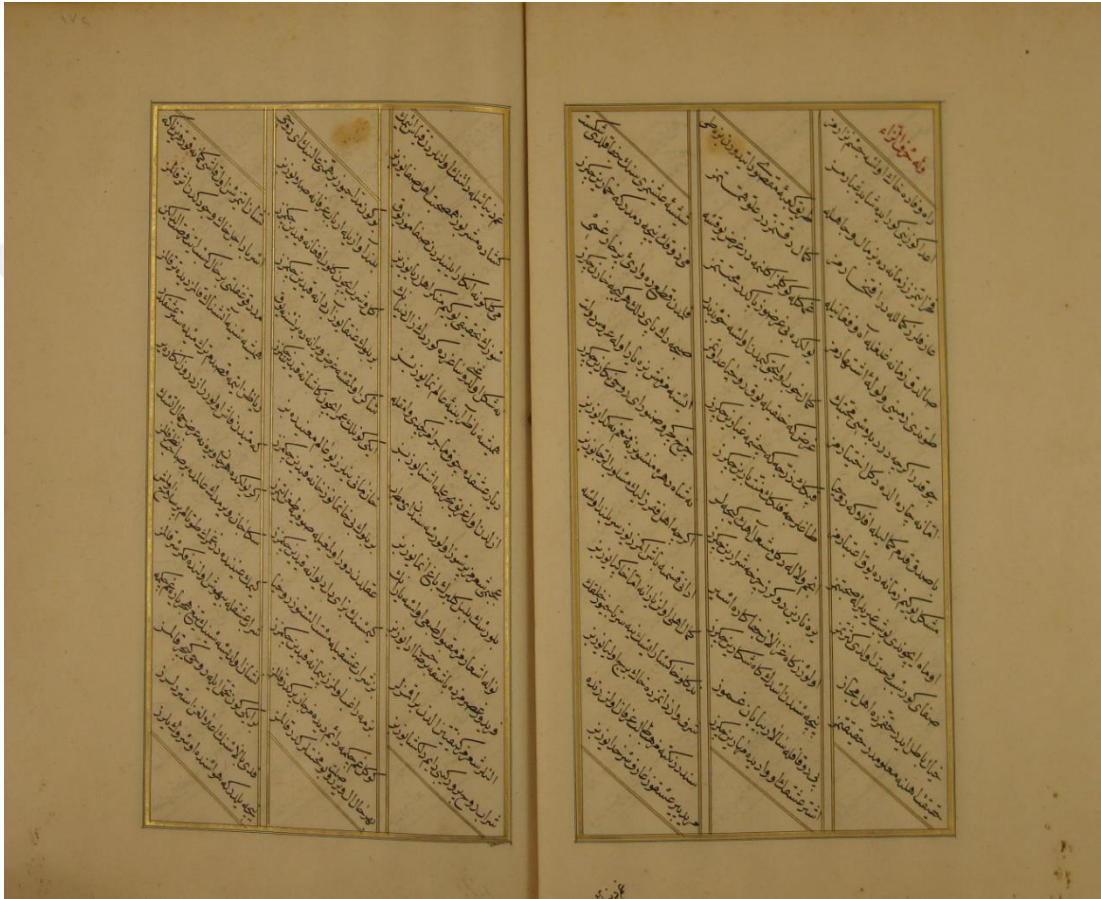
TIPKIBASIMI

Varak 170^a-169^b

Varak 171^a-170^b

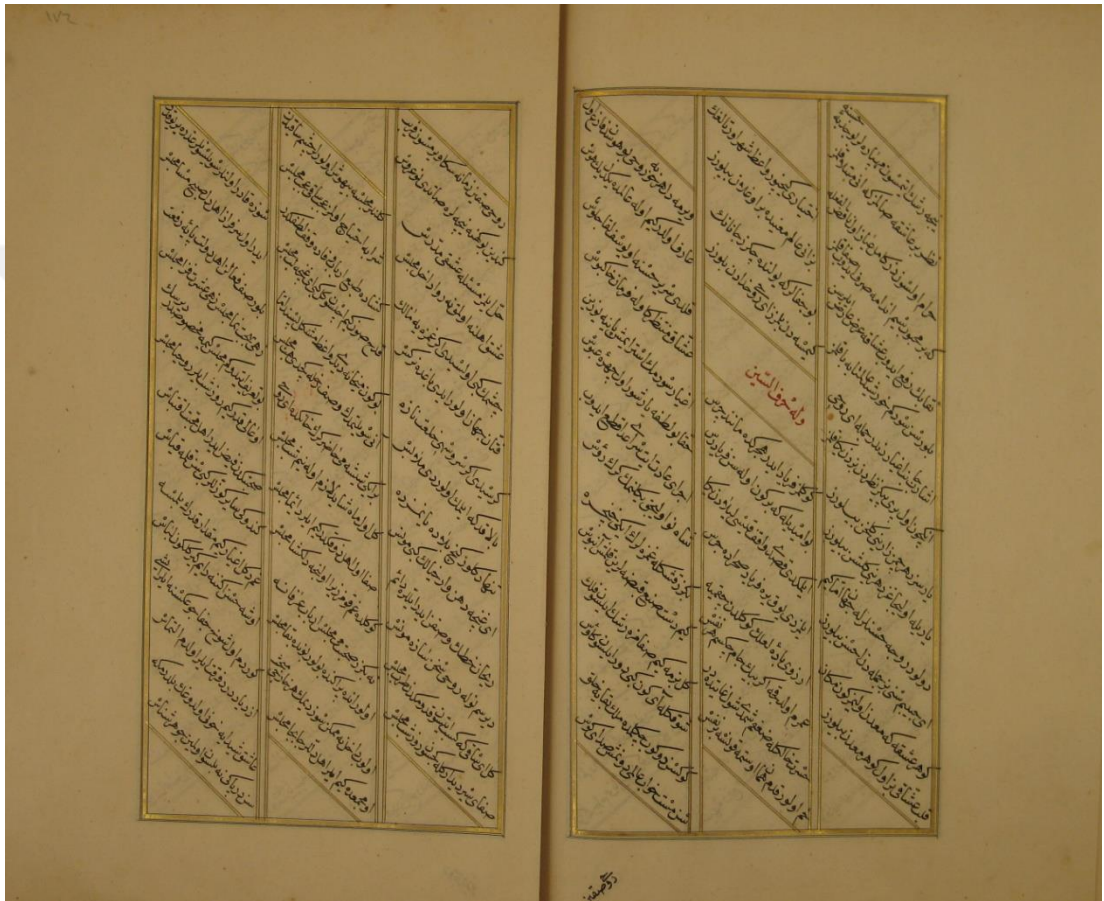

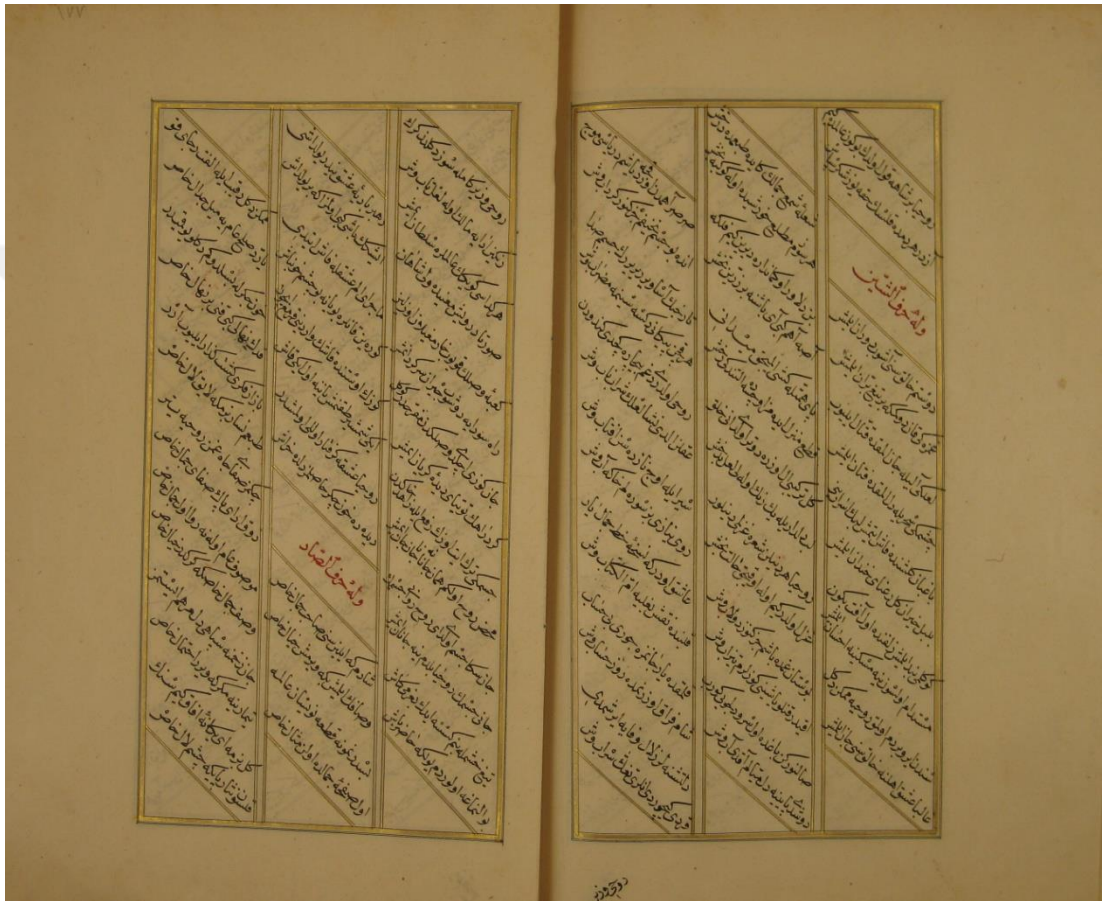
Varak 174^a-173^b

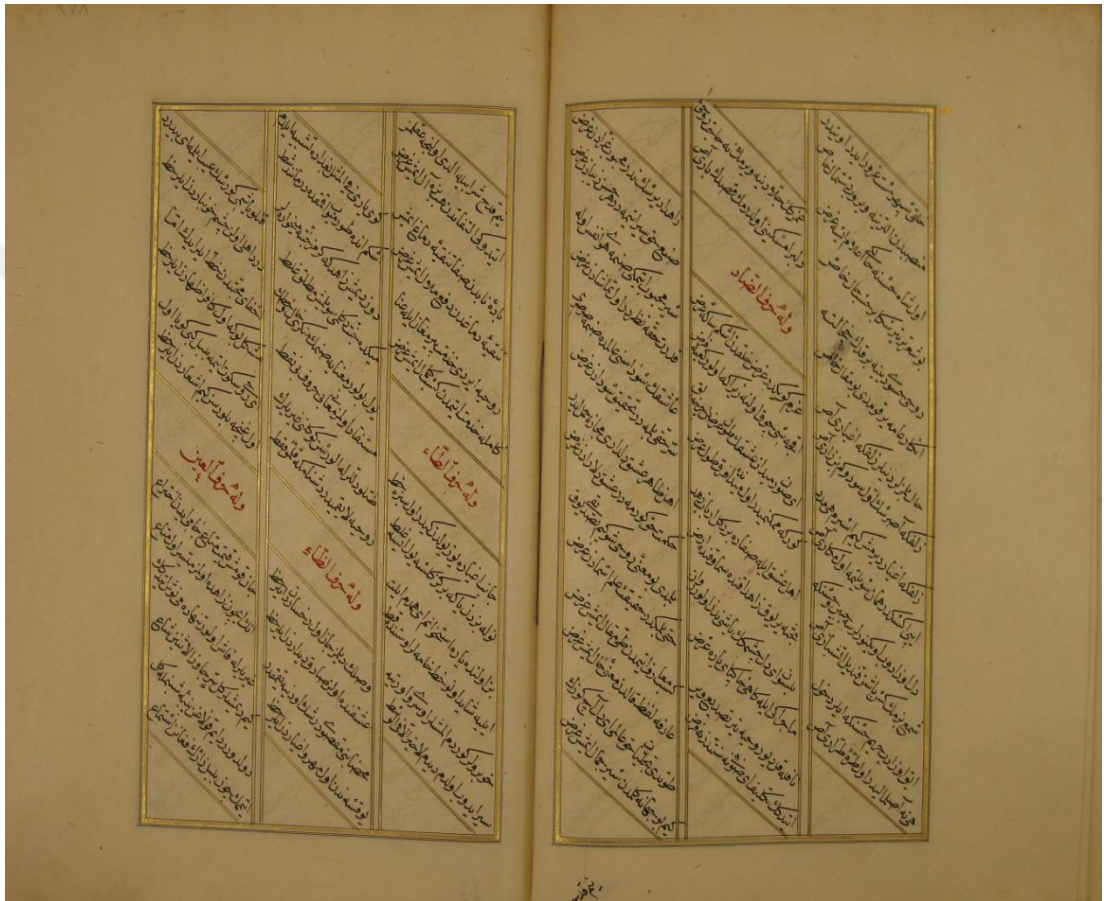

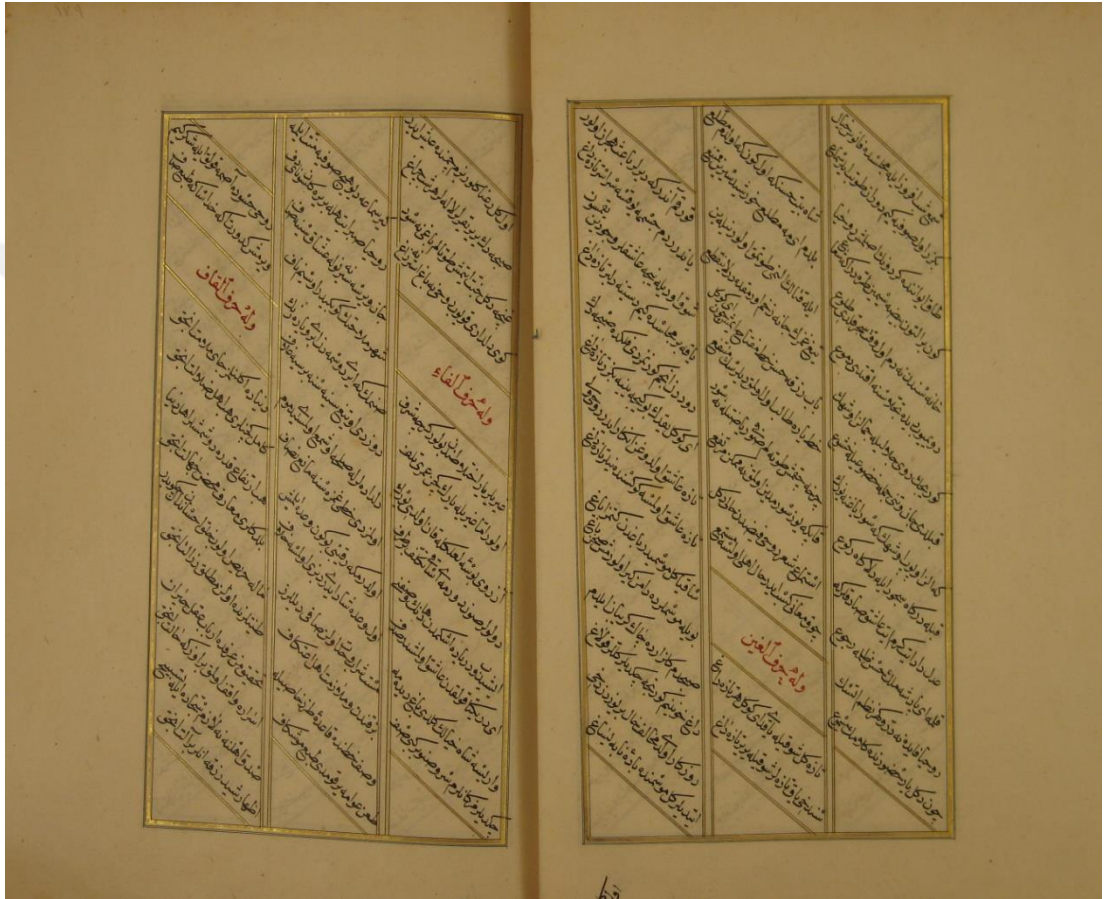
Varak 175^a-174^b

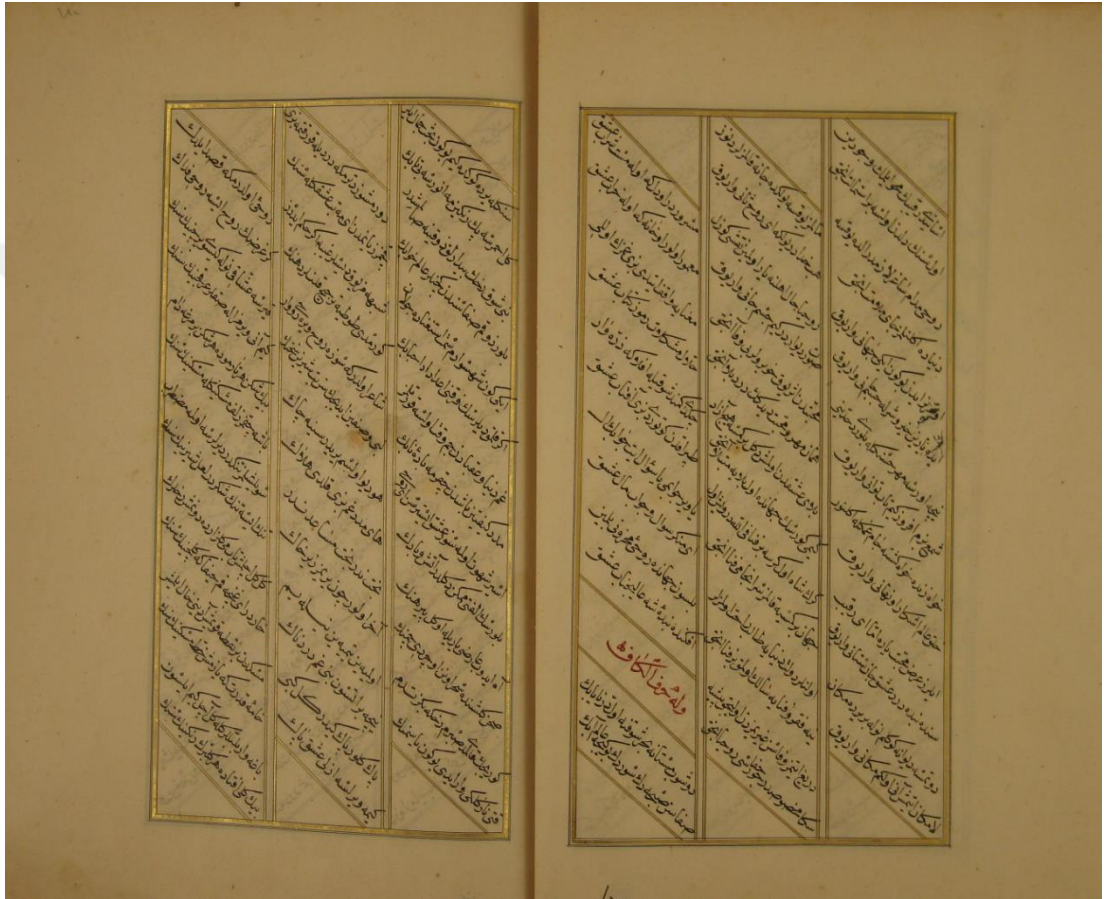

Varak 181^a-180^b

